



STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 21 · 23. november
Sesjonen 2022–2023

Møte onsdag den 23. november 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 21):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:05]: Den innkalte vararepresentanten for Oslo, Stina Baarne *Hassel*, tar nå sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon for representanten Bård *Hoksrud* i dagene 24. og 25. november for å delta på OSSEs parlamentarikerforsamlings høstmøte i Warszawa, Polen.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Telemark, Carina *Thorvaldsen*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Bård *Hoksrud*s permisjon, grunnet foreldrepermisjon.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Andre vararepresentant for Telemark, Thorleif *Fluer Vikre*, foreslås innkalt for å møte i Stortinget torsdag 24. november. – Det anses også vedtatt.

Representanten Frank Edvard *Sve* vil framsette to representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:01:05]: Eg har gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av Morten Stordalen, Bård *Hoksrud* og meg sjølv om å gjennomføre Stortingets vedtak nr. 960 av 20. mai 2021 om å mjuke opp høvet til medisinsk grunngjeven dispensasjon etter førarkortregelverket.

Eg har også gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av Morten Stordalen, Bård *Hoksrud*, Dagfinn Henrik Olsen og meg sjølv om å oppheve kravet om førarkort i klasse B96 og BE for køyring av hengjar opp til 3 500 kg på klasse B førarkort.

Presidenten [10:01:37]: Representanten Andreas Sjalg *Unneland* vil framsette et representantforslag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:01:51]: På vegne av representantene Cato Brunvand Ellingsen, Marian Hussein og meg selv fremmes forslag om å sikre oppreisning for ulovlige nakenvisitasjoner.

Presidenten [10:02:00]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:07]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:02:08]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Jan Christian Vestre, Terje Aasland og Sigbjørn Gjelsvik vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Linda Hofstad Helleland.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:02:39]: Bredden av norsk næringsliv feller en hard dom over regjeringens politikk, viser en undersøkelse fra Norges Rederiforbund, Finans Norge, Virke og NHO, som ble presentert denne uken. Åtte av ti bedrifter er misfornøyde med regjeringens næringspolitikk, sju av ti bedrifter sier at de forventer redusert driftsresultat, og fem av ti bedrifter sier at de venter en reduksjon i antall årsverk. Dette sier bedriftene er en følge av regjeringens forslag til statsbudsjett. Det er bedriftene som skal være med og løse mange av utfordringene samfunnet vårt står overfor de neste årene. Det er de som sørget for skatteinntektene, og som skal være med og finansiere en stor del av velferden vår.

Men så ser vi at vi har en regjering som svekker aktiviteten, som svekker jobbsikkerheten og soliditeten i bedrifter over hele landet helt direkte. De foreslåtte skatteøkningene gjør det vanskelig å investere og utvikle bedrifter og skape nye arbeidsplasser. Det øker usikkerheten, og det svekker fremtidsutsiktene for bedrifter over hele landet. Konsekvensen kan bli at bedrifter skaper færre verdier, at det blir mindre til fellesskapet. Det er det grunn til å ta alvorlig, og det må være en tøff tilbakemelding for en næringsminister. Men vi hører jo en næringsminister som hevder at retorikken til næringslivets organisasjoner bidrar til bekymringer og skremsel.

Bedriftenes entydige tilbakemelding til regjeringen kan ikke misforstås. I regjeringsplattformen kan vi lese at norske bedrifter skal ha gode og forutsigbare rammevilkår. Det er det helt motsatte regjeringen nå gjør; forutsigbarheten er fullstendig borte. Deler ikke statsråden bedriftenes bekymring over at forutsigbarheten og de stabile rammevilkårene er betydelig svekket med næringspolitikken som denne regjeringen fører?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:04:42]: Vi har fått en ærlig, åpen og usminket tilbakemelding fra næringslivsorganisasjonene. Den tar vi selvfølgelig på største alvor. Verdier må skapes før de kan deles, og derfor trenger vi et verdiskapende næringsliv over hele landet, så vi skal og kan og vil jobbe bedre.

Når det er sagt: Denne undersøkelsen viser også at sju av ti bedrifter frykter økt rente, og derfor har regjeringen lagt fram et statsbudsjett der vi reduserer oljepengene med 18 pst. Det er bl.a. for å få kontroll på kostnadsekspløsjonen, bidra til at rentene ikke stiger ytterligere. Hvis rentene fortsetter å stige til det nivået vi hadde på begynnelsen av 2000-tallet, vil vi sende et rentesjokk til norske bedrifter på 90 mrd. kr. Da kan vi begynne å snakke om frykt for framtiden, permitteringer, oppsigelser og mindre investeringer.

Så registrerer jeg at Høyre har vært på bussturné. Det er bra. Men om det er bussturné eller en slags skremmeekspres de har reist rundt med, vet jeg ikke, for det er ikke måte på hvor farlige skatteendringene til regjeringen er. I går fikk vi Høyres alternative budsjett, der Høyre foreslår stort sett det samme skatte- og avgiftsopplegget, der en kutter i oppdrag som er viktige for næringslivet, der en fortsetter usosiale kutt som vi kjenner fra før av, som også bidrar til mindre tillit i samfunnet vårt, og som igjen går ut over verdiskapingen, der en stort sett viderefører kraftbeskatningen – som vi har hørt er ulovlig, som vi har hørt er urettferdig, som vi har hørt svekker investeringskraften – og der en sier at en fortsatt skal tenke på grunnrente på havbruk, en grunnrente på havbruk som høyre regjeringen utredet, og som Høyre nå har hatt seks uker til å tenke på og trenger litt ekstra tid til å tenke på, men som ikke får konsekvenser for det alternative statsbudsjettet.

Jeg vet ikke om det er det Norge trenger nå. Det er mange bedrifter som er urolige, som er usikre, og da synes jeg det står seg at vi snakker riktig om hverandres politikk og ikke tegner opp skremmebilder det ikke er grunnlag for.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:06:45]: Dette var verken veldig beroligende, betryggende eller oppklarende for norske bedrifter, som nå melder veldig tydelig tilbake til regjeringen at det er en dårlig næringspolitikk som føres. I et budsjett vi ikke har laget selv, foreslår faktisk Høyre 10 mrd. kr i skatteletter, redusert skatteøkning. Det er ganske mye. Å drive med skremmepropaganda er overhodet ikke vår interesse.

Nå tar jeg utgangspunkt i en undersøkelse som er gjort blant medlemmene. Det er dette medlemmene melder tilbake til regjeringen – at dette statsbudsjettet, den næringspolitikken som føres, fratar dem forutsigbarheten, stabiliteten og rammevilkårene som gjør at de kan investere videre. Kan næringsministeren igjen svare på om han vil foreta seg noe for å bidra til mer forutsigbare rammevilkår for bedriftene?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:07:49]: Det er noe av det viktigste vi kan gjøre for å sikre verdiskapingen over hele landet. Men det må også være sann at hvis en

snakker om økt uforutsigbarhet, mindre investeringer og større uro, bør norske bedrifter forvente at et ansvarlig parti som Høyre, som har styrt dette landet i åtte år, legger fram et alternativt statsbudsjett som er mer forutsigbart, som bidrar til mer investeringsoptimisme, og som bidrar til mer verdiskaping. Når Høyre da beholder stort sett de samme skatte- og avgiftsendringene, i hvert fall i provenyeffekt, og i tillegg vil påføre yrkesbilstene – transportnæringen, som nå sliter – økte drivstoffavgifter, er jeg ikke sikker på om det er så mye mer forutsigbart.

Så tar denne regjeringen undersøkelsen på alvor, og vi har god dialog med partene. Vi kan, skal og vil gjøre det bedre, og det tryggeste og viktigste vi kan gjøre, er å holde orden på økonomien, sånn at vi fortsatt har verdiskaping i Norge. Det har vi lyktes ganske godt med så langt.

Presidenten [10:08:49]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Linda Hofstad Helleland.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:08:55]: Vi må kunne forvente at næringsministeren vil svare på en så alvorlig bekymringsmelding fra norsk næringsliv og ikke stå her og skyld på opposisjonen. Høyre legger frem et statsbudsjett med 10 mrd. kr mindre i skatteøkninger, vi reduserer formuesskatten, som bidrar til investeringer, og vi fjerner hele arbeidsgiveravgiften og den økningen. I tillegg tror jeg ikke næringsministeren skal skryte så veldig av at det er et så voldsomt stramt budsjett. Høyre klarer også å vise at vi bruker mindre oljepenger.

Men til sakens kjerne: Det er en politisk risiko som nå er innført for investorer som har sett på Norge som trygt og stabilt, og som nå går til andre land for å investere, fordi det er en så dramatisk endring i rammevilkårene. Hva vil det bety for den grønne omstillingen når investeringer blir lagt på is, og når man fra et investorståsted nå ser på Norge som et land det medfører en politisk risiko å investere i?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:10:03]: Jeg antar at representanten sikter til investeringer i havbruk, som i fjor hadde en grunnrente på 12 mrd. kr, der regjeringen foreslår å ta inn 3,6–3,8 mrd. kr. Opposisjonspartiet Høyre har ikke foreslått noe annet enn det regjeringen har gjort. Så har vi kraftbransjen, som ifølge SSB hadde en grunnrente på om lag 60 mrd. kr i fjor. Der foreslår vi å ta inn om lag halvparten. Store deler betales ut igjen i strømstøtte til næringsliv og husholdninger.

Så hvis Høyre skal gå så høyt på banen om at vi skaper uforutsigbarhet, bør i hvert fall norske bedrifter forvente at det alternative statsbudsjettet Høyre nå har brukt 6–7 uker på å lage, representerer en annen ret-

ning, en annen kurs. Men det gjør det ikke. Høyre flikker stort sett på det budsjettet regjeringen har lagt fram, og det er fordi det regjeringsbudsjettet som er lagt fram, er ganske godt. Det bidrar til verdiskaping, det bidrar til å holde ledigheten lav, og det bidrar til å dempe presset i norsk økonomi. Rentene skal ikke stige mer. Det er det viktigste vi kan gjøre for norske bedrifter, og det tror jeg norske bedrifter setter pris på.

Presidenten [10:11:04]: Linda Hofstad Helleland – til oppfølgingsspørsmål.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:11:05]: Med respekt å melde: Det er ikke Høyre som går høyt på banen eller bidrar med skremselspropaganda. Jeg refererer til en medlemsundersøkelse blant bedrifter i hele Norge. Det er det vi diskuterer. I løpet av det siste året har næringslivet fått en skatteregning på om lag 53 mrd. kr. I tillegg kommer forbudet mot innleie, som rammer mange virksomheter. Velferdsbedrifter skal nå nektes overskudd, arbeidsgiveravgiften økes, noe som rammer små og mellomstore bedrifter – SMB-segmentet – uavhengig av om bedriftene tjener penger eller ikke. Bedriftene melder om alvorlige bekymringer, og statsråd Vestre mener at det er Høyre som hauser opp stemningen. Jeg hadde ønsket meg en næringsminister som hadde tatt dette svært alvorlig, og som kunne ha kommet med en betryggende melding til norsk næringsliv om at man fortsatt kan investere. Det registrerer jeg at ikke kommer.

Mener næringsministeren at det er bedriftene som tar feil?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:12:09]: Jeg har ikke sagt at representanten hauser opp stemningen. Jeg har bare påpekt en logisk konsekvens i at hvis det er slik at regjeringens opplegg skaper uforutsigbarhet og mindre investeringer, bør en forvente at de som er imot det opplegget, foreslår et alternativ som er vesentlig annerledes. Det har ikke skjedd. Det er enkelt å finne den informasjonen på internett for alle som er interessert i å sammenligne de alternative statsbudsjettene.

Vi tar dette på alvor, men vi styrer økonomien trygt. Det er 1,6 pst. arbeidsledighet i dette landet. Vi har 25 pst. færre konkurser enn på samme tid i 2019 – som var siste normalår – da Høyre styrte Norge. Vi har 12 pst. vekst i nyetableringer. SSB forteller at det aldri før er blitt registrert flere ledige stillinger. Og Norges Banks siste regionalundersøkelse viser at norske bedrifter har investeringsoptimisme for neste år. Vi har nå en vekst i norsk økonomi på 0,8 pst. mot forespeilet 0,4 pst. Vår største bekymring er overoppheting, og derfor kan bedriftene være trygge på at vi styrer trygt.

Presidenten [10:12:07]: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgingsspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:13:29]: Det forundrar meg for så vidt ikkje at næringsministeren heller vil snakke om Høgre enn om situasjonen i norsk næringsliv, for det er alvor når over 80 pst. av bedriftene no meiner at regjeringa sviktar næringslivet, når vi ser at ein av dei fremste næringslivsprofilane i Noreg, Tore Ulstein, no har trekt seg frå Nasjonalt eksportråd fordi avstanden mellom liv og lære i regjeringa har blitt for stor, og ikkje føler seg ønskt som norsk eigar, og når vi også ser at to av dei store arbeidstakarorganisasjonane, YS og Unio, no slår alarm fordi dei blir haldne utanfor av regjeringa. Arbeidarpartiet vil berre snakke med dei som betalar for valkampen deira, og ikkje med breidda i norsk arbeids- og næringsliv. Dette er alvorleg, og det handlar faktisk òg om truverdet til Noreg internasjonalt som eit land å investere i.

Eg vil spørje om ein konkret ting. Venstre vil i sitt alternative statsbudsjett fjerne den ekstra «straffarbeidsgjevaravgifta» på inntekter over 750 000 kr. Ein midlertidig skatt eller ei avgift som ikkje har ein slutt dato, er for alle praktiske formål ein varig ny skatt.

Kan næringsministeren garantere at denne ekstra arbeidsgjevaravgifta er eit eingongsgrep som har slutt dato 31. desember 2023?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:14:35]: Det er et situasjonsbestemt tiltak, og det vet representanten godt. Det er et tiltak som skal balansere et statsbudsjett der vi reduserer oljepengebruken med 18 mrd. kr for å få kontroll på det som kan bli en overoppheting av norsk økonomi. Det testet vi på 1980-tallet. Det tok nesten et tiår å komme seg ut av det. Folk måtte gå fra gård og grunn. Vi hadde mange konkurser, stor ledighet og renter på opp mot 20 pst. En regjering ledet av Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil aldri risikere at det skjer. Derfor har vi lagt fram dette opplegget.

Når en ser bort fra næringer med grunnrente, altså de mest lønnsomme næringene, og situasjonsbestemte tiltak, som denne midlertidige økningen i arbeidsgiveravgiften er, reduserer faktisk regjeringen avgifts- og skatteinivået for næringslivet med 300 mill. kr neste år. Dette er altså ikke et skattesjokk, det er ikke et avgiftssjokk – det er en ansvarlig politikk for å trygge arbeidsplassene over hele landet. Når avgiften kan fases ut, blir den faset ut.

Presidenten [10:15:40]: Rasmus Hansson – til oppfølgingsspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:15:52]: Næringsministeren og Miljøpartiet De Grønne er nok enige om at

hvis alt snakket om det grønne skiftet skal være mer enn snakk, må det være en langt større andel grønt næringsliv i Norge i 2030 enn det er nå. I rapporten fra NHO og LO som heter Kompetanse og kunnskapsbehov for det grønne skiftet, står det at dersom vi skal klare å få en mye større andel grønne næringer, må de arbeidsplassene i veldig stor grad komme fra oljenæringen. Det står også at med dagens politikk kommer vi til å mangle 115 000 arbeidsplasser i de grønne næringene i 2030 sammenliknet med nå. Men regjeringens satsing går jo ut på å holde fullt liv i oljevirkksomheten lenge etter 2030.

Hva vil næringsministeren gjøre for å skaffe de 115 000 fagarbeiderne som den grønne sektoren kommer til å trenge i 2030?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:16:50]: Takk for spørsmålet. Det er en lang rekke tiltak vi må gjøre. I statsbudsjettet foreslår regjeringen å innføre et helt nytt prinsipp om at alle prosjekter som får støtte fra det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha sin plass på veien mot lavutslipps- og nullutslippssamfunnet i 2050. Det er en kraftig grønn vridning; vi skrur på alle virkemidlene for å fremme en raskere grønn omstilling. Det vil også ta ned risikoen for en del private investorer som skal bygge nettopp nye grønne verdikjeder. Da blir det mer lønnsomt å investere der. På denne måten vil vi se en slags overgang der mer av kapasiteten i norsk økonomi vil bli brukt inn i de nye næringene.

Så skal vi styrke fagskolene. Vi er i gang med et kjempestort yrkesfagløft. Vi kommer til å legge fram en kompetansereform sammen med partene i arbeidslivet. Det blir mer desentralisert utdanning, kortere løp, digitale plattformer, og en skal være tett på industrien, sånn at vi kan inkludere flere i arbeidslivet, tette kunnskapshull og på den måten også utløse den kraften som er nødvendig for at industrien skal lykkes med sin grønne omstilling.

Presidenten [10:17:47]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Helge André Njåstad (FrP) [10:18:01]: Spørsmålet mitt går til kommunalministeren – for det er ikkje berre her i huset ein held på med budsjettarbeid om dagen, det gjer ein òg rundt i norske kommunar.

I dei åtte åra me har lagt bak oss, har situasjonen vore som følgjer: at stortingsfleirtalet, som Framstegspartiet har vore ein del av, har styrkt kommuneøkonomien med meir pengar år for år. I tillegg har næringslivet hatt gode rammevilkår, og dei har sørgt for gode tider og gode skatteinntekter. Då meinte kommunalministeren og partiet hans at meir pengar til kommunane var «magert».

Det var faktisk sånn dei siste åtte åra at ute i kommunane syntest folk det var greitt, men i oslobobla, i arbeidsparti- og senterpartikretsar, syntest ein det var tynt og magert. No er det motsett; no er det sånn at alle i Kommune-Noreg føler at det er tynt og magert, mens i regjeringsskvartalet, blant statsrådene til Arbeidspartiet og Senterpartiet, synest ein at dette er bra.

Til NRK seier Håvard Moe i KS:

«Jeg har jobbet med kommuneøkonomi i 20 år, men kan ikke huske en budsjethøst som har vært så kripepreget. Det kommer til å bli et sjøslag i Kommune-Norge (...).»

Bakgrunnen for det er at norske kommunar no opplever at tilskot frå Husbanken til omsorgsbustader for utviklingshemma blir sette på vent. Havbruksfondet får tilført mindre pengar, og det blir mindre overskot derifrå til norske kommunar. Straumen blir dyrare for norske kommunar utan tilstrekkeleg straumstøtte. Løns- og prisveksten blir høgare. Det er framleis usikkerheit om koronakompensasjonen for inneverande år, sjølv om me er komne langt ut i november. I tillegg vil utbyttet frå kraftselskapa til norske kommunar bli mindre, fordi regjeringa forsyner seg av det, sånn at kommunebudsjetta blir magrare neste år.

Spørsmålet mitt er difor: Kva vil kommunalministeren seia til alle rundt i Noreg som held på med å få kommunebudsjetta til å gå i hop, som no er skuffa over regjeringa?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:20:04]: Eg takkar representanten Njåstad for spørsmålet.

Eg må jo seie at det er ei relativt kreativ historiebeskriving han har av åtte år med Høgre og med Framstegspartiet, dels i regjering og dels som støtteparti til Høgre i regjering. Det var nok ikkje slik at det var full jubel ute i Kommune-Noreg over budsjetta kvart einaste år, men dei vart heldigvis redda ein del år gjennom at det kom ekstraordinære skatteinntekter, som gjorde at resultatet til sjuande og sist ikkje vart så stramt som det i utgangspunktet såg ut til.

Noko av det første vi gjorde då vi kom i regjering, var nettopp å styrkje kommuneøkonomien, fordi det var behov for å gje meir rom til kommunane. I tilleggsnummeret i fjor haust bidrog vi med over 2,5 mrd. kr ekstra i frie midlar utover det budsjettforslaget som vart lagt fram av den regjeringa som gjekk av.

Vi er framleis opptekne av å vareta kommunane. Vi kjenner enno ikkje fasiten for 2022. Det er riktig som representanten Njåstad seier, at veldig mange i Kommune-Noreg er opptekne av koronakompensasjon. Det som ikkje berre regjeringa, men òg Njåstad sitt parti, Framstegspartiet, Høgre og resten av opposisjonen sa før sommaren, var at ein skulle kome tilbake til kom-

pensasjon til kommunesektoren i samband med nysalderinga. Ho kjem altså i månadsskiftet november/desember, som ho gjer kvart år, og regjeringa skal sjølv sagt følge opp dei forpliktingane vi har kome med i så måte.

Helge André Njåstad (FrP) [10:21:45]: Kommunalministeren kan gjerne snakka om historieforteljinga. Då vil eg be han om å lesa sin eigen proposisjon, der han skriv at kommuneøkonomien dei åtte åra har vore god. Me får tru at kommunalministeren skriv historia riktig. Eg trur norske kommunar opplever at dei åtte åra var langt betre økonomisk enn det eine året dei har hatt no med denne regjeringa. Det er heller ikkje riktig, det kommunalministeren seier om at ein har styrkt kommuneøkonomien. Ein har lagt på 2 mrd. kr, og så trekte ein inn 9 mrd. kr i revidert. No veit jo eg at kalkulatorane i regjeringskvartalet har ei anna oppbygging enn vanlege kalkulatorar, men i mi verd og med min kalkulator er det mindre pengar i frie inntekter til kommunane og mindre til rammeoverføringa når ein trekjer inn 9 mrd. kr. Då hjelper det ikkje å snakka om at ein har lagt på 2 mrd. kr. Det blir framleis minus 7 mrd. kr. Kommune-Noreg har fått mindre pengar med Senterpartiet i regjering, uansett kva kalkulatoren til Gjelsvik måtte visa.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:22:45]: Eg låner gjerne kalkulatoren til Njåstad så han kan få sjekke tala opp mot sin eigen. Det som har skjedd gjennom året, er både auka inntekter til kommunane utover det som var føresett då vi la på plass budsjettet, og auka kostnader utover det som var føresett. Det er ein stor kostnadsauke på mange innsatsfaktorar for kommunane, ikkje berre straum, men òg på investeringar som ein gjer. Basert på dei anslaga som vi la fram i statsbudsjettet, som gjeld første halvår for inneverande år, har vi framleis meir inntekter til kommunane i Noreg enn det som var føreslått av høgreregjeringa då dei gjekk av, sjølv om ein har trekt inn dei milliardane i ekstraordinære utbyttekatteinntekter, noko som forresten òg Framstegspartiet gjorde i sitt opplegg i forbindelse med revidert. Det er interessant når representanten Njåstad bruker det som ein argumentasjon mot regjeringa, når hans eige parti gjer akkurat den same øvinga.

Presidenten [10:23:47]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Helge André Njåstad.

Helge André Njåstad (FrP) [10:23:49]: Det er ikkje slik at me gjer akkurat same øvinga, men med så mange forslag og så mykje elende som regjeringa påfører både innbyggjarar og norske kommunar, må me prioritera kva me skal retta opp i, for det er faktisk ganske mykje. Ser me på kva ein no held på med i kommunesektoren

og går ned på perspektivet til innbyggjarane, noko me bør vera opptekne av i dette huset, er me bekymra. Norske kommunar melder frå om at dei må auka kommunale avgifter og gebyr med over 20 pst. 40 pst. av kommunane seier at det ligg inne i forslaget deira. Me veit at spesielt raud-grøne kommunar ofte tyr til auka eigedomsskatt. Det er ei ganske hard belastning for innbyggjarar som slit med høge straumutgifter, dyre matvarer, bensinprisar som stig, og så skal ein attpåtil få høgare utgifter frå kommunen. Kva vil kommunalministeren seia til norske innbyggjarar som no rett og slett er bekymra for økonomien til hushaldet, når staten aukar både gebyr og avgifter og kommunane er i ferd med å gjera det same?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:24:49]: Eg trudde representanten Njåstad var klar over at når det gjeld vatn og avløp og kostnader knytte til det, som han viste til i forbindelse med auka kostnader i kommunane, er ikkje det som følgje av auka avgifter frå regjeringa. Dette er eit sjølvkostområde. Som følgje av at det har vore eit stort etterslep på investeringar over lang tid, er det ein del kommunar som ser at ein må ta tak for å få god nok infrastruktur, og då aukar kostnadene. Eg er oppteken av at ein skal fokusere på å finne gode løysingar som bidrar til å halde kostnadene for innbyggjarane nede, for eg er heilt einig med representanten Njåstad i at summen for innbyggjarane ute i kommunane er stor, ikkje minst som følgje av at eigedomsskatten auka mykje gjennom dei åra som Framstegspartiet sat i regjering. Det er ikkje som følgje av at det var vedtak i Stortinget på det, men fordi kommuneøkonomien var såpass avgrensa at ein del kommunar ikkje såg anna råd enn å måtte innføre eigedomsskatt og auke eigedomsskatten.

Presidenten [10:25:52]: Bård Hoksrud – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:26:07]: Statsråden må vel være stolt nå som det kommer et kommuneopprør med flere av hans egne ordførere, som både er sjokkert og er misfornøyd med regjeringens sulteføring av kommunene. En av dem er Senterparti-styrte Midt-Telemark kommune, som står i fare for å havne på ROBEK-listen – listen over kommuner med svak økonomi. Nå som investeringstilskuddet til omsorgsboliger også fjernes, er frykten for å havne på den beryktede listen blitt enda større, og Senterparti-ordføreren har bedt partiene i kommunene ta kontakt med partiene sine på Stortinget i et forsøk på å snu forslaget de frykter vil være en nakkeknekker for kommuneøkonomien deres. Hva synes statsråden om at regjeringen setter kommunene i en slik uholdbar situasjon?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:26:48]: Når det gjeld tilskotet til heildøgns omsorgsbustader, veit nok representanten ganske godt at det er eit tilskot som ligg under Helse- og omsorgsdepartementet, men eg er oppteken av at kommunane skal ha gode rammevilkår. Rett nok, viss den største utfordringa i Midt-Telemark er knytt til det tilskotet til heildøgns omsorgsbustader, og ein er ein kommune som fryktar å hamne på ROBEK, er uansett kanskje ikkje det rette ein skal satse på i desse dagar, å køyre på med store, nye investeringar. Men eg forstår godt at det er mange kommunar som har store investeringsprosjekt innanfor det å møte eldrebølgja, og som ser at det er behov for å finne ulike tiltak knytte til det.

Året i år er eit ekstraordinært år. Det er høg kostnadsvekst, det er mange ting som er i bevegelse for kommunane. Korleis fasiten for 2022 vert, står att å sjå. Sjølv sagt vert det viktig at vi sørgjer for ordentleg koronakompensasjon. Det skal regjeringa kome tilbake til i løpet av (presidenten klubbar) kort tid. Vi er opptekne av at (presidenten klubbar igjen) kommuneøkonomien òg framover skal utvikle seg på ein god måte.

Presidenten [10:27:54]: Tiden er ute.

Bård Hoksrud – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:27:54]: Jeg registrerer at statsråden tydeligvis ikke er så opptatt av de menneskene som ikke får disse plassene. Det er det jeg opplever at lokalpolitikerne i Midt-Telemark og kommuner rundt i Norge nå som er bekymret, er opptatt av.

Så registrerer jeg at regjeringen og statsråden tidligere har snakket mye om at vi må se på planlagte prosjekter og sette på vent for å unngå økt inflasjon og ytterligere press i økonomien. Da handler det om å prioritere det viktigste først. Mens eldre og andre personer med nedsett funksjonsevne sitter rundt omkring i Kommune-Norge og får avslag på omsorgsplass fordi kommunene ikke har penger til å betale for det, kutter regjeringen hele tilskuddet for 2024. Samtidig gir de klarsignal til nytt regjeringsskift i Oslo til 50 mrd. kr – da er det ikke snakk om press i økonomien lenger. Synes statsråden det er riktig å prioritere å bygge nye regjeringskontorer i Oslo framfor å sørge for omsorgsplasser til alle som trenger det i kommunene våre rundt i hele landet?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:28:46]: Det er som sagt ikkje eg som har ansvaret for tilskot til heildøgns omsorgsplassar. Men eg er oppteken av at kommunane skal sikrast ein god og føreseieleg økonomi, og vi har løfta kommuneøkonomien samanlikna med det som gjaldt i førre periode.

Når det gjeld regjeringsskiftet, er det derimot eg som sit med ansvaret, og der har vi jo målretta gått inn

og sørgt for at dei gigantiske planane som låg føre frå den førre regjeringa, måtte skalerast ned. Vi har kuttat – førebels – to bygg. Vi har òg ei nedskalering av oppussing av Finansdepartementet. Det er eit førebels anslått kostnadskutt på 5 mrd. kr samanlikna med dei planane som Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti la opp til. Så vi jobbar målretta for å få ned kostnadene i byggjeprojekt i Oslo, slik at vi kan leggje til rette for å bruke pengane rundt omkring i landet til beste for dei eldre i landet og andre rundt i kommunane som har behov for viktige tenester i kvardagen.

Presidenten [10:29:48]: Bård Hoksrud – til oppfølgingsspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:29:48]: Jeg opplever en statsråd som fraskriver seg ethvert ansvar. Det er faktisk kommunalministeren som har ansvar for kommunene, for å sørge for at kommunene blir satt i stand til å kunne levere gode tjenester til innbyggerne sine. Det er det dette handler om. Vi i Fremskrittspartiet mener dette er viktig, at det er et ansvar som kommunene har, og at de sørger for å levere.

Jeg har vært og besøkt nabokommunene Vestnes og Stranda, som ligger rett ved siden av hverandre. Det var virkelig ekstremversjonen av forskjell innen eldreomsorgen. I Vestnes har de et fantastisk, nytt sykehjem, Stella Maris, mens i Stranda har de Solbakken omsorgsboliger, som var så ille at man nesten ikke skjønner at folk får lov til å bo der. Nå sliter de med å få bygd nytt, fordi regjeringen har fjernet tilskuddet.

Nå har vi altså fått en ny forskjells-regjering. Arbeiderpartiet øker forskjellene mellom vanlige folk, mens Senterpartiet øker forskjellene mellom kommunene. Er statsråden fornøyd med den utviklingen, at dette faktisk rammer enkeltmennesker rundt omkring, at vi ser oppslag på oppslag fra kommune etter kommune som ikke klarer å gi syke, pleietrengende og funksjonshemmede den verdige boligen som de burde få?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [10:30:52]: Eg er veldig oppteken av korleis stoda er i norske kommunar, og at eldre skal ha gode tilbod, at ungane våre skal ha gode tilbod, at ein får ei god utvikling i bygd og by. Dei enkelte tilskotsordningane må den enkelte statsråden svare for, men det eg kan seie, er at på den tilskotsposten som representanten viser til, ligg det altså ein milliardsum i budsjettet i år, fordi det er gjeldande tilsegn som det framleis er utbetaling på. Det det er snakk om, er om ein òg skal setje av midlar i budsjettet til nye tilsegn neste år. Eg har full forståing for at det er mange kommunar som er engasjerte i den saka, det er veldig mange som tek opp det undervegs i arbeidet med budsjettet, og det er difor vi har høyring i samband med budsjettet

og prosessar når det gjeld korleis det endelege budsjettet skal landast.

Presidenten [10:31:41]: Vi går vidare til neste hovedspørsmål.

Det er grunn til å tro at det er en annen statsråd som får det spørsmålet, men man vet aldri.

Lars Haltbrekken (SV) [10:31:56]: Hvem vet, president? Det avsløres nå, og det blir olje- og energiministeren som får neste spørsmål.

I helgen ble klimaforhandlingene i Egypt avsluttet. Vi kan trygt slå fast at det ble lite sjarm og mye shake. Verdens miljøvernministre klarte ikke å bli enige om nye store utslippskutt. Man vedtok kun det samme som under toppmøtet i Glasgow, nemlig en nedfasing i bruken av kull. Utfasing av olje og gass, som også er betydelige bidragsyttere til klimakrisen, ble det ikke enighet om. Trøsten får vel være at man ikke tok et skritt tilbake, men det skulle bare mangle når klimakrisen slår inn over oss med stadig større tyngde. Mangelen på framgang gjør at vi i enda større grad er avhengig av innsatsen som gjøres i hvert enkelt land for å kutte utslippene. I det framlagte statsbudsjettet sier regjeringen selv at det trengs flere tiltak for å få ned utslippene nok til at vi når våre egne klimamål.

Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke nye tiltak vil statsråden, som har ansvaret for den sektoren med de desidert høyeste utslippene og som har hatt den høyeste utslippsveksten, komme med?

Statsråd Terje Aasland [10:33:18]: La meg aller først si at jeg deler oppfatningen til representanten. Vi trenger å kutte klimagassutslipp raskt, og det er viktig at hvert enkelt land tar sitt ansvar. Det er jeg veldig glad for at denne regjeringen også følger opp veldig tydelig.

Vi har en veldig klar beskjed til olje- og gassindustrien om at de skal kutte utslippene sine fram mot 2030. Det er forpliktelser som ligger fast. Vi ser at for energisektoren kan vi spille en viktig rolle i å videreutvikle våre muligheter til å veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk.

Det å ha en massiv satsing på fornybar energi er viktig for å kunne klare å nå klimagassutslippsmålene våre i tiden framover. Derfor er det helt riktig som denne regjeringen har gjort, å sørge for at vi nå gjenopptar behandling av vindkraftkonsesjoner på land. Det kan gjøres investeringer i effektoppgraderinger knyttet til vannkraften vår, og vi har en massiv satsing, en gigantisk satsing, på havvind samtidig som vi skal bygge ut nett raskere, spare og bruke strømmen mer effektivt.

Så jeg deler oppfatningen. Vi har en veldig aktiv tilnærming til å sørge for at vi får mer fornybar energi og kan veksle inn fossil energibruk i det, og også når det

gjelder olje- og gassindustrien vår, som vi ønsker å utvikle og ikke avvike, nettopp fordi også olje- og gassindustrien kan være en viktig motor i det grønne skiftet. Vi ser at det er flere interessante områder som følger av det. Det ene er karbonfangst og -lagring, som regjeringen satser fullt og helt på. Utgangspunktet er at vi kan lykkes fordi vi har kompetanse og erfaring fra olje- og gassindustrien vår. Vi satser massivt på hydrogen. Hydrogen kan bli en stor, viktig energibærer i fortsettelsen. Mye av årsaken til og grunnlaget for det kan ligge i olje- og gassnæringen. Mange av løsningene for framtiden ligger også i å bruke den kompetansen, bruke den investeringsviljen som er totalt sett, og rette det inn både mot lavkarbonløsninger og også mot fornybare løsninger.

Lars Haltbrekken (SV) [10:35:16]: Jeg takker for svaret.

I går kom en rapport fra Det Norske Veritas som viser at vi ligger an til en utslippsreduksjon på 25 pst. fram mot 2030, ikke 55 pst., som regjeringen har forpliktet seg til. Med manglende handling på internasjonal bane trenger vi flere tiltak på hjemmebane, som jeg også sa i mitt første spørsmål. Det trengs betydelig større kutt her hjemme.

Jeg kunne ikke ut fra oppramsingen fra statsråden høre noen nye tiltak til kutt, som trengs dersom Norge skal nå sine utslippsmål, og derfor prøver jeg meg igjen: Hvilke nye klimakrav som gir større utslippskutt og sikrer at vi når våre klimamål, vil statsråden – med ansvaret for sektoren som har de desidert høyeste utslippene – komme med?

Statsråd Terje Aasland [10:36:15]: La meg først understreke at det at en kan stå sammen om å få oppfylt klimaforpliktelsene er viktig. Klima- og miljøministeren gjorde en heltemodig innsats i Sharm el-Sheikh nettopp for å få samling om reduksjoner i klimagassutslipp og om klimaforpliktelsene våre.

Når det gjelder vår mulighet for å lykkes i det å kutte klimagassutslipp, er det ingen tvil om at tiltak innen fornybar energiproduksjon kanskje er det viktigste enkelttiltaket som kan gjøres. Det betyr at vi kan veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk. Er det noe denne regjeringen faktisk har lagt til rette for, så er det en gigantisk satsing på mer fornybar energi inn i det norske kraftsystemet raskt, slik at en kan veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk.

Vi skal også være veldig tydelige på overfor olje- og gassindustrien, som står for de største utslippene i kvotepliktig sektor, at de må forholde seg til de klimaforpliktelsene som gjelder, og vi legger til rette for at det kan innfris.

Presidenten [10:37:19]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Lars Haltbrekken.

Lars Haltbrekken (SV) [10:37:20]: Jeg hører fortsatt ikke noen nye klimakrav som skal komme. Men la meg stille et annet spørsmål: Ifølge rapporten fra Det Norske Veritas vil etterspørselen etter gass i Europa falle med 70 pst. fram mot 2050, sammenlignet med forbruket i 2021. I rapporten, som kom i går, skriver de:

«Det er verdt å merke seg at den europeiske etterspørselen etter naturgass allerede var fallende, og at denne nå vil falle mye raskere enn det vi anslo før krigen brøt ut».

Videre skriver de:

«Når EU og britisk gassimport faller så raskt etter 2030, vil effekten bli dramatisk for Norge».

Da er spørsmålet: Hvordan forbereder statsråden olje- og gassnæringen på en kraftig reduksjon i forbruket av gass i Europa?

Statsråd Terje Aasland [10:38:23]: Vi er inne i en tid hvor gassen er helt avgjørende for Europas energisikkerhet, og det at vi har økt eksporten av gass til Europa i den tiden vi lever i, er med på å trygge situasjonen, både i det europeiske kraftsystemet og i vårt eget kraftsystem her hjemme. Det har vært viktig. Vi ser nå på mulighetene for å opprettholde eksporten fram mot 2030, og så, etter 2030, vil norsk gasseksport falle stort i årene framover.

Men det som er viktig, er å se på hvilke muligheter som ligger i tilknytning til olje- og gassnæringen, for vi ønsker å utvikle denne næringen, ikke å avvike den. Da er det bidrag på hydrogen som blir veldig viktig. Norge kan spille en vesentlig rolle når det gjelder å bidra til at en får opp et hydrogenmarked i Europa, ikke minst med blått hydrogen, uten utslipp. Karbonfangst og -lagring blir selvfølgelig svært viktig i tiden framover, og norsk olje- og gassindustri bidrar til at vi finner disse løsningene.

Presidenten [10:39:27]: Lars Haltbrekken – til oppfølgingsspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:39:27]: Det jeg hører i svaret fra statsråden, er at vi skal fortsette som før og ikke ta inn over oss at forbruket av gass i Europa vil gå kraftig ned i årene framover, bl.a. som en følge av at man skal innfri de klimamålene man har satt seg i Europa. Da er spørsmålet om ikke statsråden ser at det er fare for at Norge nå investerer massivt i nye feltutbygginger, at man om noen år kanskje ikke har tilstrekkelig med kjøpere av gassen, og at det dermed vil kunne bli en stor økonomisk utfordring for det norske fellesskapet.

Statsråd Terje Aasland [10:40:21]: Er det noen som forsterker klimamålene og klimaambisjonene, så er det

denne regjeringen. Vi har satt 55 pst. og er veldig tydelige på det. Det er målet vi skal kunne klare å nå. Vi har en regjering som har lagt fram en grønn bok som viser hvordan vi skal kunne gjøre det, en bok som det skal jobbes kontinuerlig med, og vi legger til rette for en storstilt satsing på fornybar energi som grunnlag for å veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk. Når det gjelder det at gasseksporten går ned fram mot 2050, er også EU veldig tydelig på at de trenger gass i tiden også etter 2050. Det vi legger til rette for, er at olje- og gassindustrien vår også kan konvertere, f.eks. at man gjør naturgassen om til hydrogen som en viktig utslippsfri – eller tilnærmet utslippsfri – energibærer. Så jeg er helt overbevist om at norsk olje- og gassindustri også etter 2050 kommer til å være en viktig bidragsyter nettopp for energisikkerhet og lavkarbon- eller nullutslippsløsninger i det europeiske kraftsystemet.

Presidenten [10:41:18]: Lars Haltbrekken – til oppfølgingsspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:41:21]: Da er vel sirkelen nesten sluttet – når statsråden sier at det er ingen annen regjering som har foreslått en så kraftig forsterkning av våre klimamål som den sittende. Statsråden refererer til grønn bok. Der kan vi tydelig lese at de tiltakene regjeringen har kommet med, på langt nær vil være nok til å nå verken de gamle klimamålene vi hadde, eller det nye klimamålet på 55 pst. Det trengs flere tiltak.

Da håper jeg at statsråden i sitt svar til meg nå kan komme med en liste over hvilke nye tiltak, hvilke nye utslippskrav, regjeringen ser for seg for å nå de forsterkede målene. Det holder ikke å sette seg ambisiøse mål hvis man ikke har en politikk som faktisk også legger opp til at man skal nå dem.

Statsråd Terje Aasland [10:42:23]: Grønn bok er ikke en statisk beskrivelse av situasjonen, ei heller tiltak. Det er en bok som anviser hva vi gjør nå. Så er det mange av de tiltakene som er foreslått i grønn bok, som vil få virkning fram mot 2030 og i tiden rundt 2030. Mye av det vi legger til rette for når vi nå satser storstilt på fornybar energi, er nettopp å legge grunnlaget for at industrien kan ta ut fossil energibruk og veksle inn med fornybar energibruk. Så tiltakene kommer kontinuerlig. Mange av de tiltakene vi iverksetter nå, får virkning fram mot 2030 og etter 2030 og er betydningsfulle tiltak. Det å si at denne regjeringen ikke har kommet med nye tiltak, er feil. Vi har kommet med et veldig godt grunnlag for at vi skal kunne klare å innfri de klimaforpliktelsene vi har satt oss – som er forsterkede, og som er historisk sterke og sterkere enn noen annen regjering har levert på i Norge.

Presidenten [10:43:17]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:43:32]: Jeg vil også fortsette i Sharm el-Sheikh og med olje- og energiministeren.

Det viktige med slutterklæringen fra Sharm el-Sheikh er at vi opprettholder målet om å holde den globale oppvarmingen under 1,5 grader. Nå ble det ikke et vedtak som sier at vi skal fase ut eller fase ned bruk av fossil energi, men den norske statsråden Espen Barth Eide var en pådriver for å få dette inn i avtalen. Vi vet at GAP-rapporten – er det vel – fra i fjor, fra FNs miljøorganisasjon, sier at når det gjelder olje og gass som allerede nå er planlagt produsert, ligger vi over 50 pst. av det vi kan ta ut for å nå 1,5-gradersmålet for olje, og over 70 pst. over på gass. Så det er klart at for at vi skal nå 1,5-gradersmålet, må det ikke bare komme begrensninger på forbruk, men det må også komme begrensninger på produksjon.

Jeg hørte på statsrådets tidligere svar at vi skal fortsette som før, med leteaktivitet som før. Da blir mitt spørsmål: Hvordan ser statsråden for seg at vår fortsatte leteaktivitet kan være i tråd med målet om å nå 1,5 grader?

Statsråd Terje Aasland [10:45:03]: Jeg er enig i at vi må fase ut bruken av fossil energi, spesielt der hvor det er utslipp knyttet til det. Når det gjelder at vi fortsetter som før: Nei, vi har vært veldig tydelig i våre styringssignaler og veldig tydelig i oppfølgingen på hvordan vi ønsker denne utviklingen, og legger til rette for at denne utviklingen faktisk skal skje. At gass om 10–15 år omdannes til hydrogen og vil være en nesten utslippsfri energibærer, er det liten tvil om at er innen rekkevidde, men det er viktig at vi bidrar til det. Det er viktig at olje- og gassindustrien settes i stand til å gjøre det. Det vil være én av flere viktige faktorer knyttet til dette.

Det andre som olje- og gassindustrien og vår kunnskap om havet kan gi oss, er en mulighet for å lykkes med storstilt satsing på flytende havvind. Det er en fantastisk mulighet for norske leverandørbedrifter, med et globalt marked som kommer til å etterspørre flytende havvind som en viktig ingrediens for nettopp å fase ut fossil energibruk med fornybar energibruk.

Så er det disse vanskelige industrisektorene, hvor det er vanskelig å veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk, og hvor dette med karbonfangst og -lagring blir så veldig vesentlig. Da er det viktig at vi også bruker vår kompetanse, vår erfaring og vår investeringskraft nettopp for å legge til rette for at vi kan lagre CO₂ på en trygg måte og også bidra til teknologiutvikling og erfaring knyttet til karbonfangstsystemer. Vi er godt i gang med dette. Jeg var selv ute på Northern Lights og fikk vært med på boring av en av injiseringsbrønnene for

CO₂. Dette er viktige teknologier som drives fram gjennom at det fokuseres på å utvikle olje- og gassnæringen, ikke avvike den. Det er nettopp det som danner grunnlaget for disse fantastiske mulighetene vi har, i en ny tid.

Ola Elvestuen (V) [10:46:53]: Vi ser jo at det at vi fortsetter som før på vår leting etter olje og gass, også brukes av andre land, særlig i det globale sør, som et argument for at de skal lete etter sine ressurser. Så det er et problem at vi fortsetter som før. Vi må begynne å gjøre det vi sier, og fase ut internasjonalt, og vi kommer til å måtte gjøre det også her.

Jeg legger merke til at statsråden snakker om mulighetene for gass og produksjon av blått hydrogen. For olje er det ingen lignende muligheter eller noen lignende prosjekter som pågår. Når vi diskuterer kull i dag, diskuterer vi både produksjon, avvikling og forbruk som et klimatiltak. Er statsråden enig i at vi må gjøre det samme for olje? Oljediskusjonen må handle om at produksjonen må ned, akkurat som forbruket må ned, og det må få følger også for norsk politikk.

Statsråd Terje Aasland [10:47:56]: Vi trenger å gjøre en rekke tiltak for å lykkes med klimautfordringene, ikke minst å sørge for at vi klarer å utvikle det som er den viktigste økonomiske driveren i norsk økonomi, nettopp olje- og gassindustrien, inn i en lavutslippsløsning og en nullutslippsløsning. Det er vi godt i gang med, som jeg har sagt, både med tanke på mulighetene for hydrogenproduksjon og deltagelsen i karbonfangst- og lagring. Dette med havvind vil være spennende.

Så er det selvfølgelig også dekarbonisering og nullutslippsløsninger knyttet til oljeproduksjonen – å fase ut ren bruk av olje, diesel, bensin osv. Vi er godt i gang her hjemme, og det er viktig at vi fortsetter det arbeidet også internasjonalt. Men bruken av olje vil vi være avhengige av i noe omfang også etter 2050. Det er viktig at vi ser på hvilke muligheter vi har for å utvikle dette på en god, bærekraftig måte innenfor de klimaforpliktelsene vi har påtatt oss, og de er blant de strengeste i verden.

Presidenten [10:49:03]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Ola Elvestuen.

Ola Elvestuen (V) [10:49:03]: Tallene viser likevel at det er funnet mer, og det er planlagt 50 pst. mer produksjon av olje enn det vi kan ta ut og forbruke dersom vi skal nå 1,5-gradersmålet.

Vi har forsterket vårt klimamål med 55 pst., EU er i ferd med å forsterke sitt med 57 pst. – det er et omfattende regelverk for å nå det målet, både med Klar for 55 og med REPowerEU. Disse jobber man med nå gjennom de såkalte trilogforhandlingene mellom Kommisjonen, Rådet og Parlamentet. Det er forventet at disse kommer

i mål rundt årsskiftet. Det vil komme helt andre krav med tanke på fornybarenergi, saksbehandling og enøktiltak, og det meste av dette er EØS-relevant.

Da blir mitt spørsmål: Når kan vi forvente at disse vedtakene som nå gjøres, blir en del av norsk lov? Det har tatt lang tid tidligere – fjerde energimarkedspakke ble vedtatt i 2019 og er ennå ikke kommet.

Statsråd Terje Aasland [10:50:11]: Vi vurderer de tiltakene som har kommet fra EU nå, og går gjennom dette – EØS-relevansen, hvordan det vil innvirke på det norske systemet, den norske situasjonen og norsk lov og regelverk. Vi vil følge opp dette og komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig.

Presidenten [10:50:31]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:50:44]: Mitt spørsmål går til olje- og energiministeren.

PricewaterhouseCoopers har gjort en analyse som viser at Norge kan komme til å trenge en økning på nesten 50 pst. strømproduksjon innen 2030. Det tilsvarer 75 TWh. Samtidig har vannkraftselskapene varslet at investeringer i ny effekt og produksjon for 35 mrd. kr er lagt på is på grunn av innretningen i regjeringens skatteskjerpelser. Ambisjonene for havvind i Sørliche Nordsjø II er skjøvet ut i tid. Finansdepartementet skriver i et budsjettsvar til oss at det er forventet null nye vindkraftverk i Norge før 2030. Regjeringspartiene har nedstemt en rekke forslag fra Høyre som ville gitt mer fornybar kraft på kort sikt fra bl.a. småkraft, og regjeringen har ennå ikke fulgt opp de mange gode forslagene fra Høyre for å utløse langt mer solenergi på kort sikt.

I en enda ferskere rapport fra DNV uttrykkes bekymring for at kraftunderskuddet i Norge i perioden 2026–2030 utpekes som en viktig årsak til at Norge i DNBs modeller oppnår kun 25 pst. klimakutt innen 2030 og altså ikke når målet om 55 pst., som ble nevnt nylig av regjeringen på konferansen i Sharm el-Sheikh.

Mener statsråd Aasland at det er mulig å øke produksjonen av fornybar kraft med 50 pst. innen 2030, og mener han at regjeringens politikk legger til rette for å bygge ut betydelig mer ny kraft innen 2030?

Statsråd Terje Aasland [10:52:19]: Jeg tror de fleste skal være glad for at det er dagens regjering som styrer kraftpolitikken, for vi har lagt til rette for en storstilt utbygging av fornybar energi i Norge. Vi har gjenopptatt konsesjonsbehandlingen av vindkraft på land. Det stoppet høyrreregjeringen. De satte en strek over det og ville ikke gå videre med det, men det er en viktig ingrediens for å sørge for at vi får mer fornybar energi raskt inn i det norske kraftsystemet.

Vi har kommet med en gigantisk satsing på havvind. Noe av denne kraften vil helt sikkert stå og produsere før 2030, og for å bruke en formulering jeg hørte i går: Det har skjedd mer på havvind i løpet av de siste tre månedene enn de siste ti årene, så det går virkelig fort framover på det.

Når det gjelder vannkraften vår, er det absolutt grunn til å foreta investeringer i effektoppgraderinger osv. Derfor har vi rammet inn høyprisbidraget som vi har foreslått i dette statsbudsjettet, med at dette skal fases ut senest innen 2024. Vi har også en massiv satsing på enøktiltak i årets statsbudsjett, ikke minst en bedriftspakke som motiverer næringslivet til å ta tak i enøkpotensialet sitt eller legge til rette for lokal energiproduksjon. Det er tiltak av stor betydning nettopp for at vi skal sørge for at vi har tilstrekkelige mengder rimelig energi i fortsettelsen.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:53:40]: Her er det ingen svar på spørsmålet. Det er snakk om havvind, som altså kommer etter 2030, og den forrige regjeringen sendte på høring et forslag om endring av plan- og bygningsloven når det gjaldt havvind på land.

Mitt tilleggsspørsmål går til næringsministeren. Han har utvist et ekstraordinært engasjement for å iverksette offentlige kraftselskaper som ikke har hatt den samme analysen av kraftmarkedet som han selv, om hvor gunstig fastprisavtalene vil bli i et marked med svært høye priser og usikkerhet for framtiden. Kan næringsministeren forsikre oss om at bedriftene vil få fastprisavtaler på strøm til godt under 1 kr/kWh fra 1. januar? Og i så fall: Hvorfor er rammevilkårene for å kunne tilby slike fastprisavtaler fremdeles ikke på plass, litt over en måned før fastprisregimet skal være en realitet?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:54:37]: Et av de viktigste grepene regjeringen gjør, er nettopp å skape mer forutsigbarhet gjennom å etablere et marked som i dag ikke er en reell valgmulighet for bedriftene, nemlig å kunne inngå langsiktige fastprisavtaler som vil bidra til mer forutsigbarhet. Det er noe kraftbransjen har ønsket seg, og et forslag om det ble sendt på høring før sommeren. Vi fikk gode høringsinnspill. Vi har justert forslaget. Vi kom tilbake til de fleste detaljene i budsjettet. Der var det én ting som sto igjen, og det var hvor høyt påslaget kunne være. Det er nå blitt avklart for en tid siden, og jeg registrerer at Statkraft, Fjordkraft, Lyse og flere andre nå er ute og sier at de vil være i gang med å tilby disse avtalene fra begynnelsen av desember. Det er jeg veldig glad for. Selskapene viser samfunnsansvar.

Det er markedspris som gjelder. Det er ikke jeg som skal bestemme kraftprisen, men jeg har også lov til å tenke høyt om hva markedet selv sier. Når markedet nå tror på en spotpris godt under 1 kr/kWh i 2025, burde

det ikke være urimelig at bedriftene kan framforhandle avtaler under 1 kr/kWh. Dette er selvfølgelig helt avhengig av avtalelengde, hvor mye kraft en skal kjøpe, m.m. Fasiten får vi snart, for da vil de første avtalene være tegnet.

Presidenten [10:55:35]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – først Bård Ludvig Thorheim.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:55:38]: Mitt oppfølgings-spørsmål går til statsråd Terje Aasland. Vi hører her at næringsministeren holder fast ved at han har en helt annen markedsforståelse enn kraftselskapene, og de ligger under statsråd Terje Aaslands konstitusjonelle ansvar. Næringsministeren ser fortsatt for seg priser på godt under 1 kr/kWh, som skal tilbys allerede i desember, om noen få uker. Men flere kraftselskaper har sagt at vilkårene for å kunne tilby slike avtaler ikke er på plass. De har klaget over at det ikke er tilfellet. De har også sagt at det virker som veldig urimelige anslag.

Hva vil statsråd Aasland foreta seg når kraftselskapene i Norge, som er offentlige, og som er under hans konstitusjonelle ansvarsområde, har en markedsforståelse som avviker fullstendig fra hvordan regjeringen tenker? Er det aktuelt med seminarvirksomhet for å få dem til å forstå hvordan regjeringen tenker om kraftmarkedet?

Statsråd Terje Aasland [10:56:41]: Jeg gir min fulle tilslutning til det svaret næringsministeren akkurat ga. Denne regjeringen har lagt til rette for å få på plass et gunstig fastprisavtalesystem for næringslivet. Det at vi endrer kraftprodusentenes skattemotivasjon ved grunnrenteskatten, fra spotpris til kontraktspris, er i seg selv et veldig viktig grep. Påslag på 2,5 øre pluss et månedlig gebyr på 99 kr burde danne grunnlaget for at kraftprodusentene nå virkelig sikrer seg og binder seg til langsiktige og gode avtaler med norsk næringsliv. Hva prisen endelig skal være, må selvfølgelig kraftprodusentene selv vurdere. Men det er ingen tvil om at ut ifra de samtalene og den tenkningen som ligger der, er det helt opplagt allerede fra desember muligheter for å inngå fastpriskontrakter for neste år som ligger under 1 kr/kWh – og også godt under det. Forutsetningen er at dette gjøres på en ordentlig måte, og at en har avveininger knyttet til hvor lenge disse kontraktene skal vare. Men det er et godt grunnlag regjeringen har lagt, og jeg mener at kraftprodusentene nå må gripe muligheten.

Presidenten [10:57:46]: Bård Ludvig Thorheim – til oppfølgings-spørsmål.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:57:49]: Takk for svaret. Det var oppløftende. Vi får snart fasiten på om vi får fastprisavtaler på 70 øre/kWh eller rundt det.

Jeg vil ta opp det med innretningen på skatteskjerpelsene på vindkraft på land. Det kan få betydelige konsekvenser. Måten det er gjort på, med en prosess uten en ordentlig utredning og uten ordentlige høringer, at det skal ha tilbakevirkende kraft – alt dette har gjort at en rekke utenlandske investorer og norske investorer setter spørsmålsteget ved forutsigbarheten ved å investere i Norge. Det kom fram i går på en konferanse hvor NHO var til stede, at man har sjekket med investorer med en kapital som er flere ganger større enn oljefondet, og alle sier at det er en økt politisk risiko i Norge nå.

Ser statsråden med bekymring på at investeringsviljen knyttet til havvind vil reduseres drastisk når man ser hvordan norske myndigheter plutselig kan endre skattegrunnlaget for å drive med vindkraft i Norge?

Statsråd Terje Aasland [10:58:54]: For å svare konkret på det: nei. Vi avholdt et samarbeidsforum for havvind i går, og det er stor entusiasme og stor begeistring for det regjeringen gjør, blant dem som vil satse på havvind. Det er en stor mulighet for Norge og ikke minst for det norske næringslivet til å utvikle havvind.

Når det gjelder vindkraft og skattesystemet, har jeg lyst til å kommentere det. Dette er et forslag vi kommer til å sende på høring, og jeg går ut fra at de som har motforestillinger mot det eller forslag til en annen innretning på det, kommer med høringsinnspill til det. Vi ønsker – i motsetning til det Høyre gjorde da de satt i regjering – å legge til rette for at en kan investere i vindkraft, og sørge for at vi får gode konsesjonsbehandlingsprosesser for det, og at kommunene sitter igjen med mer av fortjenesten, sånn at de også motiveres til å legge til rette for at arealer kan brukes til vindkraftproduksjon.

Presidenten [10:59:47]: Sofie Marhaug – til oppfølgings-spørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:59:59]: Det er ikke bare bedriftene som sliter med strømmen – det gjør også husholdningene. Folk har problemer med å betale regningene sine, ikke minst på grunn av vedvarende høye strømpriser. Siste nytt er at en haug med kunder har blitt rundlurt av kraftbransjens svindelavtaler, såkalte variable kontrakter. Regjeringen har gjort det klart at husholdningene ikke blir en del av fastprisregimet. De er i stedet prisgitt markedet og en mangelfull strømstøtte som plaster på såret.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Hvorfor i alle dager foretrekker regjeringen et markedsbasert 400-prissystem for husholdningene framfor et kostnadsbasert topprissystem med makspris på vanlig forbruk og høyere pris på luksusforbruk, med begrenset utbytte for kraftbransjen?

Statsråd Terje Aasland [11:00:58]: Aller først tror jeg det er viktig at vi får på plass en fastprisordning for næringslivet nå. Det er viktig for å trygge arbeidsplassene og redde arbeidsplasser i de bedriftene som sliter med ekstremt høye strømpriser. Jeg har god tro på den fastprisavtalen som er lagt til grunn og presentert av regjeringen på det området.

Når det gjelder husholdningskundene, ønsker vi å rydde opp, og vi er i gang med å rydde opp i kontraktvirvaret som finnes. Det må være tydelig hva som tilbys, det må være forutsigbart hva som tilbys, og det må være sånn at en forstår det som forbruker. Det å gå gjennom forbrukerrettighetene i strømmarkedet er viktig for denne regjeringen. Et eksempel på det er diskusjonen som dukket opp nå knyttet til disse variable prisavtalene, som virker veldig urimelige. Der har også barne- og familieministeren, som har forbrukeransvaret, sagt at hun vil vurdere å forby den type avtaler, og det støtter jeg barne- og familieministeren i.

Presidenten [11:01:58]: Sofie Marhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [11:02:02]: Takk for det svaret. Jeg vil gå litt videre til strømprisene, for fram til månedsskiftet oktober–november uttalte statsråden:

«Utviklingen fram til nå har vært veldig positiv og viser at regjeringens tiltak virker.»

Men siden prisene begynte å falle, har de begynt å stige igjen. Vi har laber bris, og kulden har satt inn. Det er så man nesten skulle tro at regjeringens tiltak den gang besto i å danse regndansen.

Personlig har jeg større tro på politikk enn værguder. Vi trenger politisk regulering av kraften. Vi ser at systemet ikke fungerer i dag. Men siden Aasland skrøt av lave priser og fulle magasiner for bare noen uker siden, er jeg nysgjerrig på om statsråden mener det er bra med lave priser så lenge det skjer innenfor et markedsregime. Er det et mål for regjeringen med lave strømpriser, f.eks. under 35 øre/kWh?

Statsråd Terje Aasland [11:03:07]: Regjeringen har et veldig tydelig mål. Tilstrekkelige mengder med rimelig energi skal være et fortrinn i Norge, og det jobber vi målrettet for å oppnå. Ikke minst er det viktigste grunnlaget for å oppnå det at vi klarer å produsere mer fornybar energi i tiden framover. Der har jeg registrert at Rødt er imot de fleste tiltak som handler om å produsere mer fornybar energi. Både vindkraft på land, havvind, oppgradering og utvidelser av vannkraften er diskutert i tilknytning til dette. Vi ønsker forutsigbarhet og lave priser, rimelige priser i Norge, men det viktigste vi har gjort denne sommeren, er å sørge for at vi har høy forsyningssikkerhet. Da har tiltakene fra regjeringen

faktisk funket. Vannkraftprodusentene har holdt igjen på vannet i de viktige flerårsmagasinerne, sånn at vi nå går en langt tryggere vinter i møte. I tillegg har vi vært heldig. Vi har fått regn. Det betyr også at kraftsituasjonen er langt bedre. Men uten tiltakene fra regjeringen hadde vi vært i en verre situasjon enn det vi nå er i.

Presidenten [11:04:07]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:04:22]: En sentral målsetting for regjeringens næringspolitikk er å gjøre Norge til en grønn industri- og energigigant. I veikart for grønt industriløft, som ble lansert i juni, varsler regjeringen en aktiv og ambisiøs næringspolitikk og lover 60 mrd. kr i statlige lån, garantier og egenkapital til det grønne industriløftet.

Samtidig er skatteøkningene til næringslivet høyere enn på mange tiår. Hvis ønsket er at næringslivet skal være en motor i den grønne omstillingen, er dette direkte kontraproduktivt. Økte skatter til næringslivet vil svekke insentivene til investeringer. Det betyr at staten må bidra med enda flere milliarder for å nå sine grønne ambisjoner og må finansiere dette gjennom å skattlegge både bedrifter og folk enda mer. Det blir en ond sirkel. Norge vil bli et samfunn der staten er viktigste økonomiske drivkraft. Det er statskapitalisme. Men staten er som kjent lite egnet til å lede markedet.

I veikart for grønt industriløft plukker regjeringen ut sju grønne næringsområder som skal vies særlig oppmerksomhet. Blant disse er batterier. Regjeringens milliardstøtte til oppbygging av batteriproduksjon i Norge begrunnes med påstanden om at det er forventet en stor framtidig etterspørsel. Det er altså ikke en industri som er lønnsom i dag, den er svært kraftkrevende, og den trenger hjelp fra staten for å bli lønnsom en gang i framtiden. Men har vi egentlig noen garanti for det? Hvis det er forventet å bli lønnsomt, bør private investorer stå i kø.

Mitt spørsmål til næringsministeren er derfor: Hvis batteriproduksjon i Norge har utsikter til å bli så etterspurt og lønnsom som statsråden hevder, hvorfor er det da behov for milliarder av kroner i statlige subsidier?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:06:22]: La meg få svare på de to spørsmålene som representanten Bjørnstad egentlig stiller.

Det ene handler om skatte- og avgiftsnivået. Det er riktig at skatter og avgifter er en del av rammevilkårene for norske bedrifter, og det er viktig at vi beholder dem på et konkurransedyktig nivå. Det er grunnen til at selskapsskatten i neste års statsbudsjett er 6 pst. lavere enn den var for ti år siden. Også formuesskatten er lavere. Ser en bort fra skatte- og avgiftsendringen i næringer med

høy grunnrente – havbruk og kraft, som det går veldig godt med, og de situasjonsbestemte tiltakene, arbeidsgiveravgiften – reduserer denne regjeringen skatte- og avgiftsnivået for norsk næringsliv til neste år. Det kan man lese ut fra statsbudsjettet fordi regjeringen ser verdien av behovet for å skape og dele. Privat verdiskaping finansierer velferden vår, og vi trenger å få opp investeringene i norsk industri, som under Høyre- og Fremskrittsparti-regimet sto på stedet hvil.

Så er det andre spørsmålet som representanten stiller, om batterier. Batterinæringen har potensial til å tjuedoble veksten det neste tiåret. Norge har spesielt gode forutsetninger fordi vi har verdensledende kompetanse innenfor prosessindustri, vi har Europas største forekomster av sjeldne jordarter og metaller – råstoffene som inngår i batteriproduksjon – vi har areal, vi har kraft, og vi har kompetanse. Dette er ikke noe vi sitter og finner på, dette er noe markedet etterspør – det er et globalt kappløp.

Regjeringens mål i den aktive næringspolitikken er å mobilisere mest mulig privat kapital gjennom at også staten engasjerer seg. Vi har nå, etter at regjeringen la fram sin batteristrategi, to positive investeringsbeslutninger i timilliarderkronersklassen: Freyr i Mo i Rana, hvor staten kanskje går inn med 4 mrd. kr i garantier – ikke tilskudd, men garantier – utløser 17 mrd. kr i private investeringer, og Morrow i Arendal, der vi går inn med egenkapital og noe tilskudd også på eiendomssiden, småbeløp i forhold til hva de private gjør. Dette bidrar til at disse investeringene skjer i Norge og ikke i andre land. Det er aktiv næringspolitikk i praksis.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:08:24]: Apropos Freyr: I Dagens Næringsliv fra 25. oktober i år får vi vite at direktøren i batterifabrikken Freyr har fått lønn og bonus på hele 27 mill. kr. Samtidig har staten stilt opp med 4 mrd. kr i lånegarantier, som Vestre var inne på.

I presentasjonen av den nye eierskapsmeldingen nylig var statsrådens hovedbudskap at det må vises moderasjon i lederlønningene. Da DN spurte om lønnen til Freyr-direktøren sto i stil med statsrådets budskap til ledere i statlig eide bedrifter, ønsket ikke statsråden å kommentere det – pussig nok. Det er fristende å sammenligne dette med å fare opp som en bjørn og dette ned som en skinnfell.

Selv om statsråden ikke svarte DN, vil han kanskje svare på dette spørsmålet i stortingssalen. Hva mener statsråden om at Freyr-direktøren får svimlende summer i lønn samtidig som selskapet nyter godt av generøse statlige lånegarantier?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:09:22]: Jeg blir litt fristet til å spørre representanten Bjørnstad om hvem som representerer statskapitalisme, hvis representan-

ten mener at næringsministeren skal ha meninger om lønns- og arbeidsvilkårene til alle ansatte i de 600 000 virksomhetene i dette landet. Det anser jeg kanskje ikke som en av kjerneoppgavene til næringsministeren. Det som derimot er en av kjerneoppgavene til næringsministeren, er å føre en aktiv eierpolitikk. Staten eier 70 selskaper og en femtedel av Oslo børs. Vi har tydelige forventninger til de statlig eide selskapene. Det er helt riktig at vi har lagt fram en eierskapsmelding der vi er mer opptatt av moderasjon enn den forrige regjeringen var. Vi ønsker ikke at lønnsforskjellene skal bli for store. Derfor halverer vi muligheten for maksimal bonus, og vi innfører et prinsipp om at dersom ledende ansatte får høyere lønnsvekst enn gjennomsnittet i organisasjonen, skal det begrunnes særskilt og legges fram på generalforsamlingen.

Alle kan ha ulike meninger om hva toppledere i privateide selskaper skal tjene, men det er altså ikke det som er utgangspunktet for regjeringens grønne industriløft, som er å få opp investeringene.

Presidenten [11:10:23]: Vi går videre til siste hovedspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [11:10:40]: Mitt spørsmål går til kommunal- og distriktsministeren.

Denne regjeringen har på inn- og utpust sagt at det må foretas tøffe prioriteringer. Men det å lage nye fylkeskommuner og mer byråkrati vil de gjerne bruke skattebetalernes penger på. Ifølge regjeringens egne lokalpolitikere har de satt i gang prosessen med å lage nye fylkeskommuner og dele opp Ålesund, med en trygghet for at regjeringen skulle stille opp når regningen skulle betales, og at dette ikke ville gå ut over tjenestetilbudet.

Tidligere i år feiret finansminister Vedum oppdelingen av Ålesund med kake. Vel, nå er kaken spist opp, og regningen har kommet. Fylkeskommuner – og Ålesund – har meldt inn et behov på over 800 mill. kr, mens regjeringen stiller opp med skarve 200 mill. kr.

Ordføreren i Ålesund sier at dette føles som et svik, og det er kanskje ikke så rart når regjeringens budsjett kan sende Ålesund og Haram på ROBEK-listen, som en velkomstgave til sitt nye liv. Kommunestyret sier at forutsetningen for at de sa ja, var at alle utgiftene ble dekket. I motsatt fall ønsker de nå at Stortinget omgjør oppdelingsvedtaket – hvis de ikke får disse kostnadene dekket.

Arbeiderpartiets fylkesrådsleder i Viken sier rett ut at hun føler seg manipulert av sin egen regjering, og at man blir nødt til å kutte i tjenestetilbudet med det beløpet regjeringen foreslår. Det er ganske drøy kost når det kommer fra øverste politiske leder, som har satt i gang en så stor prosess som angår 1,2 millioner innbyggere.

Sannheten er at vel at både regjeringspartiene her i Stortinget, nasjonalt, i regjering og der ute lokalt har satt i gang et kaos for å gjennomføre sitt prestisjeprojekt. Spørsmålet til statsråden er derfor: Kan statsråden garantere at innbyggerne i Viken, i andre fylkeskommuner som skal løses opp, og i Ålesund ikke settes i en situasjon der de opplever kutt i tjenestetilbudet i forbindelse med oppdelingene?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:12:46]: Det er svært bra at vi nå har eit stortingsfleirtal som faktisk lyttar til dei lokalt folkevalde, som gjer det mogleg for dei fylka og dei kommunane som ønskjer det, etter søknad, å løyse seg opp igjen, etter at ein vart slått saman ved tvang av Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti i Stortinget. Det kosta òg litt pengar. Det har kosta både tid, krefter og pengar å gjennomføre ein prosess som har sitt startpunkt som følgje av at ein har gjennomført noko som dei lokalt folkevalde ikkje ønskte, men som Høgre på Stortinget på død og liv skulle tvinge igjennom. Vi har sørgt for at ein no får moglegheit til å få tilbake Akershus, Buskerud og Østfold, få tilbake Vestfold og Telemark, få tilbake Finnmark og Troms – i tråd med folkeviljen.

Sjølvsagt skal vi følgje opp det som vi har sagt heile vegen, at ein skal dekkje nødvendige kostnader i samband med oppløysinga. Vi har nettopp motteke søknader frå enkelte fylke, òg frå Ålesund kommune. Vi vil gå gjennom dei, og vi vil svare dei ut.

Det som derimot er ganske interessant å sjå, er det alternative budsjettet som Høgre la fram i går, der ein har stroke alle løyvingar til oppløysinga. Eg har forståing for at Høgre legg fram sine alternative budsjett. I opposisjon gjorde Senterpartiet det same. Men sjølv om Senterpartiet ønskjer å erstatte EØS-avtalen med ei anna tilknytning til EU, føreslår vi ikkje å kutte alle EØS-løyvingar i alternative budsjett. Men Høgre meiner altså at fordi dei stemde imot eit vedtak i Stortinget, skal ein kutte alle løyvingane til oppløysingsprosessen.

Mudassar Kapur (H) [11:14:36]: I motsetning til Senterpartiet driver Høyre med reelle alternative budsjetter også når vi er i opposisjon. Når vi har stemt imot å lage sju nye fylkeskommuner, ville det også være rart å legge av penger til å lage sju nye fylkeskommuner som vi er imot.

Vi har den siste tiden merket oss at statsråden har et noe anstrengt forhold til faglige utredninger og rapporter. Nå viser han også et like anstrengt forhold til demokratisk fattede vedtak i Stortinget. Men la nå det ligge. I den faglige rapporten ble det faktisk sagt, svart på hvitt, fra fagfolk at oppdelingskostnadene f.eks. i Viken ville være opp mot en halv milliard kroner og sette viktig kompetanse og utvikling på vent. Allikevel har statsråd-

en funnet opp sitt eget tall, på 200 mill. kr, sett bort fra de faglige utredningene og mener at det burde holde.

Mener statsråden at det er økonomisk forsvarlig å presentere et statsbudsjett der man åpenbart legger fram tall som ikke holder i virkeligheten?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:15:41]: Regjeringa følgjer opp dei vedtaka som eit fleirtal i denne salen har gjort når det gjeld at Akershus, Buskerud og Østfold skal verte egne fylke igjen, og òg Vestfold og Telemark og Troms og Finnmark, og at Haram skal verte eigen kommune igjen. Men det gjer altså ikkje Høgre i sitt alternative budsjett. Dei tek ikkje utgangspunkt i dei vedtaka som Stortinget har gjort, og som trass alt skal gjennomførast.

Til den faglege rapporten som det vert vist til, som Viken presenterte: Det er den dei folkevalde i Viken har lagt til grunn for arbeidet sitt, og det er òg dei folkevalde i Viken som har sendt ein søknad i første omgang om oppløysing, som dei har fått godkjent, og dernest ein søknad om dekking av kostnader, og søknaden frå Viken er ikkje om dei kroner og øre som det vert vist til frå representanten Kapur i dette spørsmålet.

Presidenten [11:16:39]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Mudassar Kapur.

Mudassar Kapur (H) [11:16:40]: Dette er jo helt utrolig. Det ser ut til at statsråden har glemt hva han selv la fram da han la fram saken om oppdeling av bl.a. Viken. Da var det jo Vikens faglige utredning som lå til grunn for det som ble lagt fram for Stortinget. Der står det at disse kostnadene kunne komme helt opp mot en halv milliard, der står det at dette ville gå ut over tjenestetilbudet. Allikevel har man funnet opp sine egne tall, og man greier ikke å redegjøre for hvilke objektive kriterier de er bygd på. Jeg hører en statsråd som sier rett ut at de lovnadene som Viken, Ålesund og andre har lagt til grunn for sine oppdelingsvedtak, ikke gjelder. Jeg hører en statsråd som tviholder på det beløpet han selv har fremmet, istedenfor å forholde seg til faglige utredninger og kommunenes egne vedtak, som statsråden er så opptatt av – et beløp som åpenbart ikke kan kalles for seriøs budsjettering. Statsråden peker også på at det kan komme mer senere, men de viktigste kostnadene tas jo neste år.

Mener virkelig landets kommunal- og distriktsministre at fylkene og kommunene skal fatte vedtak vel vitende om at deres budsjettvedtak ikke vil holde neste år?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:17:43]: Eg skjønner framleis ikkje kvifor representanten Mudassar Kapur refererer til ein sum på ein halv milliard frå Viken. Det

er altså ikkje det som ligg inne i søknaden frå Viken fylkeskommune i samband med oppløysinga. Vi held oss til den søknaden som er fremja. Det er heilt riktig at vi la fram eit budsjettforslag før vi hadde motteke søknadene frå dei enkelte fylka og dei enkelte kommunane, med 200 mill. kr for neste år. Samtidig har vi òg skrive at vi ved behov òg legg inn løyvingar for komande år, og det er altså ikkje berre i 2023, men òg i 2024 det vil kunne kome på kostnader. Vi går no gjennom søknadene for å sjå korleis dei er innretta i forhold til det vi har sagt heile vegen: Vi skal dekkje kostnadene til dei fylka og dei kommunane det gjeld, vi skal dekkje nødvendige kostnader i samband med oppdelinga, og det står sjølv sagt framleis ved lag frå regjeringa si side.

Presidenten [11:18:39]: Mudassar Kapur – til oppfølgingsspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [11:18:41]: Jeg skjønner at statsråden ikke har lyst til å forholde seg til realitetene i det som har blitt lagt fram av kommunene, og det han selv har lagt inn i statsbudsjettet. Som jeg startet med i mitt hovedspørsmål, er det slik at fylkeskommunene og kommunene til sammen har bedt om godt over 800 mill. kr for å gjennomføre de oppdelingene som de med trygghet, gitt av finansministeren og statsrådets eget parti, satte i gang. I budsjettet ligger det 200 mill. kr. Det er et gap på minst 600 mill. kr, og vi vet av erfaring at det kan øke. Allikevel greier ikke statsråden her i Stortinget å redegjøre for det beløpet han selv har lagt inn i statsbudsjettet, som er langt under det fylkene og kommunene trenger. Jeg gir statsråden mulighet til å svare på hvilke objektive kriterier og forutsetninger som ligger til grunn for det beløpet statsråden har lagt inn i sitt statsbudsjett for oppdelinger for fylkeskommuner og Ålesund neste år.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:19:44]: Det beløpet er sett før søknadene har kome inn frå den enkelte kommune. Men vi har lagt på plass nokre kriterium når det gjeld kva som skal leggjast til grunn, at vi skal dekkje nødvendige kostnader knytte til prosjektorganisering, knytte til IKT-kostnader og knytte til gjennomføring av ei god deling av dei fylkeskommunane det gjeld, og den konkrete kommunen. Det skal vi følge opp når vi behandlar søknadene, og eg behandlar ikkje enkelt-søknader i forbindelse med deling over bordet her. Men det kan vere nyttig for representanten Kapur for det første å gå inn og sjå at dei beløpa som vart søkte om, er noko anna enn det som han refererer til her som eit fagleg grunnlag.

Dessutan synest eg det kunne vere interessant om representanten Kapur går tilbake til sitt eige parti, som har føreslått å løyve null kroner til deling av kommunar

og fylke i forbindelse med denne prosessen. Vi skal sørge for at kommunane og fylka vert godt varetekne, at nødvendige kostnader i forbindelse med delingsprosessen vert dekte, i tråd med det vi heile tida har sagt.

Presidenten [11:20:51]: Mudassar Kapur – til oppfølgingsspørsmål.

Mudassar Kapur (H) [11:20:51]: Jeg konstaterer at statsråden nå i det minste innrømmer at han har laget et budsjett hvor det er lagt inn et tall som ikke er basert på faglige, objektive kriterier for det som ligger foran. Han innrømmer at han har lagt inn dette uten å ha fått inn søknadene. Det er jo en grei sak, men hvis statsråden hadde hatt interesse for det som lå til grunn av faglige rapporter før Stortinget fattet sitt vedtak, de tallene og de advarslene som lå til grunn i den saken statsråden selv fremmet for Stortinget, ville man jo ha grunn til å tro at statsråden hadde lagt inn et annet beløp. Det vi ser nå, er det som oppstår når vi har en statsråd som ser helt bort fra faglige utredninger, ser helt bort fra fagpersoners advarsler og legger fram sine egne tall. Nå er kommunene og fylkeskommunene i vanskeligheter. Kan statsråden garantere disse innbyggerne at de ikke vil få kutt i tjenestene?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [11:21:53]: Eg kan gjerne gjenta, for fjerde eller femte gong, at regjeringa heile tida har sagt at ein skal dekkje nødvendige kostnader i forbindelse med oppløysinga. Modellen som vi har valt, er at vi har peikt på kostnadsområde som er aktuelle for deling, og så har vi sagt at vi skal dekkje nødvendige kostnader etter ein nøktern standard i forbindelse med den prosessen. No har vi motteke søknadene, for kort tid sidan. Vi skal gå gjennom søknadene, og dei fylkeskommunane og kommunane det gjeld, skal vere trygge på at vi både skal ha ein god prosess med å gå gjennom søknadene, og at dei prinsippa for dekking som har lege til grunn heile vegen, framleis gjer det.

Presidenten [11:22:34]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:22:37]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:22:40]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Liv Kari Eskeland til finansministeren, er overført til landbruks- og matmi-

nisteren som rette vedkommende. Spørsmålet blir etter anmodning fra landbruks- og matministeren flyttet og besvart før spørsmål 26, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 2, fra representanten Olve Grotle til fiske- og havministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir etter anmodning fra arbeids- og inkluderingsministeren flyttet og besvart før spørsmål 11, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 3, fra representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden har forfall.

Spørsmål 6, fra representanten Liv Gustavsen til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Himanshu Gulati.

Spørsmål 7, fra representanten Morten Wold til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmålene 18, 19 og 20, fra henholdsvis representantene Bård Hoksrud, Seher Aydar og Erlend Svardal Bøe til helse- og omsorgsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er fraværende på grunn av deltakelse i begravelse.

Spørsmål 21, fra representanten Silje Hjemdal til kultur- og likestillingsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålene 22, 23 og 24, fra henholdsvis representantene Lene Westgaard-Halle, Sivert Bjørnstad og Tor André Johnsen til næringsministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 31, fra representanten Ingunn Foss til justis- og beredskapsministeren, vil bli tatt opp av representanten Sveinung Stensland.

Presidenten [11:22:43]: Spørsmålene 1 og 2 besvares senere i dagens spørretime.

Spørsmål 3

Fra representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren:

«Den siste tiden har en rekke utfordringer i fregattvåpenet vært omtalt i mediene, blant annet at en av fregattene skal ha problemer med hovedgiret. Riksrevisjonen uttalte nylig at det er utfordringer innen reservedeler, våpen og personell. Den skjerpede sikkerhetssituasjonen stiller økte krav til Forsvaret. Fregattene er av avgjørende betydning.

Hva vil statsråden foreta seg på kort sikt for å øke tilgjengeligheten til fregattene, slik at den operative evnen i marinen kan bli bedre i den alvorlige situasjonen vi nå står i?»

Presidenten [11:22:52]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 4

Frank Edvard Sve (FrP) [11:23:05]: «Til behandling i kommunestyret i Stranda kommune kjem snarleg oppstart av reguleringsplan for nye riksveg 15 og armen til Geiranger. I handsaminga av Innst. 279 S (2021–2022), jf. Dokument 8:125 S (2021–2022), stemte Senterpartiet og Arbeidarpartiet ned forslaget frå Framstegspartiet om at nye riksveg 15 Strynefjellet med arm til Geiranger skulle gjennomførast med oppstart i den fyrste 6-årsperioden. Senterpartiet og Arbeidarpartiet støtta såleis Statens vegvesen sine prioriteringar, der dette prosjektet fyrst skal kunne kome i posisjon i perioden 2028–2033.

Kan statsråden forklare når ein har tenkt oppstart og bygging av ny riksveg 15 Strynefjellet?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:23:55]: Nasjonal transportplan 2022–2033 ble lagt fram og behandlet våren 2021 i forrige stortingsperiode. De nåværende regjeringspartiene ga da i all hovedsak sin tilslutning til prioriteringene av store riksveiprosjekter, som var lagt inn med oppstart i første periode av transportplanen. Både Arbeiderpartiet, Senterpartiet og andre partier, som til sammen utgjorde et flertall, ga i tillegg støtte til noen flere prosjekter. Rv. 15 over Strynefjellet er ett av disse prosjektene.

I statsbudsjettet for Samferdselsdepartementet i 2023 har regjeringen redegjort for at rv. 15 Strynefjellet og fem andre riksveiprosjekter legges inn i Statens vegvesens portefølje. Det innebærer at Statens vegvesen må sikre at det også er tilstrekkelig faglig grunnlag for å vurdere disse prosjektene i forbindelse med porteføljeprioriteringen i 2023. Det innebærer dessverre ikke at vi kan gi noe mer konkret tidspunkt for oppstart av rv. 15 Strynefjellet. Det vil i de nærmeste årene være mindre rom for å starte opp store investeringsprosjekter på riksvei og jernbane enn det som følger av Nasjonal transportplan 2022–2033, og det vil også da selvfølgelig ta lengre tid å gjennomføre de prioriterte prosjektene.

Planen la opp til en betydelig vekst i samferdselsinvesteringer i planperioden. Regjeringen vil i styringen av samferdselssektoren de nærmeste årene ta utgangspunkt i at det vil være rom for begrenset vekst i bevilningene. Regjeringen prioriterer rasjonell framdrift i de prosjektene som allerede er satt i gang.

Regjeringen har varslet at arbeidet med neste nasjonale transportplan er framskyndet med ett år. Som en del av forberedelsene av denne har transportvirksomhetene fått i oppdrag å gå gjennom sine investeringspor-

tefølger og foreslå prioriteringer for å løse de viktigste utfordringene i sektoren i årene framover.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:26:02]: Rv. 15 er ein svært viktig veg for Vestlandet, og store delar av næringslivet vil gjerne bruke vegen til Austlandet. Vegen var prioritert av alle dei store partia i Stortinget i 2021, som statsråden viste til. I tillegg er det stilt eit spørsmål frå Terje Halleland om korleis ein ser føre seg gjennomføringa av det, og Statens vegvesen viste til at ein har lagt inn Strynefjellet i perioden 2028–2033. Med det svaret som statsråden gjev no, kva var det som var grunnlaget for at Arbeidarpartiet og Senterpartiet stemte imot Dokument 8-forslaget, som faktisk slo fast det både Senterpartiet og Arbeiderpartiet var einige om berre for eit år sidan, i 2021? Kva var grunnlaget for at ein røysta imot?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:26:55]: Som representanten sier, vedtok Stortinget i mai i år under behandlingen av Dokument 8:125 S for 2021–2022, om rv. 15 Strynefjellet, i tråd med innstillingen ikke å prioritere ny rv. 15 Strynefjellet nå. Stortinget behandlet det altså i mai i år, og da var man veldig tydelig på det. Men statusen for prosjektet er jo ikke vesentlig endret fra mai i år til nå. Når vi har sagt at vi skal ta dette prosjektet inn i porteføljen, er jo det en mulighet for at prosjektet kan bearbeides og modnes, og vi får se hvordan Statens vegvesen vurderer det når man kommer tilbake med sin porteføljeprioritering. Men vi har fulgt opp Stortingets vedtak fra behandlingen av NTP i 2021 med å ta disse prosjektene inn i porteføljen.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:27:45]: Hovedspørsmålet mitt gjekk jo på planlegging, Statens vegvesen ønsker å planlegge knytt til reguleringsplan, i dette tilfellet i Stranda kommune i forhold til arm til Geiranger osv. Da er spørsmålet veldig enkelt, for når statsråden viser til at prosjektet er lagt inn i porteføljen og ein skal planlegge vidare, må det nødvendigvis liggje nokre pengar. Så spørsmålet er rett og slett: Kva har statsråden og regjeringa lagt inn i statsbudsjettet 2023 til planlegging av rv. 15 med arm til Geiranger?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:28:21]: Som jeg sa, har ikke statusen for prosjektet endret seg vesentlig siden i mai. Det er lagt til grunn et utbyggingskonsept, B1, med tunnel fra Skåre til Breidalen og arm til Geiranger, jf. eksisterende konseptvalgutredning og kvalitetssikring, KS1, for rv. 15 Strynefjellet. Det er behov for kommunedelplan, for massedeponi og reguleringsplan for selve tunnelen og arm til Geiranger. Statens vegvesen arbeider med å få fram kostnadsanslag for eventuell prioritering i NTP og grunnlag for eventuelt KVVU-esti-

mat og styringsmål for prosjektet. Det er ikke tildelt planmidler for 2022, men Statens vegvesen har gjort noen forberedelser på planleggingen.

Spørsmål 5

Morten Stordalen (FrP) [11:29:13]: «Statsråden har gjentatte ganger, deriblant i Stortingets spørretime, uttalt at det ikke er så mye å spare på å bygge Ringeriksbanen som et fellesprosjekt. I Hallingdølen 3. november kan man lese at avisen kjenner til innholdet i brevveksling mellom Samferdselsdepartementet og Nye Veier i perioden 6. april–16. juni, som tyder på noe annet. Her fremkommer det at Nye Veier har identifisert store kostnadsreduksjoner i fellesprosjektet siden de overtok ansvaret.

Kan statsråden bekrefte kostnadsreduksjonen på bortimot 6 mrd. kr?»

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:29:50]: Som jeg ved gjentatte anledninger i det siste har svart på, preges regjeringens prioriteringer innenfor samferdselssektoren av at vi lever i en tid med krig, energikrise og stor usikkerhet. De stramme økonomiske rammene betyr at regjeringen har måttet utsette eller stanse flere store, viktige samferdselsprosjekter. FRE16 er et av disse prosjektene. Regjeringens beslutning om å avvike fellesprosjektet vekker selvfølgelig stor skuffelse hos mange, og det har jeg stor forståelse for. Samtidig er det ikke realistisk å se for seg at bane og vei bygges ut samtidig slik situasjonen er nå, og slik vi tror den også vil være på litt lengre sikt.

Jeg har også forståelse for at dette er en komplisert sak med mange elementer som skal settes i riktig sammenheng, men jeg må korrigere representanten, for det er ikke riktig at jeg ved flere anledninger har uttalt at det ikke er penger å spare på å bygge Ringeriksbanen som et fellesprosjekt. Etter at Nye Veier fikk ansvaret for FRE16, har de jobbet med å finne løsninger for infrastrukturen og for å redusere kostnadene. Det har selskapet gjort innenfor planrammen av at bane og vei skal bygges sammen og samtidig, som et fellesprosjekt.

Det jeg tidligere har forklart i flere sammenhenger, er at fordelene med å bygge vei og bane samtidig som et fellesprosjekt er mindre enn man kunne håpet. Nye Veier har ganske riktig identifisert et stort potensial for kostnadsbesparelser innenfor rammen av fellesprosjektet, og selskapet har antydnet at disse kan beløpe seg til om lag 6 mrd. kr. Til tross for det optimaliseringsarbeidet er investeringskostnaden for prosjektet fortsatt

svært høy, og den samfunnsøkonomiske lønnsomheten er lav.

I den usikre økonomiske situasjonen som vi står i i dag, er det ikke riktig å sette i gang et så stort prosjekt som kommer til å legge så store bindinger på samferdselsbudsjettet i mange år framover. Gitt at både vei og bane skal bygges ut og vi holder på rammene og forutsetningene som ligger til grunn for fellesprosjektet, anbefaler Nye Veier å bygge vei og bane samtidig, men det har vi ikke handlingsrom til. I praksis betyr dette at grepet med et fellesprosjekt står i veien for å løse det identifiserte transportbehovet på Ringerike for øst-vestforbindelsene i Norge i uoverskuelig framtid.

Morten Stordalen (FrP) [11:32:05]: Jeg legger merke til at statsråden sier det ikke er riktig at han har sagt at det ikke er mye å hente og spare på et fellesprosjekt. Men med respekt å melde: Her i Stortingets spørretime har statsråden uttalt akkurat det samme som jeg sa. Han har uttalt at det ikke er så mye å hente på et fellesprosjekt som man hadde forventet. Han har også sagt det i media, i konferanser og i andre sammenhenger. Da blir mitt spørsmål: Hva var det egentlig statsråden forventet? Når Nye Veier har spart 5,8 mrd. kr på et prosjekt som i utgangspunktet var beregnet til over 35 mrd. kr totalt sett, hva var egentlig samferdselsministerens forventning til hvor mye man skulle spare ved å ha et fellesprosjekt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:32:51]: Hovedutfordringen er, som jeg sa i mitt foregående innlegg, at dersom man skulle starte opp så store prosjekter nå, ville vi kommet i en situasjon hvor vi hadde bundet opp betydelige deler av handlingsrommet i Samferdselsdepartementets budsjetter uten å kunne se helheten. Når vi nå kommer i en situasjon hvor vi ikke kan regne med en så sterk vekst i samferdselsbudsjettene som det er lagt opp til i NTP-en – det kan godt hende at vi kommer i en situasjon hvor vi får til vekst, men sannsynligvis ikke i så stort monn som eksisterende NTP legger opp til – må vi rett og slett prioritere på skikkelig og grundig vis. Hvis vi nå skulle startet opp dette prosjektet eller enkelte andre store prosjekter uten å gjøre den helhetlige vurderingen, ville vi frata oss selv, både storting og regjering, muligheten til å gjøre de grundige prioriteringene.

Morten Stordalen (FrP) [11:33:40]: Jeg merker meg at statsråden nå bruker andre argumenter for hvorfor man ikke skal bygge, og ikke vil gå inn på realitetene – at man har bagatellisert den store besparelsen som Nye Veier har gjort på dette prosjektet så langt. 5,8 mrd. kr var en for liten besparelse til å gå i gang med prosjektet, og man velger nå å gå over til Bane NOR, som ikke hadde funnet de besparelsene.

Det brukes om lag 30 mrd. kr årlig i jernbanesatsingen. Samferdselsministeren har egentlig avlyst det meste av ytre intercity på Vestfoldbanen. Han har som første statsråd avlyst Ringeriksbanen. Hva har samferdselsministeren tenkt å bruke på jernbanesatsing? Det er snakk om 30 mrd. kr årlig. Hvor skal pengene gå hen når man ikke skal bruke dem på Vestfoldbanen ytre intercity, og heller ikke på Ringeriksbanen, som et samlet storting har vært enig om i så mange år – gjennom 30 år og tre nasjonale transportplaner? Han er den første statsråden som nå avlyser begge de to strekningene. Hvor skal de 30 mrd. kr brukes framover årlig?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:34:42]: Jeg har ikke avlyst verken ytre intercity eller Ringeriksbanen. Jeg har foreslått en annen innretning på prosjektene. Jeg har foreslått at Ringeriksbanen tilbakestilles til Bane NOR i porteføljen. Det betyr i utgangspunktet at prosjektet er prioritert, for det er mange prosjekter som ikke engang er i porteføljen. Det blir en litt for drøy omskriving av hva jeg har sagt, og hva denne regjeringen har ment.

Men vi er i den situasjonen – og det skjønner jeg smerter noen hver – at veldig mange av de prosjektene som storting og regjering har ønsket seg, er finansiert med en kraftfull opptrapping i samferdselsbudsjettene de nærmeste ti årene, og det ser ikke realistisk ut slik som verden ser ut akkurat nå. Da må vi, for å gjøre et skikkelig håndverk, ta oss tid til å gjøre en grundig gjennomgang av hvordan vi skal komme videre med de enkelte prosjektene. Derfor har vi også bedt om og fått aksept for å framskynde NTP-en og legge den fram ett år tidligere enn vi normalt sett har gjort.

Spørsmål 6

Presidenten [11:35:43]: Dette spørsmålet, fra representanten Liv Gustavsen til samferdselsministeren, tas opp av representanten Himanshu Gulati.

Himanshu Gulati (FrP) [11:35:47]: «10. mai uttalte Statens Vegvesen at et nytt løp i Oslofjordforbindelsen på E134 var den aller viktigste prioriteringen i Nasjonal transportplan. Prosjektet var planlagt med oppstart i 2023, men ble skrotet av regjeringen i statsbudsjettet.

Kan statsråden forklare når regjeringen ser for seg oppstart av Oslofjordforbindelsen, og hvorfor hører han ikke på sine egne fagfolk i Statens vegvesen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:36:13]: Jeg har fått flere spørsmål allerede om regjeringens prioriteringer i samferdselsbudsjettet for 2023. Tidligere har jeg også fått spørsmål om prioriteringer for 2022, og jeg har da

redegjort for bakgrunnen. Vi kjenner alle til de utfordringene som vi nå står overfor: Det er krig, det er energikrise i Europa, og det er høy prisvekst, samtidig som det er høy aktivitet i norsk økonomi. Regjeringens svar på dette har vært at vi skal ha en ansvarlig og balansert budsjettpolitikk som bidrar til trygghet i folks hverdag.

Da kan vi glede oss over at det går veldig godt i norsk økonomi. Arbeidsledigheten er på sitt laveste siden 2008, og sysselsettingen er høy. Utfordringen er at vi ser klare tegn på overoppheting i norsk økonomi. Det er fare for at priser og lønninger skal drive hverandre videre oppover. Det betyr at vi må holde igjen på oljepengebruken.

Heldigvis er samferdselsbudsjettet fortsatt på et høyt nivå, sammenlignet både med tidligere tiår og med andre land. Det bygges veier og jernbane over hele landet, og i byene er det en storsatsing på kollektivtransport, sykkel og gange. Vårt hovedfokus framover vil være å bygge ferdig alt det vi har startet opp, og ta godt vare på den infrastrukturen vi allerede har. Derfor har vi også prioritert nær 1 mrd. kr mer til drift og vedlikehold i statsbudsjettet for 2023.

Vi har i budsjettet sett oss nødt til å utsette en del prosjekter. Det vet vi selvfølgelig at det er skuffelse knyttet til. Det er store forventninger i hele landet, og det er forståelig. Det vil merkes mest på veisiden, og det er også det jeg har fått flest spørsmål om her i dag. Det er også flere prosjekter Statens vegvesen har prioritert høyt, og som er klare for utbygging, deriblant E134 Oslofjordforbindelsen, som representanten spør om. Vi har dessverre ikke funnet rom for oppstart i 2023 innenfor det som er tilgjengelige budsjetttrammer.

E134 Oslofjordforbindelsen ligger på topp i Statens vegvesens porteføljestyring, som de la fram før sommeren, og prosjektet venter nå på bevilgning til beslutning om oppstart, og på opplegg for bompengeneinnkreving. Regjeringen har i budsjettforslaget sagt at videre framdrift av de utsatte prosjektene vurderes gjennom 2023 i regjeringens arbeid med statsbudsjett for 2024.

Himanshu Gulati (FrP) [11:38:35]: Statsråden sa nettopp noe om at det fortsatt er et høyt nivå på utbyggingen av vei og infrastruktur i Norge, men det er åpenbart ikke høyt nok til at regjeringen prioriterer det som Statens vegvesen sier er den aller viktigste prioriteringen i Nasjonal transportplan. Jeg vil derfor stille statsråden spørsmålet om han er uenig i at dette prosjektet er så viktig som Statens vegvesen sier, og hva hans budskap er til folk og næringsliv i Follo-regionen og de andre delene av folk og næringsliv som er avhengig av denne forbindelsen for å få varene til å gå ut.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:39:10]: Jeg har ikke på noe tidspunkt stilt spørsmål om porteføljestyring

som modell, og jeg har heller ikke på noe tidspunkt sagt at dette ikke er et viktig prosjekt. Det er en rekke prosjekter som ligger høyt oppe på denne prioriteringslisten som er nær det man må kunne karakterisere som modne. Det vi likevel ikke har funnet rom for nå, er å starte opp disse viktige prosjektene i 2023. Da er det slik at selv om folk og næringsliv ønsker disse veiene, er de som bor i disse regionene, og næringslivet vårt, like omfattet av et lønns- og prispress og en utvikling i norsk økonomi som vil sette både arbeidsplasser og folks privatøkonomi over styr. Derfor er det riktig at vi nå ser det store bildet, ser helheten og holder igjen på offentlig pengebruk.

Men vi skal selvfølgelig lage nye statsbudsjetter, og jeg har vist til at vi vil gjennomgå dette når vi skal lage statsbudsjett for 2024.

Himanshu Gulati (FrP) [11:40:03]: I forrige periode var Fremskrittspartiet med på å sikre flertall og forhandle om en svært ambisiøs NTP, hvor også dette prosjektet kom inn, med oppstart allerede neste år. Som statsråden har vært inne på, finner ikke regjeringen penger til å starte prosjektet opp neste år. Likevel: Kan han i det minste forsikre både innbyggere og næringsliv i Follo-regionen, i Akershus og for øvrig andre deler av Østlandet som er avhengig av en god Oslofjordforbindelse, om at man i hvert fall senest i 2024 vil komme i gang med dette prosjektet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:40:35]: Jeg kan forsikre om at dette er et viktig prosjekt som har høy prioritet hos regjeringen, men jeg kan selvfølgelig ikke forskuttre utfallet av statsbudsjettet for 2024.

Spørsmål 7

Fra representanten Morten Wold til samferdselsministeren:

«Regjeringens forslag til samferdselsbudsjett er på 82,8 mrd. kr. Ringeriksbanen er et prosjekt beregnet til 37 mrd. kr, med en byggetid på ti år – altså en årlig utgift på 4 mrd. kr, eller cirka 5 pst. av samferdselsbudsjettet per år – med dagens bevilgning og priser. Det finner ikke regjeringen rom for, selv etter at Nye Veier har funnet innsparingspotensial på 5,8 mrd. kr.

Hvorfor vil ikke statsråden ta ut dette et innsparingspotensialet når han stanser fellesprosjektet FRE16 og tar baneprojektet fra Nye Veier og gir det tilbake til Bane NOR?»

Presidenten [11:40:52]: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 8

Helge André Njåstad (FrP) [11:40:54]: Eg registrerer at Stortinget no består av 100 pst. Framstegsparti-representantar, frå presidenten til alle som sit i salen. Det er kanskje naturleg når me har spørsmål om samferdsel og veg- og baneutbygging, som spørsmålet mitt til samferdselsministeren òg handlar om:

«I 2017 foreslo Arbeiderpartiet og Senterpartiet på Stortinget å «gå vidare med arbeidet i 'Fellesprosjektet Vossebanen og E16 Voss–Bergen' uten opphold». Finansministeren uttalte at dette prosjektet prioriteres foran andre. Nå har regjeringen ikke bare kuttet vei og bane mellom Voss og Bergen, men også utbedringen av E16 mellom Voss og Vaksdal.

Kan statsråden forklare når regjeringen ser for seg oppstart av prosjektene E16/Vossebanen Bergen–Voss samt E16 Voss–Vaksdal, og tar han avstand fra finansministerens tidligere uttalelser?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:41:46]: Fellesprosjektet E16 Vossebanen på strekningen Arna–Stanghelle er et høyt prioritert prosjekt for regjeringen. Samtidig er det slik at de økonomiske forutsetningene for å sette i gang prosjekter er vesentlig endret på kort tid. Utfordringene vi står overfor, er kjent, og jeg har gjentatt dem mange ganger i denne spørretimen, men det handler selvfølgelig om den prisveksten vi står i, krigen i Europa og energikrisen. Det er betydelige utfordringer for anleggssektoren også knyttet til prisvekst, og det tilsier at regjeringen må holde noe igjen.

Regjeringens svar på denne situasjonen vi står i, er at vi skal ha et ansvarlig og balansert budsjett. På den bakgrunn har regjeringen funnet det nødvendig å utsette flere store samferdselsprosjekter. Det har f.eks. rammet Fellesprosjektet E16 og Vossebanen Arna–Stanghelle, som har en svært høy investeringskostnad – over 26 mrd. kr.

Det betyr ikke at prosjektet skrinlegges, og det er viktig. Det har jeg ikke på noe tidspunkt uttalt, men det betyr at vi må vurdere nærmere tidspunkt for oppstart for prosjektet. Regjeringen har i budsjettforslaget sagt at videre framdrift i de utsatte prosjektene vil vurderes gjennom 2023 i arbeidet med statsbudsjettet for 2024.

Når det gjelder planlegging av E16 og jernbanen videre fra Stanghelle til Voss, vises det til at det ikke var omfattet av Solberg-regjeringens oppdrag om å utarbeide en statlig reguleringsplan for strekningen Arna–Stanghelle. Den statlige reguleringsplanen ble vedtatt våren 2022. Den forrige regjeringen la til grunn at Arna–Stanghelle skulle gjennomføres først, og strekningen ble heller ikke prioritert i Nasjonal transportplan 2022–2033.

Jeg vil ikke gå nærmere inn på planlegging av videreføring av E16 og jernbane Stanghelle–Voss nå, men Samferdselsdepartementet vil selvfølgelig i arbeidet med Nasjonal transportplan vurdere framtidige tiltak i den aktuelle transportkorridoren. Som kjent legger vi fram ny nasjonal transportplan for Stortinget våren 2024.

Helge André Njåstad (FrP) [11:43:50]: Eg synest det er litt oppsiktsvekkjande at ein i det same svaret seier at noko er høgt prioritert og likevel utset. I verda mi er det slik at om ein prioriterer høgt med eit budsjett på fleire tusen milliardar kroner, har ein faktisk rom for å bruka 200 mill. kr til å fortsetja planlegginga. Om dette er så viktig, bør ein sørgja for at alle dei gode fagfolka, som prosjekterer og planlegg, ikkje mistar trua på at regjeringa ønskjer å realisera dette og ser seg om etter andre ting å driva med. Det er ganske kritisk om dei dyktige fagfolka ikkje fullfører planlegginga.

Er det verkeleg dei 200 mill. kr som skal til for å fortsetja planlegginga neste år, som på ein måte skal berga renta, berga aktiviteten som statsråden har sagt er knytt til krigen og andre ting – er det verkeleg dei 200 mill. kr mellom Bergen og Voss som er så avgjerande for norsk økonomi at ein ikkje kan finna rom for det i budsjettet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:44:52]: En klok dame sa en gang at alt henger sammen med alt, og det gjelder også her. 200 mill. kr her, 200 mill. kr der og 200 mill. kr til det tredje prosjektet – det blir fort milliarder av det. Det er det som er hovedutfordringen.

Dette er et viktig prosjekt. Dette prosjektet har den regjeringen sørget for at vi har fått vedtatt en statlig reguleringsplan knyttet til. Vi kommer til å gjennomføre KS2, så prosjektet kommer til å bli mer modent gjennom det året som vi snart går inn i.

Det er riktig at det ikke er satt av penger til å opprettholde hele prosjektorganisasjonen p.t. Men det betyr ikke at prosjektet er skrinlagt, og det betyr heller ikke at vi ikke prioriterer prosjektet når tiden er moden for det.

Helge André Njåstad (FrP) [11:45:30]: Skal ein bygja veg på denne størrelsen og ein har fagfolka som sit og planlegg, er det uklokt å trappa ned aktiviteten med 200 mill. kr og mista kompetanse. Eg trudde faktisk at denne regjeringa var meir oppteken av fagleg kompetanse og å halda framdrift i planlegginga, og at ho hadde teke dei miljøa meir på alvor enn det ho gjer. Ein sei-er ein skal ha ei stor opprydding i arbeidslivet etter den førre regjeringa, og sjølv set ein viktige kompetansemiljø i fare no. Eg skjønner ikkje logikken.

Og om det er slik at alt heng saman med alt, bør det faktisk vera slik at ein prioriterer liv og helse, prioriterer

dei som føler usikkerheit ved å køyra på denne vegen og ta toget på denne strekninga i dag.

Det siste spørsmålet mitt til samferdselsministeren er: Har samferdselsministeren sjølv køyrt på denne vegen eller teke toget på denne strekninga, og synest han det er greitt at dette skal skuvast på med tanke på alle dei som har hjartet i halsen når dei ferdast langs denne vegen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:46:30]: Jeg minner om at dette prosjektet ikke hadde planlagt oppstart neste år. Det var tidligst mulig å starte opp dette prosjektet i 2024. Helheten tilsier nå at vi må bruke lengre tid på å gjennomføre de store viktige samferdselsprosjektene.

Dette er et viktig prosjekt. Det er viktig for liv og helse, og det er det selvfølgelig andre prosjekter i Norge som også er. Og jeg kan forsikre om at jeg har kjørt Bergensbanen og vet om utfordringene, så det er ikke slik at jeg ikke ser disse. Men summen av alt her handler om at vi må holde tilbake offentlig pengebruk fordi vi ikke ønsker å sette verken privatpersoner eller samfunnsøkonomien over styr og utsette bedriftene for vanskelige situasjoner som kan føre til at vi mister arbeidsplasser, og at vi i Norge kommer i en vanskelig situasjon.

Spørsmål 9

Erlend Wiborg (FrP) [11:47:20]: «Fremskrittspartiet ser i motsetning til regjeringen på det å bygge gode og trafikksikre veier som en investering, ikke en vanlig utgift. E134 er hovedferdselsåren mellom Oslo og Rogaland, og er ekstremt viktig for hele landet, men også for å få tryggere og bedre veier i Vestfold og Telemark, samt Buskerud som prosjektet går gjennom. Regjeringen har nå kuttet prosjektet fra statsbudsjettet for 2023.

Kan statsråden forklare når regjeringen ser for seg oppstart av prosjektet på E134 fra Kongsberg til Notodden?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:48:03]: Som jeg har redegjort for tidligere i spørretimen i dag, er vi i en situasjon hvor norsk økonomi må holde tilbake på pengebruken fordi vi er redd for overoppheting i økonomien. Det har vært en eksepsjonell kostnadsvekst for veianlegg, og det er nærmest full utnyttelse av kapasiteten i økonomien. Da er det denne regjeringens svar at vi skal ha et trygt og ansvarlig budsjett, som prioriterer sikkerhet og velferd. Derfor blir det korte svaret at det kan vi ikke.

Økende priser på energi og materialer gir igjen økte kostnader i kontraktene med entreprenørene, som igjen gir mindre igjen for hver krone virksomhetene kan

bruke på drift, vedlikehold og utbygging. Kraftig prisvekst i kombinasjon med mindre rom for vekst i årene framover gjør at det er desto viktigere at vi gjør de riktige og viktigste prioriteringene nå.

Regjeringens hovedstrategi framover vil være å ta vare på eksisterende veiinfrastruktur. Regjeringen prioriterer rasjonell framdrift i prosjektene som allerede er satt i gang. I statsbudsjettet for 2022 ble det satt av midler til forberedende arbeid for å sikre at flere prosjekter i Nasjonal transportplan 2022–2033 kunne bli klare for anleggsstart, herunder E134 Saggrenda–Elgsjø.

Fire av disse prosjektene er i Statens vegvesens porteføljeprioritering, som de la fram våren 2022, vurdert som modne for oppstart. E134 mellom Kongsberg og Notodden er ikke blant disse fire.

Regjeringen har ikke funnet rom for oppstart av noen nye, store investeringer i 2023 innenfor tilgjengelige budsjetttrammer. Da blir det kanskje vanskelig å si noe konkret om oppstart for det som ikke regnes som et like modent prosjekt. Regjeringen har i budsjettforslaget sagt at videre framdrift i prosjektene skal vurderes gjennom 2023, og det vil vi selvfølgelig kunne synliggjøre i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.

Erlend Wiborg (FrP) [11:50:00]: Regjeringen har skrotet hele tre strekninger på E134 i sitt budsjettforslag. Hele tolv ordførere fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, samt alle de tre fylkesordførerne i Vestland, Rogaland og Vestfold og Telemark, har underskrevet et opprop mot at regjeringen har kuttet E134 Røldal–Seljestad fra budsjettforslaget – et annet prosjekt regjeringen nå fjerner og utsetter.

Statsråden begrunner sine mange kutt innenfor samferdsel med den økonomiske situasjonen, og at det er behov for et stramt budsjett. Budsjettforslaget regjeringen har lagt frem, er ca. 10 pst. høyere enn i 2022. Samferdselsministeren har tydeligvis ikke fått gjennomslag da samferdsel er det eneste feltet som får reelle kutt i egen budsjetttramme.

Er samferdselsministeren skuffet over eget gjennomslag?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:51:05]: Nei, jeg er faktisk ikke det. Jeg innser at samferdselsområdet, i likhet med andre sektordepartement som har store byggeprosjekter, er de som lettest kan holde igjen på prosjekter i en sånn situasjon som den vi er i nå – i motsetning til eventuelt å kutte i velferdstilbud, som jeg ikke synes er en god idé. Derfor er det naturlig at Samferdselsdepartementet bidrar med å holde tilbake prosjekter.

Og der kommer stikkordet: Vi har ikke skrotet dette prosjektet, vi har ikke skrinlagt noe prosjekt – vi har utsett dette prosjektet. Det er et prosjekt som er veldig viktig, og som ligger høyt i Statens vegvesens porteføljeprio-

ritering, og vi vil komme tilbake til hvordan vi skal kunne ta dette prosjektet videre når vi lager nye statsbudsjett.

Erlend Wiborg (FrP) [11:51:45]: Jeg registrerer at regjeringen har råd til mange prosjekter på andre områder enn samferdsel, og da gjerne prosjekter som ikke nødvendigvis har spesielt stor verdi eller nytte.

Da Fremskrittspartiet var med og styrte landet, lukket det asfalt over det ganske land. Det var reduksjon i vedlikeholdsetterslepet, og mange nye prosjektet ble igangsatt. Det skyldtes bl.a. at Fremskrittspartiet mener at det å satse på samferdsel, det å bygge trygge, gode og trafikksikre veier, ikke er en ordinær utgift, men en investering for nåværende og fremtidige generasjoner. Er samferdselsministeren enig med Fremskrittspartiet i at det å satse på infrastruktur og god samferdsel ikke er en ordinær utgift, men at det er en investering?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:52:44]: Jeg er enig i at det å satse på samferdsel kan ha positive effekter og ringvirkninger, både for samfunnet, for dem som skal ha mobilitet, og for næringslivet. Det betyr ikke at samferdsel skal fritas for de ordinære budsjettprosesser, men må gjennomgå de naturlige prioriteringer som alle andre sektordepartement må tåle.

Jeg har redegjort godt for hvorfor det er riktig at man holder tilbake på samferdselsprosjekter, for det er mulig på vårt område å holde igjen prosjekter. Vi har selvfølgelig også mulighet til å sette fart når det blir behov for det.

Spørsmål 10

Fra representanten Roy Steffensen til samferdselsministeren:

«I 2021, som var det siste budsjettet Fremskrittspartiet var med på å vedta, ble det brukt 995 mill. kr på rasikring av riksveier. Regjeringen har for 2023 lagt opp til å benytte om lag 300 mill. kr til større og mindre skredsikringstiltak på riksveier. Regjeringen har selv anslått at samlet kostnad ved å utbedre skredpunktene med midtels og høy skredfaktor ble beregnet til om lag 39 mrd. kr, mens den i 2017 ble vurdert til 18,8 mrd. kr.

Hvorfor velger regjeringen å bevilge mindre til rasikring, samtidig som behovet øker?»

Presidenten [11:53:23]: Spørsmålet utgår da representanten ikke er til stede i salen.

Vi går tilbake til spørsmål 2.

Spørsmål 2

Presidenten [11:53:33]: Dette spørsmålet, fra representanten Olve Grotle til fiskeri- og havministeren, er

overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Olve Grotle (H) [11:53:55]: «Sjømatindustrien er avhengig av å leie inn arbeidskraft pga. sesongbetont arbeid. Vinterfisket varer fra januar til 30. april, og da er det ofte behov for mange flere arbeidere og ofte mangel på arbeidskraft over hele landet. Det var særlig tydelig under pandemien, da det ikke var arbeidskraft å oppdrive. I sitt hørings svar er sjømatbedriftene tydelige på at de går sterkt imot de foreslåtte endringene i regelverket for innleie, og mener de vil få store negative konsekvenser for sjømatindustrien.

Hva vet statsråden om forslaget, som sjømatindustrien ikke har skjønt?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:54:33]: Regjeringen har fremmet en lovproposisjon for Stortinget med ulike forslag til innstramminger i innleiereglene. Et viktig formål med forslagene er å skape økt bruk av faste og direkte ansettelser i topartsrelasjoner, og dermed mindre bruk av innleie i trepartsrelasjoner.

Jeg har selvsagt forståelse for at enkelte bransjer har sesongsvingninger, og at det kan være behov for mer arbeidskraft i visse perioder enn i andre. Sjømatindustrien er et eksempel på dette. Det å bruke innleid arbeidskraft fra bemanningsforetak er etter min vurdering likevel ikke løsningen. Innleie er en tilknytningsform som utfordrer og fortrenger den faste ansettelsen. Trepartsforhold, som innleie, samsvarer dårlig med sentrale reguleringer i norsk arbeidsliv, herunder systemet med tillitsvalgte. Det er nødvendig å begrense bemanningsbransjens rolle i norsk arbeidsliv, slik at vi sikrer hovedregelen om faste og direkte ansettelser.

Forslagene bør i seg selv ikke medføre redusert tilgang på arbeidskraft, men er ment å ha betydning for hvordan virksomhetene knytter til seg arbeidskraften. Det er fortsatt mulig å sikre bemanning til bransjer med sesongvariasjoner. Det åpenbare er å ansette direkte: fast eller midlertidig. Innenfor rammen av slike topartsforhold er det også mulig å sikre fleksibilitet gjennom deltid, eventuelt i kombinasjon med gjennomsnittsberegning av arbeidstid. For bedrifter som er bundet av tariffavtaler på høyt nivå, vil det også være mulig å leie inn fra bemanningsforetak gjennom avtale med tillitsvalgte. Det finnes også øvrige fleksibilitetsmekanismer, f.eks. leie av arbeidstakere fra andre produksjonsbedrifter og organisering av arbeid i entrepriser.

Olve Grotle (H) [11:56:19]: I rapporten «Grønn verdiskaping og økt bearbeiding i sjømatindustrien» blir det foreslått at arbeidsmiljølova bør tilpassast sesongprega sjømatindustri med målretta unntak frå arbeidstidsordninga i høgsesongen. Når eit offentleg utval fø-

reslår ei liberalisering av arbeidsmiljølova for å avhjelpe utfordringer i sjømatindustrien, ser ikkje statsråden då paradokset i at denne regjeringa vil gjere det endå verre for næringa?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:56:51]: Når denne regjeringen foreslår endringer i innleie, er det fordi vi ønsker endringer. Vi mener at arbeidstakere som den klare hovedregelen bør ansettes fast og direkte i et topartsforhold, og det er derfor vi har foreslått disse endringene. Det er for å få ned omfanget av innleie, det er for å gi innleide flere rettigheter, og det er for å sikre seriøse bemanningsbedrifter.

Målet er et tryggere arbeidsliv og å sørge for at arbeidsfolk får mer makt over sin egen hverdag. Det blir bedre for alle, fordi det gir oss et samfunn som er mer produktivt og mer konkurransedyktig, og der det blir investert mer i de ansattes kompetanse. Jeg mener det vil bidra til å øke interessen for å etablere seg som arbeidstaker i disse viktige næringene for Norge, noe jeg opplever at også næringen er opptatt av.

Så er det, som jeg sa, muligheter innenfor de rammene som foreligger.

Olve Grothe (H) [11:57:53]: Så langt er det berre gjeve generelle svar, heilt utan referanse til dei konkrete forholda eg har spurt om. Men eg prøver meg igjen: Landbasert fiskeindustri har i dag eit meir liberalt regime enn annan industri når det gjeld permitteringsreglar. Dette bidreg til at kostnader ved stans og oppstart er mindre, og gjer det enklare for industrien å tilpasse seg svingande råstofftilgang.

Det er altså i dag gjort unntak for sjømatbedriftene når det gjeld permitteringar. Vil det òg kunne bli gjort unntak når det gjeld innleigereglar?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:58:26]: Dette er en lovendring som i utgangspunktet er ment å gjelde alle som driver virksomhet i Norge, og alle arbeidstakere og arbeidsgivere i Norge.

For bedrifter som trenger innleid arbeidskraft for å ta unna produksjonstopper, finnes det muligheter. Det er f.eks. å øke grunnbemanningen gjennom faste ansettelser. Det er også mulig å ansette midlertidig, direkte, dersom vilkårene for det er oppfylt.

For øvrig kan sesong- og oppdragsvariasjoner også møtes gjennom øvrige fleksibilitetsmekanismer som lovverket åpner for, som jeg nevnte i sted, bl.a. å leie fra andre produksjonsbedrifter. Det omfatter f.eks. også reglene for overtid, gjennomsnittsberegning av arbeidstiden, deltid, permittering, oppsigelse, oppdragskontrakter og entrepriser. Forutsetningen er selvsagt da at vilkårene for dette er til stede.

Presidenten [11:59:22]: Vi går til spørsmål 11.

Spørsmål 11

Margret Hagerup (H) [11:59:36]: «Bemanningsbedriftene ansetter folk med variert utdanning og kompetanse og hull i CV-en. 40 pst. kommer fra arbeidsledighet og 20 pst. kommer fra skolebenken. Bemanningsbransjen matcher folk som trenger jobb med bedrifter som trenger folk. Dersom deres arbeid begrenses, er det stor fare for at en stor andel av inkluderingen stopper opp.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å sikre at personer med hull i CV-en får en fot innenfor arbeidslivet, når de varslede innstrammingene i innleieregelverket trer i kraft?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:00:09]: Regjeringen legger vekt på at hele faste stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Alternative tilknytningsformer, slik som midlertidig ansettelse og innleie, eller virksomhetsorganisering med hensikt å omgå arbeidsgiveransvar skaper økte forskjeller og utrygghet. Det er regjeringens syn at arbeidsmiljøloven må forsterkes og fornyes, bl.a. for å styrke og videreføre den norske arbeidslivsmodellen.

I en analyse fra Institutt for samfunnsforskning går det fram at om lag 30 pst. av ansatte i vikarbyrå går over i fast jobb i annen virksomhet. Men utsatte grupper på arbeidsmarkedet, som innvandrere og personer med grunnskole som høyeste utdanning, har lavere sannsynlighet enn gjennomsnittet for å gå fra midlertidig jobb til fast jobb, og fra å være ansatt i vikarbyrå til fast jobb.

For enkelte arbeidstakere kan selvsagt arbeid gjennom bemanningsbransjen fungere som en inngang til arbeidsmarkedet. Men bemanningsbyråene har i hovedsak orientert seg mot arbeidssøkere som kan gå rett i jobb – mens arbeids- og velferdsetaten i hovedsak har konsentrert innsatsen om arbeidssøkere som har behov for arbeidsrettet bistand for å komme i jobb.

Situasjonen i arbeidsmarkedet er nå bedre enn på mange år, med lav arbeidsledighet og høy sysselsetting. Samtidig er det for mange i yrkesaktiv alder som ikke deltar i arbeidsmarkedet.

Mange av de som står utenfor arbeidslivet, opplever flere utfordringer samtidig, som kan gjøre det vanskelig å komme i jobb. Dette knytter seg ofte til manglende kompetanse og psykiske og fysiske helseproblemer. Det er utfordringer som arbeids- og velferdsetaten ikke kan løse alene.

Regjeringen har i forslag til statsbudsjett for 2023 foreslått å styrke tilrettelagte tilbud, bl.a. knyttet til psykisk helse og fag- og yrkesopplæring.

Det er særlig viktig å fange opp utsatte unge tidlig, slik at de får nødvendig bistand til å fullføre utdanning og delta i arbeidslivet. Derfor har vi foreslått å innføre en ny ungdomsgaranti som skal sikre at unge får tidlig inn-sats og tett oppfølging så lenge det er nødvendig. Dette er grep som vil føre til at flere kan få en varig tilknytning til arbeidslivet, framfor kortsiktige tiltak som skaper en svingdøreffekt.

Margret Hagerup (H) [12:02:17]: Jeg registrerer at statsråden prøver å skape en virkelighetsbeskrivelse av at fast ansettelse ikke er hovedregelen i norsk arbeidsliv. Det tror jeg alle partiene er uenig i. Innleienivået i Norge er på under 2 pst. Det er heller ikke riktig som statsråden sier, at bemanningsbyråene retter seg mot dem som står nærmest arbeidslivet. Manpower har gjennomført mange prosjekter de siste årene, som jeg håper arbeidsministeren er kjent med. De har samarbeidet med Asko de siste to årene om å utdanne lastebilsjåfører. I det prosjektet har de utdannet 25 sjåfører. Abdirahman Ahmed var en av disse. Han hadde lenge prøvd å ta busslappen selv, men kom ikke i mål. Han jobbet denne sommeren for Asko her på Østlandet og har nå fast jobb i Manpower som lastebilsjåfør. De utdanner også kjøttskjærere og har 40 kjøttskjærere i et prosjekt på Nortura i Tønsberg. Mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke statsråden at aktører som Manpower – som i dag i stor grad lykkes med å gi folk en sjanse i arbeidslivet – skal kunne tilføre folk kompetanse og koble disse opp mot arbeidslivets behov?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:03:21]: Som jeg understreket i svaret mitt, er det selvsagt slik at det kan finnes eksempler på at bemanningsbransjen kan fungere som en inngang til arbeidsmarkedet, men veldig mange bemanningsbyråer har i hovedsak rettet seg mot arbeidssøkere som kan gå rett i jobb, og fungerer på den måten. Dette lovforslaget handler jo om de som i all hovedsak bruker en bemanningsstrategi som en form for rekrutteringsstrategi. Rekruttering til arbeid er arbeidsgiveres ansvar. Jeg gjorde rede for det som regjeringen bl.a. gjør knyttet til unge som står utenfor arbeidsmarkedet, slik at de kan komme inn på arbeidsmarkedet. Erfaringen er at de trenger tett og individuell oppfølging, og det er det arbeids- og velferdsetaten som i hovedsak gir.

Margret Hagerup (H) [12:04:23]: Det er synd å registrere at statsråden ser ut til å ta utgangspunkt i dem som bryter regelverket når man nå er i ferd med å utforme nytt regelverk.

Arbeidstilsynet fikk utvidet tilsynsmyndighet i 2020, og Sondre Varpe, seniorrådgiver i Arbeidstilsynet, kom i sin første rapport inn på at de møter en beman-

ningsbransje der det ikke er så mange uhumskheter som de hadde trodd de skulle finne. De finner at man i bemanningsbransjen er flink til å ta vare på de ansatte, og i mange tilfeller er de kanskje også en buffer mot arbeidsgivere og sørger for at de opprettholder HMS-kravene og behandler de ansatte på en god måte.

Jeg tror ikke at Nav klarer å løse denne jobben alene. De private aktørene, som bemanningsbyråene, gjør i dag en viktig jobb for det offentlige, og de gjør det uten å ta penger for det. Hvis ikke de får bidra, må det offentlige trå til, som statsråden var litt inne på. Hvordan skal regjeringen ruste Nav til å gjøre nettopp dette? Og hva vil det koste skattebetalerne og de som står utenfor arbeidslivet i dag?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:05:23]: Først av alt fremmer vi ikke dette lovforslaget for å få bukt med «uhumskheter», som representanten refererte til. Vi gjør dette fordi vi ønsker at arbeidstakere som en klar hovedregel skal ansettes fast, direkte i et topartsforhold. Det er viktig for den enkelte, men det er også viktig for samfunnet.

Når det gjelder spørsmålet knyttet til Nav: Ja, vi styrker Nav ved at vi har fjernet det urettferdige ABE-kuttet, som den forrige regjeringen sto for, som bl.a. førte til at Nav fikk nesten en halv milliard mindre. Jeg registrerer at Høyre nå viderefører dette i sitt alternative budsjett. Det ville bety at færre ville få veileder som kan gi dem tett og god oppfølging. Dette styrker vi – spesielt overfor ungdom i ungdomsgarantien. Selvsagt klarer ikke Nav dette alene. Vi er avhengig av et godt samarbeid med arbeidsgivere. Også for de som er utsatt, er et varig og trygt arbeidsliv viktig.

Spørsmål 12

Aleksander Stokkebo (H) [12:06:38]: «Arbeidstilsynet har et så lavt gebyrtak, at store kriminelle aktører kan trosse reglene og påbudene de får, og – på tross av gebyrene – sitte igjen med store gevinster. I mellomtiden bruker regjeringen kreftene på å heller gå etter innleie og stramme inn for hele næringslivet.

Hvorfor er regjeringen mer opptatt av generelle innstramminger som rammer de seriøse, enn å faktisk heve gebyrtaket og sklitakle de useriøse?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:07:15]: Overtredelsesgebyr er et godt og effektivt virkemiddel, særlig overfor virksomheter som begår gjentatte alvorlige lovbrudd og sosial dumping. Arbeidstilsynet er derfor bedt om både å bruke overtredelsesgebyr mer aktivt og å øke gebyrenes størrelse. Det gjør tilsynet nå, og det er jeg tilfreds med.

Da overtredelsesgebyr ble vedtatt innført i Arbeidsmiljøloven i 2013, fastsatte Stortinget en øvre grense på 15 G. Rammen var en avveining av effektivt tilsyn og reaksjonsbruk på den ene siden og hensynet til rettssikkerhet og forutberegnelighet på den andre siden.

15 G utgjør i dag ca. 1,67 mill. kr. og er et betydelig beløp som vil svi for de fleste virksomheter. Arbeidstilsynet har så langt ikke funnet grunnlag for å gi maksgebyr etter loven. Det er derfor vanskelig å si at det er dette som begrenser Arbeidstilsynets reaksjonsbruk i dag. Jeg mener at vi trenger både en mer konsekvent gebyrbruk og at det strammes inn. Som jeg har vist til tidligere, utelukker jeg dermed heller ikke at gebyrtaket bør heves, men på nåværende tidspunkt vil dette, i praksis, være mer symbolpolitikk enn en sklitakling av de useriøse.

Jeg vil understreke at det naturligvis er svært viktig at overtredelser av regelverket ikke skal lønne seg ved at gevinsten av bruddet blir større enn sanksjonen. Påtalemyndighetene og domstolene er ikke bundet av noe bøtetak, og ved å følge straffesporet kan utbyttet av den straffbare handlingen i tillegg inndras etter straffelovens regler. Arbeidstilsynet bør derfor politianmelde tilfeller der virksomheters vinning på overtredelsen overskrider taket på 15 G, og departementet har også presisert dette overfor Arbeidstilsynet.

Hvis jeg får lov, har jeg til slutt lyst til å peke på at inngangen til dette spørsmålet antyder at det ikke er mulig å ha to tanker i hodet på én gang. Det kan jeg presisere at jeg har.

Aleksander Stokkebo (H) [12:09:11]: Vi er enig i at Arbeidstilsynet skal bruke overtredelsesgebyr mer aktivt og øke gebyrenes størrelse. Vi er også enig i at grove brudd må politianmeldes. Men nå snakker vi om situasjoner der kriminelles gevinst helt konkret overstiger det gebyret som Arbeidstilsynet har lov til å gi. La oss ta et konkret eksempel fra virkeligheten. Et innleieselskap underbetalte arbeiderne, og på det sparte de 3,2 mill. kr. – om lag det dobbelte av Arbeidstilsynets gebyrtak. Arbeidstilsynet selv ønsket å gi et høyere gebyr, men fikk ikke lov. Dermed satt bedriften igjen med et solid overskudd av den kriminelle virksomheten fordi gebyrtaket er så lavt at det ikke dekker den ulovlige profitten. Dette skjer i dag, så jeg prøver igjen: Ser statsråden problemet med dagens lave gebyrtak, som lar det lønne seg å være kriminell, og vil hun bidra til å få det økt? Ja eller nei?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:10:18]: Som jeg akkurat har gjort rede for, er jeg også opptatt av at gebyrenes størrelse skal være tilpasset lovbruddet, og at det ikke skal lønne seg. Der er representanten og undertegnede helt enige. Som jeg også har gjort rede for, er det

viktig for meg å sørge for at Arbeidstilsynet følger opp den marsjorden de har fått fra denne regjeringen.

Til eksempelet som trekkes frem, med innleie fra et bemanningsbyrå, er det viktig nettopp å understreke hvor viktig det er å ha to tanker i hodet på én gang, og også stramme inn muligheten for innleie, fordi direkte, faste ansettelser i produksjonsbedriften faktisk kunne ha vært med på å sørge for at disse arbeiderne ikke ble underbetalt, slik representanten peker på.

Aleksander Stokkebo (H) [12:11:19]: Jeg hører at statsråden følger med på situasjonen, men her er det så åpenbart en systemsvikt som kriminelle profiterer på. Regjeringen har det veldig travelt med generelle innstramminger i innleie, som rammer de seriøse, men det vil ikke hjelpe på disse konkrete tilfellene jeg trekker fram. Når man har kriminelle aktører – som uavhengig av hvilke regler vi lager, vil bryte dem og i tillegg tjener store penger – og Arbeidstilsynet ikke har verktøyene til å sanksjonere og bøtelegge, så hjelper det ingenting. Derfor spør jeg igjen: Hvordan kan regjeringen med åpne øyne sitte og forsvare at vi opprettholder et så lavt gebyrtak at kriminelle aktører kan tjene store penger og fortsatt slippe unna?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:12:10]: Jeg har lyst til å reflektere litt over at denne regjeringen, som i tildelingsbrevet har pekt særskilt på at man skal både øke omfanget av tilsyn og øke gebyrbruken – i motsetning til den forrige regjeringen – blir møtt med en slik påstand. Jeg mener at vi trenger en mer konsekvent gebyrbruk og at det strammes til. Slik sett synes jeg dette bøtetaket bærer preg av å være symbolpolitikk. I straffesporet er det ikke noe bøtetak knyttet til dette. Jeg har ikke lukket for at vi skal la være å øke dette – tvert imot kan det være god grunn til å se på det. Men foreløpig er jeg tilfreds med at Arbeidstilsynet har fulgt opp det vi har gitt dem melding om. Det er bra.

Spørsmål 13

Henrik Asheim (H) [12:13:23]: «Regjeringen foreslår en kraftig innstramming i adgangen til bruk av innleid arbeidskraft gjennom bemanningsbyråer. En av aktørene som nå rammes av det, er den sosiale entreprenøren Gammel Nok. De spesialiserte seg på å gi særlig eldre arbeidstakere muligheten til å delta i arbeidslivet. Ved å jobbe gjennom Gammel Nok, får deres ansatte den fleksibiliteten de trenger til å bidra og samtidig kunne stå over når helsen ikke strekker til. Er statsråden enig i at det er behov for unntak i regelverket for å ivareta denne gruppen?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:13:56]: Regjeringen er opptatt av et inkluderende arbeidsliv og av at alle som kan og vil jobbe, skal få muligheten til det. Jeg synes sånn sett at det er fint med private tiltak som er innrettet mot arbeidstakere over 50 år, og som kan bidra positivt til seniorers deltakelse i arbeidslivet.

Samtidig er regjeringens politikk at hele, faste og direkte stillinger i topartsforhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker skal være den klare hovedregelen i norsk arbeidsliv. Det er ønskelig å motvirke aktivt en utvikling i retning av økende forskjeller og bruk av løsere tilknytningsformer, og jeg mener det er viktig at også arbeidstakere som det vises til her, omfattes av de samme verne-reglene som andre.

I forslagene vi har lagt fram, er det derfor ikke lagt opp til noen unntak for arbeidstakere som av ulike årsaker har utfordringer knyttet til deltakelse i arbeidslivet. Vårt forslag om å innskrenke den generelle adgangen til innleie innebærer heller ikke at innleie fra bemanningsforetak vil være umulig. Det vil fortsatt være anledning til leie inn vikarer for andre, og i virksomheter med tariffavtale og med fagforeninger med innstillingsrett kan arbeidsgiver og de tillitsvalgte lokalt inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie. Forslagene våre påvirker heller ikke adgangen til å ansette midlertidig eller til å formidle arbeidskraft i tråd med reglene i arbeidsmarkedsloven. Innenfor disse rammene vil en virksomhet som Gammel Nok fortsatt kunne tilby sine tjenester.

Henrik Asheim (H) [12:15:27]: Det korte svaret fra statsråden var vel nei. De ser ikke noe behov for å gjøre tilpasninger på dette.

Gammel Nok har selv svart på den høringen som regjeringen sendte ut da de foreslo endringene i innleiereglene, og de påpeker at for deres ansatte vil ikke alternativet til å være innleid være å gå i fast, hel stilling, for de ønsker ikke det. Deres ansatte ønsker muligheten til å kunne si ja og nei til oppdrag hver dag. Derfor foreslår denne sosiale entreprenøren nettopp et tillegg til de unntakene som regjeringen allerede har lagt inn, og det er at arbeidstakere som mottar helt eller delvis uføreytelser og/eller har fratrådt med hel eller delvis pensjon, bør kunne leies inn. Er det uaktuelt for statsråden å gi et slikt unntak, slik at de som jobber f.eks. gjennom Gammel Nok, får muligheten til å jobbe på en måte som passer dem best?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:16:22]: Den gruppen som representanten her nevner, altså uføretrygdede eller pensjonister som har pensjon, men likevel ønsker å jobbe litt, vil fortsatt ha anledning til å bli leid inn for å være vikarer for andre. I virksomheter med tariffavtale med fagforeninger med innstillingsrett kan både arbeidsgivere og de tillitsvalgte lokalt inngå skriftlige avtaler om tidsbegrenset innleie.

Forslagene våre påvirker heller ikke adgangen til å ansette midlertidig eller til å formidle arbeidskraft i tråd med de reglene som finnes i arbeidsmarkedsloven. Når regjeringen foreslår endringer på dette området, er det fordi vi ønsker endringer. Vi ønsker at arbeidslivet i hovedsak skal ha fast tilknytning. Vi ønsker å få ned omfanget av innleide, vi ønsker å gi innleide flere rettigheter, og vi ønsker å sikre seriøs bemanning hos bedriftene.

Henrik Asheim (H) [12:17:26]: Det er ikke kontroversielt i denne salen, heller ikke for mitt parti, Høyre, å si at hovedregelen skal være faste, hele stillinger. Det høringen om denne innstrammingen har vist, er det mangfoldet av arbeidstakere som finnes, og som har ulike ønsker og behov. Når en da har en sosial entreprenør som har laget en forretningsmodell som rett og slett innebærer at mennesker som f.eks. har blitt tvunget til å gå med av med pensjon på grunn av særaldersgrenser, eller mennesker som har nedsatt arbeidsevne, har funnet en veldig god måte å kunne delta litt i arbeidslivet på – som også er helt i tråd med det jeg tror statsråden og jeg er enige om, nemlig at flest mulig må stå lengst mulig i jobb, og i tillegg at det skal være slik at vi skal inkludere flere i arbeidslivet – blir det veldig rart på systemnivå å forsvare en innstramming fordi man har bestemt seg for den innstrammingen. Man tar ikke hensyn til at det finnes arbeidstakere med litt andre behov for deltakelse i arbeidslivet, og at det regelverket som vi har i dag, og som foreløpig ikke er innstrammet, nettopp ikke gir den muligheten. Jeg synes det er skuffende at statsråden ikke åpner for å gi et unntak for denne gruppen.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:18:30]: Jeg er litt usikker på om jeg oppfattet et spørsmål i det siste innlegget – det var vel mer å betrakte som en kommentar. Da har jeg lyst å svare med dette: Det er ikke ønskelig å gi mange unntak fra en hovedregel som nettopp skal forsterke innleiereglene i arbeidsmiljøloven, og som har et omfang som faktisk handler om at vi skal begrense innleie.

Så er jeg helt enig med representanten i at det er viktig å få folk til å stå lenge i jobb, og at de som ønsker det, skal kunne jobbe så lenge som overhodet mulig. Det vil det jo fortsatt være muligheter for. Også for seniorgruppen av arbeidstakere er en fast tilknytning til arbeidslivet å betrakte som det beste.

Spørsmål 14

Ingjerd Schou (H) [12:19:45]: Jeg skal følge opp der hvor Asheim sluttet, og denne gang til Indre Østfold:

«Askim & Mysen Rør baserer seg på fast ansatte, men er avhengig av mulighet for midlertidig innleie i perioder. Oppdrag kommer hovedsakelig etter anbuds-konkurranser. De må legge inn anbud på mange prosjekter uten å vite om de vinner noen anbud, eller hvor mange av prosjektene de faktisk får. De har sjelden mulighet for å leie kapasitet av konkurrenter. Basert på regjeringens innleieforslag frykter de økt bruk av overtid og permitteringer, avhengig av arbeidsmengden.

Mener statsråden at dette vil føre til et familievennlig og trygt arbeidsliv for de ansatte?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:20:36]: Regjeringens mål er å legge til rette for at flest mulig arbeidstakere skal ha fast ansettelse med trygge og forutsigbare forhold. I sitt spørsmål retter representanten søkelyset mot arbeidssituasjonen for dem som allerede har fast ansettelse i en virksomhet. Men også de arbeidstakerne som jobber for vikarbyrå og leies ut på ulike oppdrag, har behov for trygghet og forutsigbarhet. Det opplever de ikke i dag. Slik det er nå, har vi en stor skjevhet og maktubalanse i vårt arbeidsliv.

På den ene siden har vi arbeidstakere som arbeider i en trepartsrelasjon mellom utleier, innleier og seg selv. Mange arbeider på korte kontrakter med usikkerhet om forlengelse. På den andre siden har vi majoriteten av arbeidstakerne med faste og hele stillinger i en topartsrelasjon med arbeidsgiver i ordinære produksjonsbedrifter.

Med våre lovforslag vil vi endre dette og bidra til en grunnleggende endring i arbeidslivet, der flere kan oppnå fast og direkte ansettelse. Det har mye å si for de arbeidstakerne dette gjelder. Det vil også være en fordel for virksomhetene å kunne rekruttere til faste stillinger og investere i langsiktig kompetanseutvikling for sine ansatte.

I tillegg til å øke sin grunnbemanning vil virksomhetene ha flere muligheter til å løse behov ved produksjonstopper, slik som midlertidig ansettelse, leie fra andre produksjonsbedrifter og bruk av lovligte entrepriser til underleverandører. I byggenæringen vil det være både kortsiktige og langsiktige svingninger i oppdragsmengde. Arbeidslivsreglene er innrettet etter dette og gir betydelig handlingsrom for bl.a. gjennomsnittsberegning av arbeidstiden. Lovverket gir større rom for å inngå avtaler om avvik fra arbeidstidsbestemmelsene for virksomheter med tariffavtaler.

I samsvar med de beste elementer i den norske modellen legges det opp til at ledelse og tillitsvalgte kan komme fram til egnede løsninger lokalt. I tillegg til dette kommer også muligheter for lovlig overtidarbeid. I situasjoner med midlertidig oppdragstørke eller brå kon-

junkturedringer er permitteringer også et sikkerhetsnett for både virksomheter og arbeidstakere.

Ingjerd Schou (H) [12:22:41]: Jeg takker for svaret, men vil følge opp med å nyansere bildet, og at det ikke nødvendigvis er slik som statsråden leser fra sitt skrevne manus.

Både Askim & Mysen Rør og flere bedrifter forteller at de ofte – og oftest – prøver å få folk til ta en fast jobb, men at særlig utenlandske arbeidstakere ikke ønsker å gi slipp på fleksibiliteten de har gjennom å arbeide som innleid. Hva mener statsrådene at disse bedriftene bør gjøre?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:23:16]: Vi har den seneste tiden fått eksempler på at bedrifter allerede har begynt å innrette seg etter de nye innleiereglene – og at de skal tre i kraft – og at de har løst det ved å ansette flere fast i sin grunnbemanning. Men som jeg peker på her, vil én løsning kunne være at ledelsen inngår avtale med sine tillitsvalgte for å finne egnede løsninger lokalt, eller bruker noen av de andre innretningene som jeg pekte på i mitt svar til representanten.

Jeg registrerer at konkurransen selvfølgelig er hard, og at de får 10–20 pst. av det de legger inn anbud på. Det pekes det på av representanten. Kanskje er det heller en kritikk av anbudsmodellen enn av reglene for fast tilknytning til arbeidslivet.

Ingjerd Schou (H) [12:24:20]: Jeg er helt sikker på at statsråden reiser rundt i landet, og jeg tror at statsråden i så fall må lytte til det som kommer – ikke bare lytte, men også ta inn over seg det de faktisk sier. Det er ikke nødvendigvis slik at den fagkompetansen bare er å plukke ned fra grenene, og at det står flust av folk med aktuell kompetanse ute i Norge. Det er noe av det som er utfordringen.

I høringsrunden har flere aktører framholdt at de foreslåtte tiltakene kan bidra til å redusere samlet aktivitetsnivå og etterspørsel etter arbeidskraft. Det blir færre arbeidsplasser, det blir færre oppdrag, og det blir mindre arbeid gjort som følge av at oppdrag ikke kan iverksettes fordi man mangler rett kompetanse. Spørsmålet er om dette er en villet politikk fra statsrådets side.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:25:19]: Vi har på mange måter den arbeidskraften vi har i dette landet. I tillegg har vi en del tilgang på arbeidskraft som kommer tilreisende fra EØS, og det er også spesialisert arbeidskraft som kommer utenfra. Vi blir ikke flere eller færre arbeidstakere på grunn av tilknytningsformen i arbeidslivet. Mange av disse arbeidstakerne forteller meg nettopp at de ønsker en trygghet for sitt eget arbeid, på samme måte som den tryggheten de som er

fast ansatt i det firmaet som representanten peker på, har. Jeg er i hvert fall opptatt av at alle skal ha den samme muligheten.

Så vil det fortsatt være innleie, men da er kravet at det må være tariffavtale, og at det blir enighet i god topartsånd, slik som vi pleier å gjøre det innenfor den norske arbeidslivsmodellen i Norge.

Spørsmål 15

Kari-Anne Jønnes (H) [12:26:33]: «Hotell-, restaurant- og opplevelsesbransjen er alle svært sesongavhengige. Mange bedrifter er helt avhengige av innleid arbeidskraft fordi de ikke kan ansette på helårsbasis. En stor andel av disse bedriftene er små og familieeide viktige distriktsarbeidsplasser. Flere melder om at de har utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig arbeidskraft på egenhånd.

Hvordan mener statsråden disse bedriftene skal overleve når de mister muligheten til å leie inn arbeidskraft?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:27:04]: Regjeringen mener at arbeidstakere som klar hovedregel bør ansettes fast og direkte i et topartsforhold. Vi har derfor foreslått en innstramming i innleiereglene, og hensikten med våre forslag er å legge til rette for at arbeidstakere i større grad skal få direkte ansettelse i stedet for å være innleid. Målet er et tryggere arbeidsliv og å sørge for at arbeidsfolk får mer makt over hverdagen sin. Det er bedre for alle fordi det gir oss et samfunn som er mer produktivt og mer konkurransedyktig, og der det blir investert mer i de ansattes kompetanse.

Jeg har forståelse for at bedrifter innen overnatting og servering opplever det som utfordrende å rekruttere tilstrekkelig arbeidskraft. Arbeidsmarkedet er fortsatt stramt der arbeidskraft er en knapphet i arbeidslivet. Forslagene vi har lagt fram, bør i seg selv ikke medføre redusert tilgang på arbeidskraft, men er ment å ha betydning for hvordan virksomhetene knytter til seg den arbeidskraften de har behov for.

Ifølge bemanningsbransjen i NHO Service og Handel utgjør utleie av arbeidskraft til overnatting og servering et mindre område for bemanningsforetakene. Innleie utgjør anslagsvis 3 pst. av sysselsettingen innen overnatting og servering. Det benyttes bl.a. av hoteller for å dekke sesongvariasjoner. Slike sesongmessige variasjoner i arbeidsmengden kan løses på andre måter enn med innleie fra bemanningsforetak. Virksomheter kan fortsatt ta i bruk andre fleksibilitetsmekanismer som lovverket åpner for, som f.eks. variasjon i arbeidstid og arbeidsoppgaver, innleie fra andre produksjonsbedrif-

ter og kjøp av tjenester, der dette kan være aktuelt. Forutsetningen er selvsagt at vilkårene er til stede.

Endringene vil føre til omstillinger for virksomhetene, men gir dem også et utgangspunkt for økt rekruttering, kompetanse og produktivitet basert på egne ansatte. Regjeringen er opptatt av å følge med på utviklingen og hvilke konsekvenser endringene får for arbeidstakere og virksomheter. Vi setter nå i gang et eksternt FoU-prosjekt for å belyse ulike virkninger, og dette gjøres i samspill med partene i arbeidslivet. Resultatene fra prosjektet vil inngå i et arbeid med å evaluere tiltakene.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:29:21]: Vi er enige om at fast ansettelse skal være hovedformen i arbeidslivet i Norge. Innleie har ligget på under 2 pst., og det har gjort det over tid. Det har blitt gjort unntak for landbruket underveis i prosessen, og det er gjort unntak for helsepersonell, men det er viktig å huske at det også er andre bransjer som sliter. På et av de store hotellene i Trysil, f.eks., har de behov for 60 faglærte kokker i sesongen. I sommersesongen har de ikke behov for det. Da jobber de faglærte kokkene, som er ansatt i bemanningsbyråer som følger norske lover og regler, f.eks. i Geiranger. Også små bedrifter – om det er Finnskogen Kro, eller om det er reiselivsbedrifter i Valdres – melder om at de har store utfordringer hvis det blir mindre fleksibilitet, for det er nettopp det de trenger.

Så mitt spørsmål til statsråden er: Vil hotell og reiseliv få unntak? Er det noe statsråden vil vurdere?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:30:22]: Regjeringen har foreslått noen få unntak. Det gjelder bl.a. helse, som er innrammet veldig strengt med tanke på liv og helse, og vi har ikke lagt opp til at det skal foreslås unntak på andre områder. De sesongvariasjonene som representanten viser til her, kan gjøre seg gjeldende på en rekke områder der det er sesongvariasjoner – alt fra verftsindustri til hotell og restaurant, som representanten nevner. Samtidig har jeg også besøkt hoteller og restauranter som tilknytter seg kompetanse på fast basis, og som ikke har opplevd de store problemene med å tilknytte seg kompetanse, kanskje nettopp fordi de har ansatt folk i faste, hele stillinger.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:31:26]: Takk for svaret, statsråd. Det som bekymrer meg, er at når en i høyseongen i Trysil trenger 60 faglærte kokker, så kan en ikke hente dem fra verftsindustrien, hvis de har en periode hvor det rolig. En kan heller ikke hente dem fra Geiranger, for de kokkene som har jobb i Geiranger om sommeren, de har jobb i Trysil om vinteren. Vi er helt nødt til å ha en fleksibilitet i arbeidslivet, i den bransjen, hvis vi skal klare å beholde den.

Jeg forstår ikke hvorfor det er noen arbeidsplasser som er viktigere enn andre. Når grunnlaget for arbeidsplassene ikke er der i hovedsesongen, kan ikke bedriftene ansette på helårsbasis. Da går de konkurs, og da forsvinner alle arbeidsplassene. I den situasjonen vi er i nå, hvor alt strammes inn for dem som skaper arbeidsplasser, forstår jeg ikke hvorfor regjeringen er så opptatt av å stikke kjepper i hjulene for dem, for dette er en viktig distriktsnæring. Kan vi forvente at regjeringen tar hotell- og reiselivsbransjen på alvor?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:32:37]: Statsråden er, siden det blir spurt om, opptatt av at vi skal rekruttere til hotell- og restaurantfagene. I dag er en av de store utfordringene nettopp akkurat det, at vi ikke får nok ungdommer til å søke seg til restaurant- og matfagene, og at det ikke er nok arbeidstakere som ønsker å forbli i den næringen. Da må vi også gjøre noe med tilknytningsformen. Også for den delen av arbeidstakerne er faste, hele stillinger, og ikke minst bedrifter som ønsker å satse på kompetanse hos sine egne ansatte, de som vinner fram i rekrutteringen.

Så til det eksempelet som vises til: Det vil være mulig med innleie fra andre produksjonsbedrifter. Når kokkene er i Geiranger den ene delen av året og i Trysil den andre, så er det nettopp innleie mellom produksjonsbedrifter vi snakker om i det tilfellet.

Spørsmål 16

Mímir Kristjánsson (R) [12:33:50]: «Jeg stiller dette spørsmålet på vegne av alenemor og AAP-mottaker Renate, som gjerne ville møte statsråden i NRK Debatten i forrige uke. Hun lurte på:

Når kan jeg, Cathrine, Amalie og de tusener av andre i lignende situasjoner forvente å få en ytelse stor nok til å leve et verdig liv, en sum som holder til alle løpende utgifter, mat på bordet og klær på kroppen, medisiner, legereregninger og andre nødvendigheter, samt et minimum av sosial omgang og fritidsaktiviteter?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:34:30]: Jeg har stor forståelse for at det er tøft for mange nå. Det gjør inntrykk på meg å høre historiene fra dem som sto fram på Debatten både i forrige uke og i går og fortalte om sin vanskelige situasjon.

Mange av folketrygdens ytelser beregnes etter tidligere inntekt. Det gjelder også for arbeidsavklaringspenger. Loven fastsetter at arbeidsavklaringspenger skal gis med 66 pst. av inntektsgrunnlaget. Minste årlige ytelse er to ganger grunnbeløpet og to tredjedeler av dette for dem som er under 25 år. Det følger altså av folketrygdloven hvilket nivå arbeidsavklaringspengene skal ligge på.

Ytelsen blir årlig regulert i tråd med endringer i grunnbeløpet, og endringer i grunnbeløpet følger utviklingen i lønnsveksten.

Regjeringen har prioritert høyt å forbedre AAP-ordningen. Fra 1. juli i år er bl.a. det såkalte karensåret fjernet. Dermed kan personer som mottar arbeidsavklaringspenger, få forlengelse hvis de ikke er ferdig avklart.

Med høyere prisnivå og stigende rente kan det være vanskelig for mange å betale regningene sine, og personer med lave inntekter er åpenbart mest utsatt. Det gjelder selvsagt også personer som mottar offentlige ytelser. Dette er en viktig bakgrunn for at regjeringen har lagt fram et budsjettforslag for 2023 som skal gi trygg økonomisk styring. Alle tiltak må vurderes innenfor en ansvarlig økonomisk ramme. Vi må unngå at gode tiltak blir spist opp av enda høyere prisvekst og renteøkninger.

Regjeringen har samtidig innenfor disse rammene foreslått endringer som vil komme personer med lave inntekter til gode, f.eks. lavere skatt for dem med inntekt på under 750 000 kr. De med omsorg for barn kan ha det ekstra tøft, og det gjelder særlig aleneforsørgere. Regjeringen vil derfor legge om støtten til enslige forsørgere slik at de får økt barnetrygd i stedet for fradrag. Det vil gi enslige forsørgere med lav inntekt et inntektsløft på inntil 11 500 kr årlig. Vi har også foreslått redusert makspris i barnehage.

Bostøtten har hatt midlertidige regler i hele 2022, slik at langt flere enn normalt har kunnet motta bostøtte. I november, desember og januar vil de som mottar bostøtte, dessuten få ekstra utbetalinger. Regjeringen har foreslått at strømsøtteordningen skal forlenges ut 2023. Den vil være svært viktig hvis strømprisene ligger på et høyt nivå også neste år.

Jeg kan også forsikre om at vi tar denne situasjonen på det høyeste alvor, og vi vil følge fortløpende med på om det er ytterligere tiltak som skal settes i verk.

Mímir Kristjánsson (R) [12:37:08]: Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at statsråd Mjøs Persen eller andre i regjeringen har forståelse for at folk er i en vanskelig situasjon, men den forståelsen betaler jo ingen regninger. Jeg er heller ikke i tvil om at regjeringen har gjort en mengde gode tiltak. Mange av dem har også mitt parti, Rødt, støttet, når det gjelder både å fjerne karensår på AAP, utvide bostøtte eller hva det skulle være. Jeg er i alle fall ikke i tvil om at regjeringen selv er veldig stolt over disse tiltakene. Men nå er vi nå engang i en sosial krise her og nå, der hundretusenvis av mennesker, mange av dem på minsteytelser fra velferdsstaten, ikke får regningene til å gå opp, selv etter de mange grepene regjeringen gjorde f.eks. i fjor.

Da er spørsmålet: Har regjeringen vurdert, og vil regjeringen vurdere, å øke minsteytelser i velferdsstaten

sånn at ikke syke og gamle folk blir fattige i dette landet fordi prisene stiger?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:38:11]: Denne regjeringen har lagt fram sitt forslag til statsbudsjett for 2023, og det er kjent også for representanten hva som ligger i dette. Jeg har akkurat gjort rede for ytelsene og minsteytelsenes nivå.

Det er viktig å holde rentene nede og unngå ytterligere prisvekst, nettopp fordi dyrtid rammer dem som har aller minst fra før, og det er viktig også for å holde folk i arbeid, i jobb. Det er nødvendig at vi unngår å skape mer press i norsk økonomi, fordi det også kan gi prisvekst og høyere rente enn det som allerede er varslet. Derfor må også alle tiltak vurderes innenfor en ansvarlig økonomisk ramme, for å unngå at gode tiltak blir spist opp av enda høyere prisvekst og renteøkninger. Vi ønsker å prioritere bl.a. barnehage og barnetrygd for dem som i dag har minst, nemlig enslige forsørgere.

Mímir Kristjánsson (R) [12:39:17]: Representanten Kristjánsson er godt kjent med det som står i regjeringens statsbudsjett, og siden statsråden ikke vil si det høyt, eller ta de ordene i sin munn, får vel jeg opplyse om hva som står der. Der er det nemlig ingen sånne økninger i minsteytelsene i velferdsstaten. Det har man altså ikke funnet rom for å prioritere.

Jeg er også godt kjent med situasjonen i norsk økonomi og behovet for å holde renten nede, men jeg synes det er vanskelig å gi f.eks. Renate, som var i Debatten, og som knapt har penger nok til å leve, skylden for at norsk økonomi er overopphetet. Hennes økonomi er i alle fall ikke overopphetet. Det er mange måter å holde utgifterne under kontroll på. For eksempel kunne man valgt å dra inn enda mer av kjøpekraften til de aller rikeste i dette landet og brukt pengene på å styrke kjøpekraften til dem som har minst.

Mitt spørsmål til statsråden er: Forstår jeg det da riktig, at på grunn av renten og situasjonen i norsk økonomi har regjeringen ikke kunnet finne det riktig å prioritere dem som har aller minst i dette landet?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:40:22]: Jeg vil på det sterkeste si at det er nettopp det vi har gjort i dette forslaget til statsbudsjett: prioritert dem som har minst, og ikke minst prioritert å opprettholde velferdsstatens ytelser og også økt dem i tråd med det som Stortinget har bestemt i trygdeoppgjøret. I tillegg har vi økt bl.a. de veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp. De prisjusteres vanligvis ved årsskiftet etter anslått vekst i konsumprisene, men de ble ekstraordinært oppjustert, bl.a., 1. juli. Fra 1. september i år skal også barnetrygden holdes utenfor beregningen av økonomisk sosialhjelp, og det vil bidra til å bedre økonomien til barnefamilier

med lav inntekt, for å nevne noe. Det statsbudsjettet som denne regjeringen har lagt fram, er et av de aller mest omfordelende budsjettene på mange tiår, og det er nettopp ute etter å begrense kjøpekraften til dem som har mest, for å verne om dem som har minst.

Spørsmål 17

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:41:40]: «Hvor mange personer vil miste jobben hvis lovforslaget om å stramme inn, og forby, inn- og utleie fra bemanningsforetak blir vedtatt?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:41:55]: Det norske arbeidsmarkedet er i en kontinuerlig omstilling, og mobiliteten i det norske arbeidsmarkedet er stor. Bak en oppgang på rundt 118 000 arbeidsforhold fra tredje kvartal 2021 til tredje kvartal 2022 skjuler det seg en bruttovekst på over 365 000 nye jobber og et opphør på om lag 247 000 jobber. Det at noen jobber forsvinner, er ikke i seg selv et problem dersom det samtidig skapes nye jobber.

Regjeringens forslag til endringer i reglene for innleie fra bemanningsforetak legger til rette for at flere skal få fast ansettelse direkte i de virksomhetene hvor arbeidet utføres. Lovendringene vil ikke føre til at det blir noe mindre behov for arbeidskraft og sysselsetting, men er ment å ha betydning for hvordan virksomhetene knytter til seg arbeidskraften. Det kan være grunn til å anta at bemanningsforetakene må redusere sin utleieaktivitet og dermed ha behov for færre ansatte. Regjeringens mål er at arbeidstakerne som i dag jobber for vikarbyråer, skal være tilgjengelige for å gå inn i faste og hele stillinger i produksjonsbedriftene, bl.a. i byggenæringen.

For de arbeidstakerne dette gjelder, vil en slik endring ha flere fordeler. Kartlegginger av arbeidsmiljø og arbeidsforhold viser at arbeidstakere som leies ut fra vikarbyrå, opplever mer usikkerhet og har lavere tilfredshet med jobben sammenlignet med arbeidstakere med fast, direkte ansettelse. Kortvarige kontrakter legger også dårlig til rette for arbeidstakernes medvirkning og medbestemmelse, kompetanseutvikling og deltakelse i det organiserte arbeidslivet.

Regjeringens forslag legger opp til en ønsket omstilling, der vi vil forsterke bruken av faste og direkte ansettelser. Dette er også den vanlige måten å organisere et arbeidsforhold på, og det er bred enighet om at dette er den foretrukne tilknytningsformen. Økt bruk av faste ansettelser kan også bidra til mer produktive virksomheter, bl.a. som følge av at det investeres i de ansattes kompetanse.

Vi vil gi tid til omstilling, bl.a. gjennom overgangsordninger. Det gjelder ikke minst for byggevirksomhet i

Oslo-området, hvor svært høy innleiebruk gjør det nødvendig med forbud. Ellers vil det fortsatt være anledning til å benytte innleie fra bemanningsforetak etter avtale med tillitsvalgte i bedrifter med tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett, og der hvor det er behov for å bemanne vikariater.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:44:22]: Jeg er litt usikker på om det var mange som forsto det svaret som kom nå. Jeg stiller ikke spørsmål om intensjonen med lovforslaget – det er greit nok – men om konsekvensene av det, og om statsråden selv vet hvor mange som kommer til å miste jobben hvis regjeringens forslag blir vedtatt i Stortinget. Nå er det jo heller ikke sånn at alle som mister jobben, vil få en direkte ansettelse i en bedrift, nettopp fordi bedriften kan ha behov for å ta unna produksjonstopper, og fordi det er noen som ønsker en annen tilknytningsform til arbeidslivet enn det statsråden ønsker at de skal ha. Vil statsråden gjøre noe mer enn å følge situasjonen nøye, som pleier å være mantraet til regjeringen? Vil hun ha en proaktiv holdning? Og hva vil statsråden gjøre for dem som nå kommer til å miste jobben hvis dette lovforslaget blir vedtatt?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:45:21]: Som jeg også gjorde rede for i mitt svar, vil det være overgangsordninger, slik at bedriftene og arbeidstakerne får tid til å omstille seg til det nye regelverket. Men jeg har lyst til å peke på at for den enkelte arbeidstaker er det mange fordeler med å være fast ansatt. Det gir et sikkerhetsnettverk, det gir medbestemmelse, og det gir mange fordeler for bedriften, nettopp fordi det gir et samfunn som er mer produktivt og mer konkurransedyktig. Så handler jo en del av de oppslagene jeg har lest i avisen allerede, nettopp om at bedriftene ønsker å tilknytte seg denne kompetansen og ha ansatte i faste stillinger, heller enn å fortsette å benytte seg av bemanningsbyråer som rekrutteringsstrategi.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:46:26]: Jeg er ikke i tvil om at de fleste ønsker den tilknytningsformen, men vi må ha respekt for at det finnes forskjellige ønsker i arbeidsmarkedet.

Ifølge NHO er det 70 000 personer som har oppdrag via bemanningsbransjen hvert år. Det er altså potensielt 70 000 mennesker som kan bli berørt dersom alle blir omfattet. Nå vet jeg at regjeringen ønsker å gjøre noen unntak, men vi kan jo forvente at statsråden er litt presis på hvor mange av de 70 000 som står i fare for å miste jobb. Er det 10 000, er det 30 000, er det 60 000 som vil miste jobben? Jeg vil gjerne utfordre statsråden til å si et tall mellom 0 og 70 000. Eller har regjeringen virkelig lagt fram et lovforslag hvor de ikke vet hvor mange men-

nesker som vil miste jobben om statsråden og regjeringen får det sånn som de vil?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:47:19]: Jeg kommer selvfølgelig ikke til å stå her og peke på noen tall, verken over hvem som får faste, hele ansettelser som følge av dette lovverket og dermed en mye bedre tilknytning, mer medbestemmelse og også en framtid som ser mer lys ut for den enkelte, bl.a. med tanke på at det kan være enklere for dem å få både lån i banken og mulighet til å leve et fritt og godt liv – eller det motsatte. Men jeg gjør oppmerksom på at det kommer til å være bemanningsbyråer i Norge også etter at lovforslaget er vedtatt, nettopp fordi det er muligheter for å bruke innleie for bemanningsforetak i tråd med de reglene som vi har foreslått i innstrammingsregelverket for innleie.

Spørsmål 18

Fra representanten Bård Hoksrud til helse- og omsorgsministeren:

«Siden regjeringen ikke vil svare ALS-syke Cathrine når hun har sendt flere e-poster til departementet, så må nesten Fremskrittspartiet ta ombudsrollen på alvor og ta saken opp i Stortinget. Den gjelder at ALS-syke har blitt møtt av nevrolog som nekter å henvise dem til Ekspertpanelet. Ekspertpanelet skal jobbe for at dødssyke skal føle at hver stein er snudd i deres sak.

Mener statsråden det er riktig at ALS-syke ikke blir henvist til Ekspertpanelet, og kommer statsråden til å sørge for at dødssyke får svar på sine henvendelser til departementet?»

Presidenten [12:48:22]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 19

Fra representanten Seher Aydar til helse- og omsorgsministeren:

«Mange familier sliter med å få endene til å møtes. Egenandeler i helsetjenesten svekker tilgangen til helse-tjenester for dem med dårlig økonomi, særlig for barn og ungdom. Rødt framsatte derfor et representantforslag om å utvide ordninga med gratis helsetjenester fra 16 til 18 år. I svarbrevet til forslaget oppfordret statsråden til ikke å gå videre med forslaget da regjeringa selv vil sørge for dette i statsbudsjettet.

Hvorfor har ikke regjeringa fulgt opp dette, og når kan vi forvente at helsetjenester blir gratis for alle barn?»

Presidenten [12:48:22]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 20

Fra representanten Erlend Svardal Bøe til helse- og omsorgsministeren:

«Eldre skal være trygge på at fellesskapet stiller opp», sier Hurdalsplattformen. Det siste året har regjeringen tatt eldrepolitikken feil vei. Eldreombudet avvikles, Leve hele livet-reformen videreføres ikke, og tilskuddsordninger for flere tilrettelagte boliger og heldøgns omsorgsplasser for eldre kuttes. I tillegg gikk regjeringspartiene imot Høyres forslag i vår om å gjøre mer for å forebygge og redusere ensomhet, som mange eldre opplever.

Mener statsråden dette er politikk som bidrar til å skape et mer aldersvennlig samfunn?»

Presidenten [12:48:22]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 21

Presidenten [12:48:18]: Dette spørsmålet, fra representanten Silje Hjemdal til kultur- og likestillingsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Silje Hjemdal (FrP) [12:48:29]: Både ministeren og jeg kommer fra kulturhovedstaden Bergen, og derfor kjenner vi godt til de utfordringene kulturbransjen ble rammet av under koronapandemien. I tillegg til at dette er en bransje (presidenten klubber) ...

Presidenten [12:48:56]: Presidenten gjør oppmerksom på at man kun skal lese spørsmålet som er sendt inn. Det er ikke anledning til å fravike innsendt spørsmålstekst.

Silje Hjemdal (FrP) [12:49:10]: «Kulturbransjen er en av bransjene som ble hardest rammet under koronapandemien. I tillegg er dette en bransje der mange jobber på eventer eller har korte kontrakter.

Er det gjort en kartlegging av hvilke konsekvenser innstramningene og forbudene i inn- og utleie fra bemanningsbyrå vil ha for næringen hvis dette blir vedtatt?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:49:33]: Regjeringen har fremmet en lovproposisjon med forslag til innstramminger i innleiereglene. Årsaken til dette er at vi ønsker et arbeidsliv der faste og direkte stillinger i et topartsforhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker skal være den klare hovedregel. Et arbeidsliv preget av trygge, faste arbeidsforhold gagnar både arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet som helhet. Også arbei-

dere i kulturbransjen fortjener og trenger et stabilt og trygt arbeidsliv, noe ikke minst konsekvensene av pandemien viser.

Jeg har forståelse for at enkelte bransjer har et varierende aktivitetsnivå; det kan være sesongbetont eller prosjektbasert. Noen ganger kan det også være mer hensiktsmessig å kjøpe spesialiserte funksjoner fra andre enn å ha kompetanse fast hos seg selv. Slike forhold kan innebære et behov for å organisere arbeid og virksomhet på ulike måter. Dette forstår vi, og dette ser vi.

Det endrer likevel ikke behovet for faste og trygge stillinger. Jeg mener at innleie fra bemanningsforetak utfordrer hovedregelen om fast ansettelse på en måte som gjør det nødvendig å begrense bruken.

Det vil likevel fortsatt være mulig å benytte andre fleksibilitetsmekanismer. Man kan kjøpe spesialiserte funksjoner fra andre virksomheter gjennom entrepris, man kan leie fra andre produksjonsbedrifter, ansette direkte i midlertidig stilling eller knytte til seg selvstendige oppdragstakere. Det vil dessuten være mulig med innleie fra bemanningsforetak ved vikariater og etter avtale med tillitsvalgte dersom virksomheten er bundet av tariffavtale på høyt nivå.

Silje Hjemdal (FrP) [12:51:15]: Jeg får bare beklage at kulturpolitikere ikke alltid er like flinke til å forholde seg til manus.

For dem som i dag jobber med å rigge opp, gjennomføre og rigge ned arrangementer, vil forslaget slik det står, ha en effekt som i verste fall vil kunne gå tvert imot forslaget intensjon. Det vil føre til færre faste arbeidsforhold og uforutsigbar tilgang til spredte oppdrag som i sin natur er for korte til at man opparbeider seg sosiale rettigheter. Med andre ord kan man faktisk i aller ytterste konsekvens risikere mer løsarbeid og mer sosial dumping. Derfor lurer jeg på om ministeren i det hele tatt har vurdert om dette kan bli resultatet av forslaget slik det nå foreligger. Jeg lurer også på om arbeids- og inkluderingsministeren har hatt noen som helst dialog med kulturministeren om denne bekymringen.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:52:12]: Først kan jeg si at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har mottatt innspill knyttet til konsekvensene for kulturbransjen, bl.a. fra Virke og aktører innenfor eventbransjen. Vi har selvsagt også hatt kontakt på tvers av de ulike departementene når vi har behandlet dette lovforslaget i regjering – og utover det. Innspillene fra kulturbransjen dreier seg i hovedsak om at arrangørene ofte har lav grunnbemanning i planleggingsfasen og kraftig oppbemanning i gjennomføring av selve arrangementet. Gjennomføringsfasen er da som regel kort og veldig avgrenset og løses ofte med innleie.

Det hevdes i den forbindelse at det ofte ikke vil være praktisk mulig å erstatte innleie med fast ansatte eller bruk av entreprise som kontraktsform, og innleie etter avtale med tillitsvalgte er problematisk. (Presidenten klubber.)

Beklager, president, det var ikke meningen å gå over tiden – jeg blir engasjert.

Silje Hjemdal (FrP) [12:53:20]: Jeg synes det er bertryggende at ministeren kan si at hun er kjent med de henstillingene som nå kommer fra kulturbransjen, for jeg får mange henvendelser om dette om dagen. En av bekymringene er at flere aktører som har sendt henvendelser til både Kulturdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet, ikke har fått svar på sine henvendelser og bekymringer. Det forstår jeg veldig godt at skaper bekymring der ute. Jeg lurer da på hvordan statsråden konkret følger opp dette. Kan organisasjonene forvente svar? Eventuelt: Vil det bli vurdert å gjøre unntak også for kulturnæringen i loven som skal vedtas?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:54:21] Både jeg og andre har hatt direkte dialog med både Virke og enkelte kulturaktører. Så har det bl.a. til både loven og forskriftshjemmelen som har vært ute på høring fram til tidligere denne uken, kommet inn flere innspill. Det er ikke vanlig å besvare høringsinnspillene som kommer inn, direkte, men dialogen er der. Man er blitt gjort oppmerksom på denne problemstillingen som Virke og norske konsertarrangører skriver om også i brev til Stortinget, at de har blitt kontaktet av medlemmer for å ta opp denne problemstillingen.

Jeg har lyst til å si at innenfor gjeldende regelverk er det også mulig å benytte andre fleksibilitetsmekanismer som ligger i dette, og det har jeg gjort godt rede for i mange svar til Stortinget i dag.

Spørsmål 22

Presidenten [12:55:27]: Dette spørsmålet, fra representanten Lene Westgaard-Halle til næringsministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkommende.

Lene Westgaard-Halle (H) [12:55:42]: «Konkurransen i verdikjeden for dagligvarer er ikke god nok. Næringsministeren fulgte nylig opp Stortingets vedtak angående usaklige forskjeller i innkjøpspriser mellom ulike aktører. Han sa i Dagsnytt 18 at han ønsker mer konkurranse i hele verdikjeden, også i leverandørleddet. I meierisektoren er det en dominerende aktør, Tine, som har mellom 70 pst. og 100 pst. markedsandel i flere va-

regrupper. Hva mener statsråden må gjøres for å få ned maktkonsentrasjonen i denne delen av verdikjeden?»

Statsråd Sandra Borch [12:56:15]: Regjeringen er bekymret for konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet. Det er få aktører, og sannsynligvis påvirker dette prisene i dagligvaremarkedet. Det er allerede nå satt i gang flere tiltak som skal styrke konkurransen, og Konkurransetilsynet har økt innsatsen rettet mot dagligvaremarkedet.

Regjeringen, ved næringsministeren, jobber nå med flere tiltak for å kunne få mer konkurranse, og ikke minst billigere mat. Det mener vi er viktig å få på plass raskt. Regjeringen jobber også med å gi Konkurransetilsynet mer muskler for å kunne gripe inn i det som måtte være usunn konkurranse i dagligvaremarkedet.

Regjeringen er opptatt av konkurranse i alle ledd i verdikjeden. For forbrukeren bidrar det til bredde i kvalitet, i pris og i mangfold, mens det for samfunnet skal bidra til effektiv ressursbruk. I meierisektoren har Tines dominerende posisjon i produktmarkedene de senere årene blitt utfordret av konkurranse fra andre norske meieriselskaper, økende import av meierivarer, vridning av konsum bort fra melkebaserte produkter og økt konsentrasjon på kjøpersiden. Både det norske melkevolumet og Tines markedsandeler har falt betydelig. Utredningen som Landbruksdirektoratet legger fram den 15. desember, skal beskrive utviklingen og driveren bak. Vi vil dermed få et oppdatert faktagrunnlag på dette.

Det er nødvendigvis ikke noe én-til-én-forhold mellom markedsandelene, markedskonsentrasjon og markedsrett. Det er viktig for regjeringen å sikre konkurranse på like vilkår for å legge til rette for en effektiv norsk verdikjede for melk og meierivarer. Det er nødvendig for å sikre konkurransekraften mot import og oppfylle samfunnsmessige og landbrukspolitiske mål om melkeproduksjon og landbruk i hele landet. På bakgrunn av den utredningen som kommer 15. desember, og innspillene til denne, vil man se på hva som er de riktige grepene for konkurranse i meierisektoren framover.

Lene Westgaard-Halle (H) [12:58:24]: Det synes jeg er litt interessant, for i dette faglige grunnlaget og denne utredningen som statsråden venter på, er konklusjonen allerede tatt. Regjeringen har jo skrevet i Hurdalsplattformen hva de har tenkt å gjøre med det, så det vil være interessant hvis dette faglige grunnlaget skulle vise noe annet enn det som står i Hurdalsplattformen. Regjeringen får i så fall et problem.

Så er det litt interessant, dette med tallene. I løpet av de siste 25 årene med konkurranse har Tines omsetning faktisk gått fra 10 mrd. kr til 25 mrd. kr, og det er Tine som har tjent mest på denne konkurransen. Synnøve

Finden omsetter for 1,5 mrd. kr og Q-meieriene for 2 mrd. kr, så veksten til Tine er fem ganger større enn konkurrentenes totale omsetning. Det synes jeg også er litt interessant.

Målet med denne konkurransen er å bryte opp Tines meierimonopol. Når det gjelder Tine som aktør – som jo er en leverandør – lurer jeg på: Hvor stor andel av et ledd i dagligvaremarkedet mener statsråden det er rimelig at en aktør kan ha?

Statsråd Sandra Borch [12:59:28]: I Hurdalsplattformen står det klart at regjeringen vil bevare prisutjevningsordningen for melk, men gradvis fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen. De konkurransefremmende tiltakene ble etablert gjennom nettopp melkeforliket fra 2007 og har nå virket i 15 år. Tiltakene er evaluert i 2012 og i 2017. Det er det naturlig også å ta en ny runde nå i 2022. Så kommer den rapporten 15. desember i år, og den vil danne grunnlag for de ulike vurderingene regjeringen skal gjøre videre.

Så vil jeg si at regjeringen er opptatt av konkurranse i meierisektoren, men regjeringen er også opptatt av at vi skal ha landbruk i hele landet. Tine er en viktig markedsregulator som har mottaksplikt alle dager i året. Da må også de konkurransepolitiske virkemidlene være deretter.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:00:25]: Det var et langt svar på noe jeg ikke spurte om. Jeg skal gjenta det, hvis statsråden glemte det. Det jeg spurte om, var: Hvor stor andel av et ledd i dagligvaremarkedet mener statsråden det er rimelig at en aktør kan ha?

Statsråd Sandra Borch [13:00:41]: Dagligvarekjedene er viktige aktører, også i debatten om matprisene. Næringsministeren har satt i gang en rekke tiltak på det området, og det er også nå sendt ut på høring. Det er ingen tvil om at de utfordringene som er, hva gjelder både matpriser og ikke minst det ansvaret dagligvarekjedene har, også i denne situasjonen, kommer til å bli viktige framover.

Nå har regjeringen satt i gang en rekke tiltak som vi håper vil bedre situasjonen, særlig hos dagligvarekjedene, og som vil danne grunnlag for videre beslutninger som regjeringen skal ta. I tillegg har vi styrket Konkurransetilsynet, og vi har styrket Dagligvaretilsynet, som skal gjøre en viktig jobb med dette.

Spørsmål 23

Presidenten [13:01:34]: Dette spørsmålet, frå Sivert Bjørnstad til næringsministeren, vil verta svara på av landbruks- og matministeren som rette vedkomande.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:01:47]: «Statsråden sa 25. oktober i Dagsnytt 18 at regjeringen mener alvor og vil ha bedre konkurranse i alle ledd i verdikjeden i dagligvarebransjen, det tjener alle på. Landbruksministeren har satt i gang en prosess som vil svekke og i verste fall fjerne konkurransen i meierisektoren. Det finnes i dag tiltak for å sikre konkurranse på like vilkår for uavhengige aktører, men regjeringen vil fase ut disse konkurransefremmende tiltakene.

Er statsråden enig i at dette vil bety mer makt til TINE, som dominerende aktør, og risiko for et monopol i meierimarkedet?»

Statsråd Sandra Borch [13:02:26]: Jeg må bare beklage på forhånd. Det er seks likelydende spørsmål som omhandler det samme, til denne statsråden i denne spørretimen, og derfor blir også svarene ganske like.

Jeg har gjentatt det mange ganger, også her i dag: Konkurranse er viktig, også i meierisektoren. Det er ingen som ønsker seg monopol. De konkurransefremmende tiltakene ble, som nevnt, etablert i 2007, for øvrig under Senterparti-statsråd Terje Riis-Johansen. Situasjonen i 2007 var helt annerledes enn den er i dag. Nettopp derfor er det – slik det har vært gjort hvert femte år siden 2007 – nå satt i gang en utredning av tiltakene.

Utredningen skal kartlegge utviklingstrekk i meierimarkedet siden 2007, og driverne bak utviklingen skal belyses. Den skal vurdere effektene av de konkurransefremmende tiltakene, vurdere hvilke ledd i verdikjeden som har hatt mest nytte og effekt av tilskuddene, vurdere effekten av avvikling av de konkurransefremmende tiltakene med henblikk på å styrke konkurransekraften for norsk melk og vurdere muligheten for å løfte utbetalingsprisen for bonden. Det skal også vurderes andre tiltak som kan løfte konkurransekraften til norsk melk og samtidig sikre innovasjon og mangfold i sektoren. Og det skal foreslås eventuelt å endre regelverket for konkurransefremmende tiltak.

Denne evalueringen kommer på bordet 15. desember, og regjeringen tar sikte på å gjøre endringer fra sommeren av. Utredninger og innspill fra relevante parter kommer i høringen og vil ligge til grunn for forslagene som skal fremmes av regjeringen.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:04:18]: Det er alltid både givende, interessant og ikke minst artig å debattere med statsråd Borch. Når jeg likevel stilte spørsmålet til næringsministeren, var det fordi konkurranseloven og konkurransepolitikk i stort ligger under hans ansvarsområde, og fordi det var han som sa det var så viktig med konkurranse i alle ledd i verdikjeden.

Av landbruksministerens svar kan det virke som om det er noe sprikende målsettinger mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet, når samme regjering jobber for økt

grad av rettferdig konkurranse i én sektor, nemlig dagligvaresektoren, samtidig som konkurransen snevres inn i en tilstøtende sektor, nemlig på leverandørsiden. Tines konkurrenter møter ulike sett med strukturulempen dersom de konkurransefremmende tiltakene forsvinner. Felles for alle er at de ville bety en konkurranseulempen for Tine. Hva tenker statsråden å gjøre for å skape mer konkurranse i leverandørleddet?

Statsråd Sandra Borch [13:05:20]: Det er ingen uenigheter mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet i denne saken, heller ikke mellom næringsministeren og meg. Vi er helt på samme linje og samarbeider godt i disse sakene.

Jeg vil igjen poengtere: Det viktig med konkurranse i dagligvaremarkedet. Det er også viktig med konkurranse i meierisektoren. Det er jeg veldig tydelig på, men Tine som markedsregulator er viktig for at vi skal kunne ha landbruk i hele landet. Uten Tine hadde vi ikke hatt landbruk i f.eks. de nordligste delene av Nord-Norge. Tine som markedsregulator er viktig. Derfor må også de konkurransefremmende tiltakene vurderes ut fra hvilket ansvar man har, hvordan markedet ser ut, og ikke minst at man må hensynta at Tine er en viktig markedsregulator i det hele.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:06:18]: Tine har jo rollen som markedsregulator og gir føringer for norsk melkeproduksjon år for år. Samtidig er Tine garantist for henting og distribusjon av melk, noe de også får tilskudd for. Når Tine på samme tid har over 70 pst. markedsandel og en verdikjede som strekker seg fra ku til butikkhylle, gir dette en markedsrett som det er urealistisk å konkurrere med, iallfall på noe som ligner på like vilkår. Hvordan tenker regjeringen og statsråden at man skal sikre konkurranse i sektoren – og jeg opplever at landbruksministeren sier hun er opptatt av det, uten å svare konkret på hvordan man skal sikre det – sånn at man kan bidra til lavere pris og mer mangfold, som alle tjener på? Og er det i det hele tatt et mål med lavere priser og mer mangfold også i meierisektoren?

Statsråd Sandra Borch [13:07:07]: Vi må huske på at meierisektoren er i en helt annen situasjon nå enn den var i 2007 – en helt annen situasjon. Det er ingen tvil om at meierisektoren også har utfordringer nå, i og med at man ser at konsumet av melk går ned. Da mener jeg at vi som regjering må tørre å ta de politiske debattene for å bedre ordningene, slik at de er tilpasset den tiden vi lever i nå, og følger utviklingen i meierisektoren.

Men jeg vil igjen poengtere: Tine som markedsregulator er viktig. Tine har mottaksplikt 365 dager i året, uavhengig av om det er dag eller natt. Da må også de konkurransepolitiske virkemidlene hensynta hvilke

oppgaver de ulike meieriene har. Tine er en viktig markedsregulator for at vi kan ha melkeproduksjon i hele dette landet.

Spørsmål 24

Presidenten [13:08:00]: Dette spørsmålet, fra Tor André Johnsen til næringsministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkomande.

Tor André Johnsen (FrP) [13:08:11]: «Regjeringens ønskede politikk er å skape flere arbeidsplasser i distriktene og beholde norsk industri. Ved å fase ut konkurransefremmende tiltak i meierisektoren, risikerer vi nedleggelse av viktige arbeidsplasser i distriktene og nedleggelse av norsk industri i bl.a. Namsos, Gausdal, Røros og Alvdal.

Er dette i tråd med statsrådets ønske?»

Statsråd Sandra Borch [13:08:40]: Det er veldig mange kreative spørsmål om akkurat samme tema i dag, men la meg prøve å bidra til å løfte blikket litt.

Norsk melkeproduksjon er spredt i hele landet. Dyktige norske melkeprodusenter utnytter ressursgrunnlaget der de er, fra sør til nord. Melkeprodusentene er og skal være spredt rundt omkring i hele landet. Det er avgjørende for utnyttelsen av forressurser, det gir matsikkerhet og selvforsyning, og det gjør at Norge ser ut som det gjør i dag. I tillegg bidrar norske melkeprodusenter til ringvirkninger og en rekke arbeidsplasser i Distrikts-Norge, alt fra snekkere, leverandører av utstyr til ansatte i barnehager og butikker til – selvfølgelig – ansatte i matindustrien.

Norsk matproduksjon er avhengig av en effektiv og innovativ matindustri med dyktige ansatte med stolthet over bedriften de er ansatt i, produktene de leverer, og råvarene de foredler. Samtidig er det slik at enhver aktør må tilpasse sine kostnader og sin produksjonskapasitet til konkurransesituasjon og endrede markedsforhold. Dette har vært og er nødvendig også i den jordbruksbaserte matindustrien.

Utredningen av de konkurransepolitiske tiltakene som jeg har nevnt før i dag, vil, sammen med innspill fra næringen og berørte parter, gi det faglige grunnlaget for de endringene regjeringen eventuelt skal gjøre. Det er nødvendig å vurdere om 200 mill. kr i årlig tilskudd til Tines konkurrenter fortsatt er den beste måten å fremme konkurranse og like konkurransevilkår på, eller om samme målsetting kan nås på bedre måter. Mye har skjedd og skjer i melkesektoren, og det er behov for å se på dette på nytt. Arbeidsplasser, distriktshensyn og etablerte strukturer vil også være del av denne vurderingen.

Tor André Johnsen (FrP) [13:10:40]: Jeg er glad for at ministeren er tydelig på at melkeproduksjon i hele Norge er viktig, at konkurranse er viktig, og at vi kanskje får et system som vil fremme enda mer konkurranse for konkurrentene til Tine. Det blir spennende å se, for i et monopol kan vi med sikkerhet si at prisene vil gå opp. I dag møter Tine svak konkurranse fra sine norske konkurrenter. Tines markedsandel for hvitost og brunost har de siste ti årene passert over 80 pst., og hvis norsk konkurranse i meierisektoren forsvinner som følge av regjeringens politikk, er vi på vei tilbake til meierimonopolet. Det taper forbrukerne på, men det taper også bøndene og næringsmiddelindustrien på.

Vi ser hva sunn og god konkurranse har ført til f.eks. på chipsmarkedet. Før, da jeg vokste opp, var det tre varianter – det var salt, salt og pepper, og paprika. Nå er det hundrevis av varianter. Dersom Tine står igjen som den eneste norske tilbyderen av meieriprodukter, hva tror da statsråden vil skje med prisen og produktutvalget for melk og ost i butikken?

Statsråd Sandra Borch [13:11:40]: Jeg har aldri tatt til orde for at vi ikke skal ha konkurranse i meierisektoren – det skal vi ha – men vi har et marked som endrer seg, og da må vi også se på virkemidlene i meierisektoren. Det er naturlig å gjøre en evaluering av de konkurransefremmende tiltakene; det er også egentlig en selvfølge, det er blitt gjort hvert femte år, og nå er det duket for det igjen. Rapporten kommer til å ligge på mitt bord den 15. desember, og den vil danne grunnlaget for eventuelle endringer som denne regjeringen har tenkt å gjøre.

Men igjen – og i fare for å gjenta meg selv: Tine er en viktig markedsregulator. Uten Tine hadde vi ikke hatt melkeproduksjon i f.eks. Finnmark.

Tor André Johnsen (FrP) [13:12:23]: I Hurdalsplattformen står det:

«Norske bedrifter skal ha gode, forutsigbare og stabile rammevilkår som legger til rette for private investeringer og videre vekst.»

Når da regjeringen samtidig legger opp til å fase ut konkurransefremmende tiltak, kaster de både bønder og aktører i meierimarkedet ut i stor usikkerhet, med mulige konkurser og arbeidsledighet. Med bakgrunn i den situasjonen som er oppstått: Ser statsråden at det i hvert fall kan virke som om regjeringen, i sitt forslag om å fase ut konkurransefremmende tiltak, ikke følger opp dette punktet i sin politiske plattform?

Statsråd Sandra Borch [13:13:08]: Regjeringen har som ambisjon å følge opp alle punkter i Hurdalsplattformen og er godt i gang med det. Dette er et punkt som vi har tenkt å følge opp.

Det er også viktig å si at når vi sier at vi skal bevare prisutjevningsordningen, da skal den ligge fast, men vi skal gradvis fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen. Dette vil det som sagt bli gjort en grundig vurdering av. Det blir også lagt opp til en høringsrunde, og de involverte partene kommer til å bli tatt med på den høringsrunden. Det er også viktig for meg å presisere. Men vi ser at forbrukermønsteret endrer seg, og det er også på tide å gjøre endringer innenfor disse ordningene.

Min ambisjon er at vi fortsatt skal ha landbruk i hele landet, og da er vi nødt til å favne om det som er samvirkene våre, det som er markedsregulatoren, og i dette tilfellet – for meierisektoren – er det Tine.

Spørsmål 25

Linda Hofstad Helleland (H) [13:14:20]: «Små og mellomstore bedrifter utgjør 99 pst. av bedriftene i Norge, de er motoren i norske næringsliv. Disse har det nå svært vanskelig, med økte kostnader, dyr strøm og nå skatte- og avgiftsøkninger. I tillegg serverer regjeringen store endringer i arbeidslivspolitikken. KS viser til at forslaget vil innebære en konkurranseulempa for virksomheter som ikke er bundet av tariffavtaler med fagforening med innstillingsrett. Dette går særlig utover SMB-ene.

Hva har statsråden å si til denne usikkerheten som SMB-ene påføres av denne regjeringen?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:15:09]: La meg først få si at jeg er helt enig med representanten Hofstad Helleland i at små og mellomstore bedrifter er viktige for verdiskapingen i Norge. Vi er opptatt av at de fortsatt skal drive med det de er gode på. Nå er det mange bedrifter som møter utfordringer. Det gjelder både små og mellomstore og også de store. God evne til omstilling og innovasjon er helt sentralt for å møte de endringene, både på kort sikt og på litt lengre sikt. Kostnadsvekst og økte energipriser skyldes forhold ute. Skatteøkningene gjøres for inndekninger og for et stramt budsjett og er først og fremst rettet mot de næringene vi inviterer til å bidra mer, som har de aller største overskuddene, og som ofte er de største næringene med de største bedriftene.

Gjennom et stramt budsjett med begrenset oljepengebruk bidrar regjeringen til at aktiviteten i norsk økonomi ikke overopphetes. Hvis vi ikke lykkes med det, vil inflasjonen og rentene kunne bli enda høyere enn de ellers ville ha blitt, og det ville gitt større utfordringer for bedriftene våre, ikke minst for de små og mellomstore. Regjeringen har fått på plass en energitilskuddsordning i nært samarbeid med NHO, Virke og LO, som særlig

hjelper bedrifter med høye strømkostnader. Vi legger til rette for fastpriskontrakter som skal gi bedriftene en reell valgmulighet hvis de ønsker mer forutsigbarhet. Det markedet er rett rundt hjørnet.

Regjeringen har foreslått innstramminger i reglene om innleie fra bemanningsforetak. Målet er helt klart. Vi ønsker at flere arbeidstakere skal ansettes fast, direkte i de virksomhetene der jobben faktisk utføres. Det gir økt trygghet og forutsigbarhet for arbeidstakerne, som igjen er en forutsetning for innovasjon, produktivitet og omstilling. Bedrifter som bruker mye innleie, må også omstille seg litt, men det gir bedriftene et godt utgangspunkt for økt rekruttering, kompetanse og produktivitet basert på egne ansatte. Ikke minst bidrar det til at det rekrutteres fagkompetanse i landet vårt, slik at vi blir mindre avhengig av hjelp utenfra, selv om det også er positivt.

For byggevirksomhet i Oslo-området er det varslet et forbud mot innleie fra bemanningsforetak, men for alle andre virksomheter i landet vårt vil innleie fra bemanningsforetak fortsatt kunne benyttes til vikariater og når man har avtalt det sammen med de tillitsvalgte, hvis da virksomheten har tariffavtale. Det er en del av den norske arbeidslivsmodellen. Det er et større rom for å inngå avtaler om temaer som bruk av innleie og avvikende arbeidstidsordninger mellom arbeidsgiveren og tillitsvalgte på arbeidsplassen. Vi skal ha fleksibilitet. Denne avtaleadgangen kan bidra til økt organisering – det er bra, og også NHO og arbeidsgiversiden er opptatt av at flest mulig skal organisere seg – og ikke minst til avtaledekning i de bransjene som er avhengig av innleie.

For virksomheter uten tariffavtale vil det være adgang til bl.a. å leie arbeidskraft mellom produksjonsbedrifter, og en kan bruke løsningene som finnes for midlertidige ansettelser, og sette ut entrepriser som oppdrag. Det er en del som har påpekt at det trengs tid til omstillinger. Derfor legger vi også opp til ganske myke overgangsregler for allerede bindende kontrakter.

Vi har ikke lagt skjul på at dette vil bidra til endring, ikke minst for de virksomhetene som bruker mye innleie. Det er fordi vi ønsker å snu en negativ trend, og vi ønsker at den norske modellen skal styrkes i Norge. Det er bra for bedriftene, og det er bra for arbeidstakerne.

Linda Hofstad Helleland (H) [13:18:13]: Det Høyre er bekymret for, er summen av den belastningen som påføres bedriftene. Hverdagen deres blir mer rigid, det er flere reguleringer, selvsagt i tillegg til at rammevilkårene nå er gjenstand for omfattende endringer. Mange små og mellomstore bedrifter baserer seg på fast ansatte og er i ulike perioder av året avhengig av muligheten for midlertidig innleie. Nå sier mange av disse bedriftene – jeg er sikker på at også næringsministeren har vært

og besøkt mange av dem – at de bekymrer seg for at når de nektes å leie inn kapasitet, blir konsekvensen økt bruk av overtid og permitteringer. Er det det vi ønsker for våre bedrifter, at de skal bidra til det? Hva er ministerens tanker om det bedriftene nå melder tilbake?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:19:14]: Vi vil både at bedriftene skal lykkes, og at de skal tilby gode arbeidsplasser, slik de aller fleste bedriftene gjør. Det er veldig bra i Norge. Det har gitt oss veldig gode omstillingsevner og -egenskaper som kommer veldig godt med. Det vil fortsatt være fleksibilitet i dette regelverket. Jeg redegjorde for det i mitt innledende svar, men ettersom representanten også stilte et par andre spørsmål, la meg få svare på dem.

Jeg er helt enig i at mange bedrifter nå er urolige, har bekymringer. Det handler om kostnader, mangel på arbeidskraft, fare for at rentene stiger. NHOs siste medlemsundersøkelse viser at 70 pst. av bedriftene frykter økt rente. Derfor er det så viktig at vi har orden på økonomien, og vi gjør også mange andre ting. Vi har satt i gang en storstilt forenkling av reglene om offentlige anskaffelser som skal gjøre det enklere for de minste bedriftene. Vi har implementert én dør inn til virkemiddelapparatet for at bedriftene skal bruke tid på verdiskaping, ikke på å lete seg fram i offentlig byråkrati. Vi digitaliserer, og vi skal spare bedriftene våre for 11 mrd. kr fram til 2025, som de kan bruke på verdiskaping, ikke på å lete seg fram i offentlige etater. Så vi gjør da noe.

Linda Hofstad Helleland (H) [13:20:18]: Igjen hører vi at det er veldig stor avstand mellom det bedriftene sier, og det næringsministeren sier. Jeg får det ikke helt til å stemme. Ministeren sier at bedriftene sikres fleksibilitet. Til oss sier bedriftene noe helt annet. De får redusert sin fleksibilitet, f.eks. reiselivsbedriftene som er avhengig av innleid arbeidskraft fordi de ikke kan ansette på helårsbasis. Det er gjerne familieeide bedrifter ute i Distrikts-Norge. Virkningene av det forslaget regjeringen fremmer, vil bli større for de små virksomhetene enn for de store. Det er gjerne de små virksomhetene som er mer avhengig av fleksibilitet og trolig vil ha dårligere forutsetninger for å håndtere svingninger i markedet. Er ikke statsråden bekymret for at mange av reiselivsbedriftene og distriktsnæringene våre nå ikke har muligheten til å overleve med disse rigide ordningene?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:21:18]: Jeg kan gjerne gjenta svaret. Det er hovedregelen i Norge at en ansetter fast. Det har tjent oss veldig godt. Det har bidratt til at arbeidstaker har investert i arbeidsgiver og arbeidsgiver har investert i arbeidstaker. Det er få økonomier som er mer produktive enn den norske. Det har også bidratt til at vi har klart å rekruttere kompetanse,

bygge kompetanse, at unge velger å ta fagutdanning. I enkelte yrker og bransjer er det nå akutt mangel på arbeidskraft. Det er bl.a. fordi vi ikke har vært flinke nok til å rekruttere denne kompetansen selv, for det har vært for mange som har hatt en for løs tilknytning til arbeidslivet. Det ønsker regjeringen å motvirke.

Vi går ikke fra en grøft til en annen grøft. Derfor gjentar jeg: Det er fleksibilitet. En kan fortsatt bruke innleie når det gjelder vikariater, en kan fortsatt ha innleie mellom produksjonsbedrifter, en kan bruke lovverkets løsninger for midlertidige ansettelser, en kan sette ut entrepriser som oppdrag, og en kan avtale med sine tillitsvalgte dersom det er behov for å bruke innleie. Vi føler at vi har truffet en god balansegang som sikrer den norske modellen, og som gir en viss grad av fleksibilitet også for bedriftene våre.

Presidenten [13:22:21]: Då går me tilbake til spørsmål 1.

Spørsmål 1

Presidenten [13:22:26]: Dette spørsmålet, frå representanten Liv Kari Eskeland til finansministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkomande.

Liv Kari Eskeland (H) [13:22:37]: Igjen er det meieria som er vår bekymring:

«Meierier og melkeproduksjon står som hjørnesteinen i mange norske lokalsamfunn. Lokalproduksjon av mat er viktig for å bevare kulturlandskap, norske produkter og industri i hele landet. På Alvdal er Synnøve Finden bygdas største bedrift med sine 120 arbeidsplasser, og en nedleggelse vil ha store konsekvenser for lokalsamfunnet. Tilsvarende er det for uavhengiges over hele Norge. Utfasing av konkurransefremmende tiltak truer hundrevis av distriktsarbeidsplasser.

Er dette regjeringens politikk?»

Statsråd Sandra Borch [13:23:22]: Takk for nok et spørsmål om konkurransefremmende tiltak. Dette er tydelig et tema som opptar mange, og dagens seks spørsmål om temaet gir meg mange muligheter til å gå inn i denne saken fra flere vinkler og ikke minst gi Stortinget en tydelig tilbakemelding på hvor saken nå står.

La meg få lov til å slå fast at konkurranse er viktig, også i meierisektoren. Konkurranse fremmer effektivitet, innovasjon og mangfold til beste for forbrukeren og samfunnet. Det burde vært unødvendig å fastslå det, men verken jeg eller regjeringen eller aktører jeg er i kontakt med innenfor landbruket, ønsker seg en situasjon uten konkurranse i meierisektoren.

Jeg deler representantens syn på at det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom aktørene i verdikjeden. Uten et sterkt landbruk og i denne sammenheng en sterk norsk melkeproduksjon ville vi ikke hatt norsk foredlingsindustri. Og motsatt – jordbruket er avhengig av en levende foredlingsindustri for å kunne overleve. Industrien må samtidig være konkurransedyktig, dvs. være offensiv på innovasjon og drive effektiv industrivirk-somhet.

Det er ikke gitt at dagens konkurransefremmende tiltak i melkesektoren er det som også i framtiden både fremmer konkurranse og bidrar til lønnsom melkeproduksjon over hele landet på best mulig måte. Da de konkurransefremmende tiltakene ble innført, var flere varegrupper sterkt dominert av én aktør. Nå er det 15 år siden det såkalte melkeforliket og deler av de konkurransepolitiske tiltakene ble innført. Situasjonen i meierimarkedet har endret seg betydelig, særlig de siste årene.

Nå er det som sagt tre uker til Landbruksdirektoratet skal levere sin utredning om de konkurransefremmende tiltakene i meierisektoren. Utredningen følger den praksisen som ble etablert gjennom melkeforliket i 2007, med evaluering av ordningene hvert femte år. Når utredningen er levert, blir den sendt på høring. Deretter vil vi vurdere endringer og så sende nytt regelverk på høring før endringene kan iverksettes fra 1. juli 2023.

Jeg registrerer at det er et svært stort engasjement om saken. Uansett hva utredningen vil vise, forventer jeg at den vil skape engasjement. Jeg vil derfor i forbindelse med høringen av utredningen invitere meieriaktørene til møte for å legge fram sitt syn.

Liv Kari Eskeland (H) [13:26:11]: Eg synest det er bra at statsråden tek dette så på alvor og ønskjer ein god prosess. Men dersom ein no vel å fasa ut dei konkurransefremjande tiltaka, risikerer me faktisk nedlegging av viktige arbeidsplassar i distrikta. Kva vil statsråden no seia til dei som opplever at arbeidsplassane no kan vera trua?

Statsråd Sandra Borch [13:26:40]: Jeg er veldig opp-tatt av at vi skal ha landbruk i hele landet. Som jeg har vært inne på en rekke ganger tidligere i dag: En av de viktigste tingene vi gjør for å ha landbruk i hele landet, er å ha en markedsregulator som Tine. Så skal vi selvfølgelig ha konkurranse i meierisektoren, men det er samtidig ikke gitt at vi skal gjøre ting akkurat slik som vi har gjort det de siste 15 årene. Vi må også kunne se på virkemiddelbruken. Regjeringen er tydelig på at prisutjev-ningsordningen for melk ligger fast – den er viktig – men samtidig sier vi at det er på tide å gradvis fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen. De funket i 2007, og de har funket. Nå er vi nødt til å legge til rette for at vi har landbruk i hele landet. Da mener re-

gjeringen dette er riktig vei å gå – i god dialog med næringen.

Liv Kari Eskeland (H) [13:27:39]: Då vert spørsmålet: Kva tenkjer eigentleg statsråden no i forhold til distriktsarbeidsplassane? Det er jo dei me no har i fokus. Mitt førre spørsmål var: Kva vil statsråden seia til dei som føler det er ein trussel at arbeidsplassane deira i distrikta kan forsvinna med at desse konkurransefremjande tiltaka ikkje vert oppretthaldne? Korleis tenkjer ein med omsyn til distriktsarbeidsplassane når ein no går inn i denne saka?

Statsråd Sandra Borch [13:28:21]: Helt siden vi kom inn i regjering, har vi prioritert norsk landbruk, som har stått i en svært krevende tid økonomisk. Uten norsk landbruk hadde heller ikke den industrien vært. Det har vært viktig for regjeringen å dekke de økte kostnadene til norske bønder, og det har vært viktig nettopp for å sikre at vi har landbruk i hele landet. Jeg må bare vise til mine tidligere svar i dag. Det kommer en utredning 15. desember som skal legge grunnlaget for vårt videre arbeid.

Så kan jeg ikke dy meg, for vi har det siste døgnet lest Høyres alternative statsbudsjett, og det overrasker meg at her skal man sende en regning på over 500 mill. kr rett til meieribransjen ved å avvike fritaket for miljøavgift på engangsemballasje for melk. Det bør skremme både Q-Meieriene, Rørosmeieriet og Tine.

Presidenten [13:29:21]: Då går me vidare til spørsmål 26.

Spørsmål 26

Rasmus Hansson (MDG) [13:29:33]: Spørsmålet til landbruks- og matministeren lyder:

«Regjeringen ønsker å bruke 2,35 mrd. kr på å overta Meraker Brug. Det er rimelig å forvente at et så stort kjøp utnyttes til å fremme regjeringens politikk på alle relevante områder.

Vil statsråden ta initiativ til å pålegge Statskog eksplisitt å bruke eiendommen Meraker Brug til å utvikle driftsmetoder som skal bidra til å opprettholde et mangfold av økosystemer i god økologisk tilstand, og til å løfte den økologiske tilstanden i norsk skog fra dagens «knappt middels» til «god»?»

Statsråd Sandra Borch [13:30:12]: La meg starte med å si at jeg er meget fornøyd med at Statskog SF har inngått en avtale om kjøp av aksjene i Meraker Brug. Og så er det svært gledelig at Stortinget i går vedtok at vi får tilslutning til å kjøpe Meraker Brug.

Statskog har som sagt lagt inn bud på aksjene i Meraker Brug ut fra forretningsmessige vurderinger. Departementets rådgiver, Pareto Securities, har konkludert med at Statskog og deres rådgivere har gjennomført en grundig og faglig god vurdering av inntektsprognoser og merverdier for AS Meraker Brug. Paretos vurdering bygger på at Statskog vil drive virksomheten i tråd med de kommersielle prinsippene de har lagt til grunn for verdivurderingen. På dette grunnlaget er det mulig å finansiere kjøpet gjennom et kapitalinnskudd og et lån til Statskog under streken i statsbudsjettet, noe som innebærer at dette er en endring i statens formuessplassering, og ikke en økning av statens forbruk.

Så er jeg opptatt av at norsk skogbruk skal være bærekraftig, og som eier forventer jeg at Statskog ligger i fremste rekke når det gjelder bærekraftig virksomhet. Dette innebærer at skogressursene, arealene og det jaktbare viltet må forvaltes langsiktig med mål om verdiskaping og tilfredsstillende økonomisk resultat, samtidig som viktige arter og naturtyper bevares gjennom bærekraftig skogsdrift, areal- og ressursforvaltning.

Statskogs virksomhet skal være bærekraftig uansett hvor den skjer, og jeg ser det ikke som hensiktsmessig at jeg som eier skal utpeke egne områder som skal brukes til å utvikle driftsmetoder i skogbruket. Dette er noe foretaket selv må vurdere i sitt arbeid med å videreutvikle det bærekraftige skogbruket i Norge.

Meraker Brug er en unik eiendom, og det er sjelden slike eiendommer legges ut for salg. Aksjene i selskapet er ikke underlagt noen form for konsesjonsbehandling. Det vi nå gjør, er å sikre eiendommen på norske hender – nå og i framtiden. Jeg vil i tråd med de prinsippene som Stortinget har lagt til grunn for et godt og ansvarlig eierskap, arbeide for at eiendommen forvaltes bærekraftig til beste for allmennheten og til beste for lokalsamfunnet.

Rasmus Hansson (MDG) [13:32:41]: Takk for svaret, som kort oppsummert betyr: Nei, landbruksministeren vil ikke bruke dette gigantkjøpet av en skogeiendom til å fremme regjeringens eget miljømål. Landbruksministeren nøyer seg med å forvente at Statskog selv driver bærekraftig. Dette svarer statsråden til tross for at det er et faktum at den økologiske tilstanden i skog er for dårlig i Norge, og at det er et faktum at regjeringen derfor har som mål å bedre den økologiske tilstanden i skog. Men dette vil altså ikke statsråden løfte en lillefinger for å bidra til. Statsråden nøyer seg med å forvente at Statskog gjør det for henne.

Er det riktig oppfattet at landbruksministeren avviser å bruke Meraker Brug aktivt til å levere på regjeringens miljømål?

Statsråd Sandra Borch [13:33:33]: Jeg vil understreke at jeg har store ambisjoner for denne eiendommen, og bærekraftig forvaltning av den til beste for allmennheten og lokalsamfunnet står sentralt.

Så er det som representanten også under behandlingen i går var inne på: Regjeringen har i Hurdalsplattformen pekt på behovet for å etablere en meny av ulike tiltak som bidrar til å opprettholde et mangfold av økosystemer i god økologisk tilstand. Regjeringen har startet oppfølgingen på dette punktet. Når det gjelder skog, har Klima- og miljødepartementet gitt et oppdrag til flere direktorater om å utrede hvordan vi kan opprettholde eller bedre den økologiske tilstanden i skogen. Det er uavhengig av Meraker Brug, men gjelder all norsk skog.

Rasmus Hansson (MDG) [13:34:21]: Jeg takker igjen for svaret og minner om at dette spørsmålet ga jeg opprinnelig til klima- og miljøministeren, som landbruksministeren nå refererer til. Men han sendte spørsmålet videre til landbruksministeren, som sier at hun ikke vil foreta seg noe aktivt for å følge opp regjeringens miljømål. Hun henviser tilbake til klima- og miljøministeren, men vi må vel anta at landbruksministeren har et selvstendig ansvar, med sine virkemidler og på sitt område, for å bidra til de miljømålene som hun selv refererer til. Så spørsmålet blir da: Hva er statsrådets egen plan for å sørge for at det blir færre arter fra norsk skog på den norske rødlisten?

Statsråd Sandra Borch [13:35:11]: Det er jo ikke sånn at hver statsråd jobber alene. Regjeringen er et kollegium som jobber i lag, og som har de samme målene – også på skog, også på klima. Jeg samarbeider veldig godt med klima- og miljøministeren på akkurat dette punktet. Vi har et godt samarbeid på tvers av de ulike departementene.

Eventuelle særskilte føringer for næringsutøvelsen på Meraker Brug vil også utfordre kjøpet som en ren investering. Ethvert pålegg som Statskog får innføring om å bruke eiendommen til, kan påvirke lønnsomheten negativt i forhold til det foretaket har lagt til grunn i sin verdivurdering. Men bærekraftig forvaltning og ivaretagelse av skog er noe som står høyt på agendaen til denne regjeringen.

Spørsmål 27

Anna Molberg (H) [13:36:13]: «Statsråden har ved flere anledninger sagt at hun er for konkurranse i meierisektoren. Samtidig står det i Hurdalsplattformen at konkurransefremmende tiltak skal fases ut. Dette betyr at mindre aktører blir vesentlig svekket. Det som var ment å være en permanent ordning, er nå svart på hvitt

avskrevet i Hurdalsplattformen. Det jobbes nå med en utredning om de konkurransefremmende tiltakene, der vi forstår at alle aktører skal lyttes til.

Er det rom for å gå tilbake på lovnader i regjeringsplattformen dersom utredningen tilsier det?»

Statsråd Sandra Borch [13:36:54]: La meg først bare si at melkeforliket var ingen permanent ordning, det var for å bedre en situasjon som var ganske akutt i 2007. Det er viktig at vi følger med i tiden og legger opp en politikk som både følger med på brukermønsteret og innretter virkemidlene og tiltakene til beste for meierisektoren, og som ikke minst tar hensyn til at vi skal ha landbruk i hele landet.

Så sier Hurdalsplattformen at vi skal bevare prisutjevningsordningen for melk. Den skal ligge fast, den er viktig og har vært viktig. Samtidig sier vi også at vi gradvis skal fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen.

Prisutjevningsordningen er særdeles viktig for norsk jordbruk. Den bidrar til at vi kan ha norsk melkeproduksjon over hele landet, og at melkeprodusentene kan motta samme pris for melken, uavhengig av om den blir benyttet til konsummelk eller til ost.

Prisutjevningsordningen er viktig, men den er også svekket. Det har vi sett tydelig den siste tiden. Inntektsiden i prisutjevningsordningen er salg av konsummelk. Vi har over lengre tid nå sett et fall i salget av drikkemelk. Etter et lite oppsving under pandemien ser den negative trenden ut til å fortsette. På kostnadssiden går årlig omtrent 200 mill. kr til de konkurransefremmende tilskuddene, og vi vurderer derfor om disse skal fases ut av prisutjevningsordningen.

Så har jeg sagt at dette ikke skal skje over natten. Tiltakene utredes nå, og aktørene skal selvfølgelig høres.

Anna Molberg (H) [13:38:44]: Takk for svaret.

Hvis vi ser tilbake på debatten i 2007, ble det den gang sagt, bl.a. fra Senterpartiets statsråd, at denne ordningen skulle være permanent. Jeg setter dermed et spørsmålstegn ved hvorvidt den da skal være det eller ikke.

I forbindelse med nyheten om at Tine meierier nylig varslet om at 30 ansatte mister jobben i Ålesund, og at deler av produksjonen blir sentralisert til Trondheim, gikk Senterpartiets stortingsrepresentant Jenny Klinge ut i NRK og sa at Tine burde ha hatt mer is i magen. Hun viste til utredningen om tilskuddene, som regjeringen skal legge fram nå i desember. Representanten fra Senterpartiet sa da:

«Det vil vere frykteleg trist om Tine seier opp tilsette like før vi eventuelt vedtek politiske verkemiddel som kan vere til fordel for dei.»

Betyr dette egentlig at regjeringen har konkludert før utvalget har lagt fram sin utredning?

Statsråd Sandra Borch [13:39:41]: Nei, regjeringen har ikke konkludert. Utredningen kommer den 15. desember, som jeg har sagt på inn- og utpust i denne salen i hele dag. Den vil legge grunnlaget for de vurderingene regjeringen skal gjøre.

Så er det ingen tvil om at melkesektoren, enten det er Q eller Tine, opplever utfordringer nå i og med at konsumet av melk går ned. Derfor er det ganske spesielt å lese Høyres forslag til statsbudsjett, der man foreslår å sende en regning på 500 mill. kr til nettopp melkesektoren ved å avvikle fritaket for miljøavgift på engangsemballasje for melk. Det er et drastisk tiltak som vil treffe melkesektoren veldig hardt.

Anna Molberg (H) [13:40:27]: Jeg synes det er litt vanskelig å forstå statsrådens logikk når man på den ene siden sier at man skal levere på Hurdalsplattformen, og på den andre siden skyver et utvalg foran seg som nettopp skal vurdere om dette er klok politikk. Mange av de mindre meieriprodusentene sørger for å opprettholde aktivitet i distriktene. Synnøve Finden har anlegg i Alvdal og i Namsos, Rørosmeieriene har anlegg på Røros, og Q-Meieriene har ett anlegg i Gausdal og ett på Jæren. Dette tilsvarer hundrevis av distriktsarbeidsplasser. De mindre meieriene sier selv nå at disse arbeidsplassene står i fare dersom landbruksministeren leverer på nettopp det som står i Hurdalsplattformen. Så spørsmålet blir: Garanterer statsråden at regjeringens politikk ikke vil sette disse arbeidsplassene i fare?

Statsråd Sandra Borch [13:41:20]: Hurdalsplattformen ligger fast, og den sier at vi gradvis skal fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene.

Så må jeg få si at det nesten høres ut som om det er bare én ordning som skal reverseres. Det er ikke det; dette gjelder veldig mange elementer som ligger inne i de konkurransepolitiske virkemidlene som vi nå har til vurdering. Rapporten blir levert den 15. desember og vil danne grunnlag for de tiltakene og endringene vi eventuelt gjør. Men dette er en kompleks sak som består av veldig mange elementer, ikke bare ett, og regjeringen skal nå vurdere hva som er fornuftig å gjøre, også ut fra et hensyn til at vi skal ha landbruk i hele landet.

Spørsmål 28

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:42:20]: Vi skal la meierisektoren ligge litt.

«Landbruksdirektoratet har sagt opp avtalen med Norske Landbrukstenester om taksering til pelsdyrbøndene. Ifølge oppslag i Nationen har ikke direktoratet oppgitt noe rettslig grunnlag eller noen saklig grunn for å si opp avtalen. Den 9. november informerte statsråden Stortinget om at takstene ifølge direktoratet «ikke er egnet som grunnlag for utmåling av erstatning etter nedskrevet gjenanskaffelsesverdi».

Kan statsråden gjøre rede for de konkrete manglene i takstene som statsråden mener er grunn for å si opp avtalen med Norske Landbrukstenester, og det rettslige grunnlaget?»

Statsråd Sandra Borch [13:43:11]: Jeg går ut fra at representanten Strifeldts spørsmål gjelder et avtaleforhold mellom Landbruksdirektoratet og Norsk Landbrukstakst.

Jeg tar til etterretning at Landbruksdirektoratet har vurdert det slik at de ikke kan videreføre samarbeidet med Norsk Landbrukstakst om dette takseringsoppdraget. Avtalen om taksering av pelsdyranlegg er et avtaleforhold mellom Landbruksdirektoratet og Norsk Landbrukstakst, og jeg har derfor ikke gjort noen egne vurderinger av grunnlaget for å avslutte avtaleforholdet.

Avslutningen av samarbeidet mellom Landbruksdirektoratet og Norsk Landbrukstakst er en veldig kjedelig sak som jeg gjerne skulle vært foruten. Den fører dessverre til forsinkelser i erstatningsoppgjøret til pelsdyroppdretterne. Derfor har det vært – og er – viktig for meg å bidra til å begrense de negative konsekvensene for pelsdyroppdretterne av denne forsinkelsen. For å hjelpe eventuelle likviditetsutfordringer for oppdretterne har jeg økt den andelen av forventet erstatningsbeløp som kan utbetales på forskudd, og jeg har bedt Landbruksdirektoratet om å prioritere rask utbetaling av forskudd på erstatning til pelsdyroppdretterne.

Jeg har også lyst til å påpeke – igjen – at dette er en kjedelig og uheldig sak, som går ut over personer som har stått i en svært krevende situasjon over mange år, etter at Fremskrittspartiet vedtok å legge ned næringen. Nå prioriterer jeg mye av tiden min på nettopp å få avsluttet dette erstatningsoppgjøret. Derfor legger vi også opp til å øke forskuddsutbetalingen, sånn at disse bøndene skal få den erstatningen de fortjener.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:45:12]: Nå er det jo sånn at Landbruksdirektoratet er et direktorat underlagt Landbruks- og matdepartementet, hvor statsråden er øverste leder og skal ha rimelig kontroll med sine underliggende direktorater.

Statsråden opplyste i Stortinget 9. november at Landbruksdirektoratet var i dialog med Norsk Landbrukstakst om avtaleforholdet, uten å si noe om hvilke påståtte eller konkrete mangler som ble påpekt fra

Landbruksdirektoratet i denne dialogen. Norsk Landbrukstakst er heller ikke gitt noen mulighet til å rette opp de eventuelle feilene eller manglene som ble påpekt.

Norsk Landbrukstakst skriver i en pressemelding den 11. november at takstene er utført i henhold til kontrakten med Landbruksdirektoratet og retningslinjer i rundskriv M3-2002 fra Landbruks- og matdepartementet.

Konkret: Hvilken beregningsmåte for taksering mener statsråden skal benyttes for å takserer pelsdyrfermer?

Statsråd Sandra Borch [13:46:12]: Det som har vært bestillingen fra Stortinget i dette erstatningsoppgjøret, har vært at hver pelsdyrfarm skal ha en individuell vurdering. Det er det vi legger til grunn.

Når det gjelder saken om erstatning, er det en løpende forvaltning, og den er lagt til direktoratet. I dette arbeidet har direktoratet inngått en rammeavtale om kjøp av takseringstjenester for å få et best mulig grunnlag for å utmåle erstatning, i tråd med Stortingets lovvedtak. Hvordan denne avtalen er utformet, og hva som skal til for å avslutte den, er primært et forhold som må håndteres mellom direktoratet på den ene siden og Norsk Landbrukstakst på den andre siden.

Det jeg derimot nå skal bruke min tid på, er å få ut penger til pelsdyroppdretterne, som har ventet i altfor mange år – få ut et erstatningsbeløp som gjør at vi kan bli ferdige med denne erstatningssaken.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:47:14]: Da må jeg jo si det er en merkelig måte statsråden puffer Landbruksdirektoratet foran seg på, uten å ta ansvar for det direktoratet hun er øverste leder for.

I mitt sivile liv er jeg utdannet takstmann. Det har vakt sterke reaksjoner i næringen og fagmiljøene at avtalen med Norsk Landbrukstakst er sagt opp. I media kan vi lese at Norsk Landbrukstakst stiller spørsmål ved motivasjonen for å stanse takseringen, bl.a. fordi de allerede gjennomførte takstene er gode nok til å være grunnlag for utmåling av erstatning. Det er en klar oppfatning at det som ligger bak Landbruksdirektoratets tilsynelatende grunnløse oppsigelse av avtalen, er at takstene er blitt høyere enn Landbruksdirektoratet ønsker.

Kan statsråden gjøre rede for departementets involvering i beslutningen om å si opp avtalen? Og vil statsråden ta grep for å sikre at Landbruksdirektoratet ikke nå overprøver objektive takstmenn for å få fastsatt lavere erstatning til pelsdyrbøndene?

Statsråd Sandra Borch [13:48:20]: Det som er mitt oppdrag, og det som er min jobb, er å få et rett erstatningsoppgjør, uavhengig av hva det koster. Det har

vært min intensjon og min hensikt hele veien. Etter forsinkelsen nå har jeg hatt full oppmerksomhet på å bidra til at konsekvensene av forsinkelsene blir så små som mulig. Jeg har overordnet bedt om at det gis tilskudd til forskudd basert på 90 pst. av midlertidig beregnet bruksverdi eller 75 pst. av takstverdien, der det foreligger en takst som tidligere er utarbeidet på oppdrag av Norsk Pelsdyrslag.

Det viktigste for meg i denne saken er nå å få ut penger til dem som er berørt. Jussen i det vurderes nå av Landbruksdirektoratet, men det som er min viktigste oppgave, er å få betalt ut penger til de pelsdyroppdretterne som har ventet i altfor lang tid etter at Fremskrittspartiet valgte å legge ned næringen.

Spørsmål 29

Carl I. Hagen (FrP) [13:49:41]: Da må vi tilbake til meierisektoren:

«Melkeforliket førte til fred og forutsigbare rammebetingelser for å kunne konkurrere for de uavhengige aktørene i meierisektoren. Nå utfordrer regjeringen dette gjennom å beslutte en avvikling i Hurdalsplattformen før en faktabasert utredning er gjort. Har statsråden satt seg inn i forutsetningene for melkeforliket, og forstår statsråden hvilke konsekvenser en avvikling har for bonden og forbrukeren?»

Statsråd Sandra Borch [13:50:15]: Jeg vet at representanten har god oversikt over historikk i jordbrukspolitikken, og derfor tillater jeg meg å vise til St.prp. nr. 77 for 2006–2007 om jordbruksoppgjøret i 2007. Det er gjennom denne stortingsproposisjonen og Stortingets behandling at melkeforliket er behandlet. I proposisjonen heter det – og jeg kan sitere ordrett:

«Regjeringen legger opp til at man på bakgrunn av erfaringene skal evaluere den nye ordningen etter fem år.»

Formålet var å sikre langsiktighet i et femårsperspektiv, for deretter å evaluere. Fem år er en langsiktighet som overgår det som er normalt å avtale i budsjett-sammenheng – jf. budsjettvedtak, som alltid gjelder ett år av gangen. Stortinget stilte seg bak dette, og ulike regjeringer har fulgt dette opp, ikke bare etter 5 år, men etter 10 år, og nå etter 15 år. Med basis i disse evalueringene er de konkurransefremmende tiltakene videreført, men de er også endret underveis. Blant annet er distribusjonstilskuddet, som før kun ble gitt til Q-Meieriene, gjort selskapsnøytralt. Videre er de differensierte avgiftene og tilskuddene økt og gir nå de uavhengige aktørene 27 øre billigere melk. Modellen for spesiell kapitalgodtgjørelse er endret i perioden.

Den 20. april i år ga jeg Landbruksdirektoratet, sammen med Konkurransetilsynet, i oppdrag å utrede de konkurransefremmende tiltakene i meierisektoren. Etter innspill fra aktørene er fristen for utredningen forlenget to ganger. Utredningen skal leveres innen 15. desember, og utredningen vil deretter bli sendt på høring og vil sammen med høringsinnspillene legge grunnlag for det videre arbeidet med saken.

Det er naturlig og nødvendig at politikk endres med endrede forutsetninger. Det gjelder generelt, og det gjelder også for konkurransepolitiske virkemidler i meierisektoren. Målet for de konkurransefremmende tiltakene har vært og er fortsatt å sikre konkurransen, og at det skal skje på like vilkår. Tilskuddene og endringene i markedet over tid kan medføre at behovet for tiltak endrer seg.

Det er oppsiktsvekkende om representanten Hagen mener at ordninger som åpenbart var riktige i 2007, skal videreføres inn i evigheten uavhengig av at situasjonen har endret seg.

Carl I. Hagen (FrP) [13:52:58]: Det er helt riktig, jeg husker godt at i 2007 sa daværende landbruksminister, Terje Riis-Johansen, på Stortingets talerstol at uavhengige aktører permanent – ikke hvert femte år, men permanent – skulle få lavere avgifter og høyere tilskudd enn Tine, og at dette var en del av et forlik. Staten ga lavere avgifter og høyere tilskudd. De uavhengige aktørene trakk søksmål mot staten og krav om taksering av Tine.

Tine har offentlig uttalt at konkurransefremmende tiltak er en barnetrygd og har gått ut på dato. Kan statsråden avkrefte her i dag at dette er en barnetrygd, og at hennes partikollega ikke feilinformerte Stortinget den gangen i 2007, da han sa at dette skulle være permanent?

Statsråd Sandra Borch [13:53:50]: Som jeg var inne på i mitt første svar, er det jo blitt gjort endringer i ordningen underveis. Vi er nødt til å tilpasse ordningen til markedet. Vi er nødt til å tilpasse ordningen til forbrukerne – nå ser vi at konsumet av melk går ned.

Så er det et viktig moment her, som jeg har lyst å trekke opp igjen, og som er viktig for denne regjeringen, og det er at Tine er en viktig markedsregulator der ute. Tine har mottaksplikt 365 dager i året. Enten det er nyttsåften eller julaften, er de pliktig å motta melk, og det er viktig for at vi skal kunne ha melkeproduksjon i hele landet.

Carl I. Hagen (FrP) [13:54:33]: Regjeringen velger nå å utfordre 15 år med fred i sektoren ved å avvikle konkurransefremmende tiltak. Det står som et eget punkt i Hurdalsplattformen, og statsråden har satt i

gang en reevaluering med det formål å fase ut konkurransefremmende tiltak. Hvilke endringer i markedet så regjeringen som skulle tilsi at melkeforliket nå burde brytes, og hvilken konsekvensutredning ble gjort i forkant av at dette kom inn i Hurdalsplattformen?

For øvrig er jeg glad for at statsråden i dag flere ganger har bekreftet at hun ønsker konkurranse i meierisektoren. Det er selvsagt fullt mulig å gjøre endringer i oppdraget til Tine som markedsregulator. Men jeg er også fornøyd med at statsråden snakker om eventuelle forslag når det gjelder den utredningen som kommer 15. desember, og det betyr at hun altså dropper Hurdalsplattformen, hvor det ble slått fast at de konkurransefremmende tiltakene skulle fjernes. Nå er det eventuelle forslag.

Statsråd Sandra Borch [13:55:45]: Hurdalsplattformen sier at vi skal bevare prisutjevningen for melk, men gradvis fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen. Og som jeg har vært inne på flere ganger i dag: De konkurransepolitiske virkemidlene er ikke bare ett virkemiddel. Det er veldig mange virkemidler som er blitt skrudd på og endret på også de siste årene, og så – det skiller denne regjeringen fra forrige regjering – ønsker vi et sterkt samvirke. Vi ønsker et sterkt landbruk i hele landet. Hvis vi skal ha matproduksjon i Finnmark, er Tine viktig som markedsregulator, og da må vi også legge opp de politiske virkemidlene deretter.

Men så vil jeg si at den rapporten som vi nå får 15. desember, skal gi oss et beslutningsgrunnlag for å ta de eventuelle politiske beslutningene som må tas i denne ordningen.

Spørsmål 30

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:57:02]: «Den 29. oktober i år demonstrerte en gruppe på 30–40 nazister fra Den nordiske motstandsbevegelsen utenfor Stortinget og marsjerte ned Karl Johans gate og videre mot Pilestredet før de ble stanset av politiet. Nazismen representerer den mest destruktive bevegelsen verden har sett.

Hvordan arbeider statsråden og regjeringen for å hindre rekruttering til disse miljøene, har politiet tilstrekkelige ressurser til å stanse ulovlige markeringer, og hvordan arbeider man sammen med andre nordiske land mot trusselen fra organiserte høyreekstremer?»

Statsråd Emilie Mehl [13:57:42]: Kampen mot radikalisering og voldelig ekstremisme er viktig for regjeringen, og det jobber vi med på et bredt felt.

Vi har en handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme som ble revidert i 2020. Den favner mange sektorer og tjenester, men har et spesielt og viktig fokus på forebygging. Den retter seg mot alle former for ekstremisme, inkludert det representanten tar opp.

Når det gjelder politiets oppgave, er deres rolle ved politiske markeringer eller demonstrasjoner å ivareta ro, orden og sikkerhet og bidra til at alle som ønsker det, får ytre seg. Det gjelder uavhengig av hvilke aktører som demonstrerer, eller hvilke som deltar i en motdemonstrasjon.

Det er viktig at politiet kan sette vilkår for å ivareta ro, orden og sikkerhet. Politiet kan ikke vektlegge andre hensyn enn det. De kan bare nekte en demonstrasjon hvis det er umulig å gjennomføre en demonstrasjon på en forsvarlig måte.

Når det gjelder samarbeid med andre land, bidrar Norge aktivt inn i et nordisk nettverk, som ble etablert i 2014, med mål om å sikre en effektiv informasjonsutveksling og erfaringsbasert læring mellom de nordiske landene om forebygging av voldelig ekstremisme.

For regjeringen har også Hurdalsplattformen vært et viktig utgangspunkt for arbeidet mot ekstremisme, og vi oppnevnte den 10. juni 2022 en ekstremismekommisjon. Den skal hente kunnskap som skal bidra til å forbedre Norges evne til å forebygge radikaliserings og framvekst av ekstremisme. Det er en bred kommisjon som består av 16 medlemmer fra forskjellige fagområder, og ledes av forsker Cathrine Thorleifsson.

Vi kommer til å motta den rapporten med stor interesse. De skal levere utredningen sin til Arbeids- og inkluderingsdepartementet innen utgangen av 2023.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:59:44]: I PSTs trusselvurdering for 2022 omtales høyreekstreme, sammen med ekstrem islamistisk overbevisning, som den største terrortrusselen mot Norge. PST omtaler Den nordiske motstandsbevegelsen direkte i sin trusselvurdering og skriver:

«Den høyreekstreme gruppen Den nordiske motstandsbevegelsen (DNM) har et langsiktig mål om å innføre et nasjonalsosialistisk styresett i de nordiske landene. DNM vil fortsette å utøve aktivisme, både fysisk og digitalt, for å påvirke, radikalisere og rekruttere nye medlemmer.»

Ministeren pekte på handlingsplanen de har, men jeg lurer på om ministeren kan være enda mer konkret på hvordan de arbeider med å minimere denne trusselen.

Statsråd Emilie Mehl [14:00:27]: Det er mange ting som er viktig når man skal følge opp mulige trusler fra ekstreme og voldelige miljøer. For regjeringens del har det vært viktig å styrke PSTs arbeid, både på grunn av

sikkerhetssituasjonen vi står i nå, og fordi vi ikke må glemme at terrortrusselnivået fortsatt er betydelig. Vi er på nivå tre, moderat terrortrussel, og det er viktig at PST følger godt med på alle mulige ekstreme miljøer som kan komme til å begå terrorhandlinger i Norge. Ofte tenker man kanskje på ekstreme islamister, men det er også viktig at vi har med høyreradikale og andre retninger, og det gjenspeiler seg bl.a. i PSTs trusselvurderinger. PST gjør mye forebyggende arbeid gjennom sitt mandat, og jeg har tillit til at de følger opp mulige trusler i samfunnet på en god måte, ut fra de virkemidlene og ressursene de har tilgjengelig.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [14:01:27]: De maskerte høyreekstremistene som dukket opp i Oslo, var ifølge Filter Nyheter tjuefem svensker, seks dansker og fire nordmenn. Trusselen fra ytre høyre er en trussel som er til stede i hele Norden. Kan man si noe mer om hvordan man arbeider med sikkerhetsmyndighetene og politiet i Norden for å minimere denne trusselen fra høyreekstreme, og vil ministeren mene at vi har tilstrekkelig oversikt over og kontroll på disse miljøene i dag?

Statsråd Emilie Mehl [14:01:59]: Som jeg var inne på, har Norge et godt samarbeid med andre nordiske land om å bekjempe ekstremisme og radikaliserings. I tillegg har PST samarbeid med tjenestene i våre naboland, og andre land for så vidt, og det er viktig fordi man skal kunne følge med på forhold i andre land som kan ha betydning her. En del av det PST gjør, er ikke tilgjengelig for allmennheten nettopp for at de skal kunne jobbe forebyggende på en god måte og drive god etterretning. Jeg har sagt flere ganger gjennom det siste året at regjeringen hele tiden vurderer om de virkemidlene PST har tilgjengelig, er tilstrekkelige. Det er viktig at vi har klare rammer for hva PST kan gjøre, fordi de har mye makt på vegne av staten i arbeidet de gjør. Det er også viktig at de har tilstrekkelige virkemidler og hjemler til å følge den teknologiske utviklingen og det utviklingsbildet vi befinner oss i.

Spørsmål 31

Presidenten [14:03:04]: Dette spørsmålet, fra representanten Ingunn Foss til justis- og beredskapsministeren, vil verta teke opp av representanten Sveinung Stensland.

Sveinung Stensland (H) [14:03:16]: «Regjeringens justispolitikk har ført til stor usikkerhet både hos politiet, domstolene og kriminalomsorgen. Samtidig som regjeringen har levert et forslag til budsjett som Domstol-

administrasjonen mener «innebærer et tilpasningsbehov i 2023 i størrelsesorden 120 millioner kroner», fastholder statsråden at regjeringen vil reversere domstolsreformen.

Hvordan ser statsråden for seg at domstolene skal gjennomføre en reversering med de økonomiske rammene regjeringen legger opp til?»

Statsråd Emilie Mehl [14:03:47]: Som jeg har opplyst om flere ganger, har vi nå hatt en bred høring om regjeringens forslag om å gå tilbake til den tidligere domstolsstrukturen. Det har vært en veldig god runde. Vi har gått bredt ut til alle som ønsker å si noe om det rundt i hele landet, for det er viktig for regjeringen å lytte til folk og få innspill – i motsetning til hva forrige regjering gjorde da man gjennomførte sentralisering i bl.a. domstolene og politiet. Vi har fått inn omtrent 400 høringssvar, og det er viktig at vi behandler dem på en skikkelig og god måte, så den prosessen er vi i gang med nå.

Så registrerer jeg at representanten i sitt spørsmål kritiserer regjeringens justispolitikk bredt – både politiet, domstolene og kriminalomsorgen – og setter det i sammenheng med budsjett. Det er en krevende budsjettssituasjon for mange nå. Vi er i en høykonjunktur i norsk økonomi. Vi har lav arbeidsledighet og tilsvarende høy lønns- og prisvekst. Vi har forstyrrelser i forsyningskjedene bl.a. på grunn av krigen i Ukraina og som følge av koronapandemien. Og vi har en situasjon hvor Norges Bank har økt renten og anslår at den kommer til å gå mer opp framover. Derfor ønsker regjeringen å legge stor vekt på trygg økonomisk styring. For justissektoren er det ekstremt viktig at vi nå har stabilitet, at vi styrker beredskapen i politiet, at vi styrker det nære politiet i hele landet, og at vi har mer synlig og tilgjengelig politi. Derfor stusser jeg over at Høyre i sitt alternative budsjett har valgt å legge inn et kutt til politiet på til sammen nesten 380 mill. kr – etter det jeg kan lese i dokumentene – og i kriminalomsorgen på over 100 mill. kr, ut fra det som er å finne i Høyres alternative budsjett.

Denne regjeringen har vært opptatt av å sikre trygghet for beredskapen, andre arbeidsplasser og alle de viktige prinsippene vi skal ivareta i justissektoren, bl.a. rettssikkerhet, god straffegjennomføring og tilgjengelighet for tjenestene i hele landet.

Sveinung Stensland (H) [14:06:05]: Det hjelper ikke med mer penger og mer fart når retningen er feil. Det er noe av utfordringen med politikken som nå føres. En av tingene som vi reagerer på, er at en vil føre bevilgningene til Domstoladministrasjonen inn på et eget kapittel. Det vil jo svekke domstolens uavhengighet, og det vil øke den politiske styringen av domstolene. Det er også i strid med det som ble forutsatt for Domstoladministra-

sjonen – det var nærmest konsensus rundt det – og sånn det har vært de siste 20 årene.

Jeg lurer på om statsråden har vurdert hvordan domstolens uavhengighet blir påvirket av regjeringens forslag om å føre bevilgningene inn på et eget kapittel.

Statsråd Emilie Mehl [14:06:49]: Det å opprette et eget budsjettkapittel for Domstoladministrasjonen gjør at det rett og slett blir enklere å få oversikt over hvilke utgifter som benyttes til administrasjon og fellesutgifter for domstolene, og hvilke som ligger i den posten som skal gå til domstolenes driftsbudsjett. Regjeringen har foreslått at det skal være en mulighet til å overføre midler mellom de to postene uten at man må be Stortinget spesielt om det. Det gjør at vi fortsatt får fleksibilitet mellom de to postene. Jeg kan ikke se at det forslaget påvirker domstolenes uavhengighet.

Jeg kan bemerke at Domstoladministrasjonen også tidligere har hatt sitt eget budsjettkapittel, og hvis man går tilbake til innstillingen hvor det ble besluttet å slå dem sammen, som var Prop. 1 S for 2017–2018, kan man også lese at formålet bak den sammenslåingen ikke knyttet seg til spørsmålet om domstolenes uavhengighet.

Sveinung Stensland (H) [14:07:49]: En annen ting jeg stusser på, og som det egentlig er rart at jeg må stå her og kommentere, er det faktum at det står i regjeringens proposisjon at en skal kutte 14 – eller var det 18, det er ikke så farlig hvor mange det var – dommerfullmektigstillinger. Her går en altså inn på et detaljnivå og styrer hvordan en skal sette opp og bemanne domstolene rundt omkring i landet. Er ikke det også et inngrep i domstolenes uavhengighet, og er ikke det noe som er i strid med tankene bak Domstoladministrasjonen? Er det ikke sånn at styret i Domstoladministrasjonen er satt til å forvalte nettopp disse spørsmålene uten detaljstyring fra storting eller regjering?

Statsråd Emilie Mehl [14:08:33]: Under forrige regjering ble det satt ned en domstolskommisjon, som bl.a. la fram forslag om sentralisering av domstolene. Det var Senterpartiet veldig uenig i at var et godt forslag, og det ble heller ikke vedtatt til slutt. Men domstolskommisjonen kom også med en god del andre vurderinger, og noen av dem er det nyttig å se hen til. Blant annet sa de noe i retning av at det var litt for mye bruk av dommerfullmektiger i domstolene, og at det var for mange enedommerembeter, altså domstoler med kun én embetsdommer og kanskje én fullmektig i tillegg. Derfor var det viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering, så fort vi kom inn, å bevilge mer penger til flere embetsdommere, sånn at vi kunne få det på plass istedenfor dommerfullmektiger. Vi satte av 20 mill. kr

til det allerede i budsjettet for 2022. De videreføres i 2023, og det betyr at vi kan ha noen færre dommerfullmektiger, fordi vi nå har fått flere dommere.

Spørsmål 32

Tobias Drevland Lund (R) [14:09:44]: «Den forrige regjeringen innførte en engangsløsning eller amnestiavtale for eldre ureturnerbare asylsøkere med lang botid i Norge. Intensjonen bak var å gi denne gruppen muligheten til å få oppholdstillatelse i Norge, dersom de møtte enkelte kriterier, som alder, lengde på botid og at de ikke var straffedømte. Av 140 søkere er det kun 24 som har fått varig opphold i landet.

Mener statsråden at utlendingsmyndighetene har fulgt opp denne amnestiavtalen i tråd med det som var intensjonen?»

Statsråd Emilie Mehl [14:10:22]: Regjeringen Solberg innførte en midlertidig ordning, en såkalt engangsløsning, for en gruppe eldre asylsøkere som ikke hadde oppholdstillatelse, og som hadde oppholdt seg i Norge i 16 år eller mer. Så vidt jeg har forstått det, var hensikten bak det å hjelpe en liten gruppe mennesker som var i en vanskelig situasjon. Likevel ble det den gangen stilt flere veldig tydelige og strenge vilkår for hvem i den gruppen som kunne få oppholdstillatelse. Blant annet var det et vilkår at personen ikke kunne være straffedømt for en handling som kan gi fengselsstraff. Det regelverket som ble vedtatt, gir lite rom for skjønnsmessige vurderinger.

Utlendingsnemnda mottok om lag 140 anmodninger om oppholdstillatelse innen søknadsfristen, som var satt til 1. desember 2021. Da er det viktig å påpeke at alle som anmodet innen den fristen, har fått sin sak behandlet og vurdert minst en gang. UNE har behandlet 149 anmodninger, ettersom noen har anmodet flere ganger. Av dem er det 65 personer som har fått oppholdstillatelse etter den ordningen. Regjeringen Støre har på nåværende tidspunkt ikke planer om å innføre en ny lignende ordning. Det er også sann at en person som får avslag på søknad om opphold, plikter å forlate landet, og dersom man ikke retter seg etter det, men likevel gis oppholdstillatelse etter et visst antall år, vil det på sikt bidra til å undergrave legitimiteten til asylinstituttet og oppmuntre personer til fortsatt ulovlig opphold, sann som jeg ser det.

Tobias Drevland Lund (R) [14:12:03]: Jeg takker for svaret fra statsråden.

Statsråden sier nettopp at det er lite rom for skjønn innenfor dagens ordning, og det kunne vi lese om i Vårt Land fra den 16. november. Da var det bl.a. et eksempel

på en kvinne som manglet kun fem dager på å innfri kravet om 16 års botid, og begrunnelsen fra UNE var at de mente at hun ikke oppfylte kriteriene som var satt for oppholdstid. En mann fikk avslag fordi han har fått en bot for å flytte en bil for å slippe fram brøytebilen. Han hadde ikke førerkort, men flyttet likevel bilen noen meter. Som kjent kan man ikke, som statsråden sa, ha noe på rullebladet for å omfattes av engangsløsningen, og for denne mannen, som slapp fram en brøytebil, betyr det rett og slett at han ikke omfattes av engangsløsningen. I jussen bruker man skjønn, og statsråden er jurist selv. Mener statsråden at det er riktig bruk av skjønn i de eksemplene jeg nevner, eller kan det være at regelverket praktiseres for strengt?

Statsråd Emilie Mehl [14:13:03]: Jeg forholder meg til rammene under den ordningen. Jeg er glad for at vi har hatt en ordning som har gitt mulighet til å søke om opphold for dem som har vært her veldig lenge, som er i en vanskelig situasjon. Så er det viktig at vi også har strenge vilkår i den type saker.

Når det gjelder konkret saksbehandling, er ikke det noe jeg gjør personlig. Det er viktig at det skjer hos Utlendingsnemnda. Jeg har tillit til at de gjør vurderinger i tråd med det som er regelverket.

Tobias Drevland Lund (R) [14:13:37]: I den samme Vårt Land-saken sier Torgeir Tofte Jørgensen, som er enhetsleder i Utlendingsnemnda:

«Hvordan reglene er utformet, er et politisk spørsmål.»

Derfor er det nettopp politikk som i så fall kan rette opp denne ordningen, som viser seg ikke å være fullt ut tilstrekkelig. Statsråden sa også innledningsvis at dette gjelder en liten gruppe sårbare mennesker. Dette er papirløse, ureturnerbare asylsøkere. De kan ikke jobbe. De kan ikke gå på skole. De har ikke rett til helsehjelp. De får med andre ord ingen tilstrekkelig framtid.

NOAS viser i tillegg til at tallene på frivillige returner nærmest har vært upåvirket av de siste tiårs innstramminger på dette feltet. Det betyr at ureturnerbare asylsøkere heller velger å bo årevis under vanskelige forhold på asylmottak eller på nåde hos bekjente og uten rettigheter enn å returnere til sine forhold i hjemlandet. Mitt spørsmål til statsråden er til slutt: Hva ønsker hun å gjøre for å løse situasjonen som disse menneskene, lengevarende papirløse og ureturnerbare mennesker, befinner seg i?

Statsråd Emilie Mehl [14:14:42]: Vi har hatt en ordning hvor 65 personer fikk innvilget opphold, etter søknad og basert på rammene som lå i den ordningen. Det er ikke planlagt noen ny såkalt engangsløsning. Det er

viktig at personer som ikke har rett til å være i Norge, forlater landet, og at vi har klare rammer rundt det.

Spørsmål 33

Sofie Marhaug (R) [14:15:20]: «Da Stortinget vedtok strømstøttestøtten, fikk folk i fritidsboliger registrert som «husholdning» hos nettselskapene strømstøtte, lik personer bosatt i boliger regulert etter plan- og bygningsloven. I september presiserte derimot Reguleringsmyndigheten for energi overfor nettselskapene at bostedet må være regulert til bolig etter plan- og bygningsloven. Reguleringsmyndigheten for energi sier at Olje- og energidepartementet har presisert at innvilget bruksendring fra kommunen skal legges til grunn for støtte.

På hvilket grunnlag og hvor er det hjemlet at praksisen for hvem som skal få strømstøtte, er endret?»

Statsråd Terje Aasland [14:16:12]: Jeg tror det er viktig at vi, på en så god måte som mulig, prøver å følge opp det regelverket som faktisk gjelder. Hvis en bor permanent i hytta si uten å ha fått bruksendringstillatelse, er ikke dette i samsvar med plan- og bygningsloven, men altså et brudd på regelverket. Når staten deler ut strømstøtte, er det viktig at en følger det regelverket som faktisk gjelder, og at en gjør det på en ordentlig måte.

I det tilfellet som her er omtalt, har jeg hatt god kontakt med ordføreren i den angjeldende kommune for å se på denne problemstillingen. Jeg mener at den riktige løsningen selvfølgelig er å gi bruksendringstillatelse til dem som bor permanent i hyttene sine, slik at de får løst både det med strømstøtteordningen og andre forhold som eventuelt følger av det. Hadde denne bruksendringen blitt gjort, hadde de fått strømstøtte dagen etterpå.

Sofie Marhaug (R) [14:17:04]: Det høres ikke ut som om statsråden egentlig skjønner hva slags gruppe dette dreier seg om. Han snakker om at han er i kontakt med én kommune. Dette gjelder mange kommuner, og dette gjelder mange mennesker som bor permanent i fritidsboliger. Jeg synes det er feil å redusere det til en gruppe som liksom bor på hytten sin, for det er ikke det det gjelder. Det er folk som har fått støtte før, fordi – som det står i forarbeidene til strømstøttestøtten:

«Departementet foreslår at loven skal omfatte de samme husholdningskunder som følger av gjeldende praksis og definisjoner hos nettselskapene i dag.»

Dette gjaldt for disse menneskene inntil nylig. Så jeg lurer fortsatt på: På hvilket grunnlag er det hjemlet at

denne praksisen for hvem som skal få strømstøtte, har blitt endret, og hvem er det som har bestemt det? I stortingsproposisjonen som loven bygger på, er det, slik jeg leser det, en litt annen forståelse som ligger til grunn, nemlig gjeldende praksis for gjeldende husholdninger, som ikke er det samme som hva man har regulert til etter plan- og bygningsloven.

Statsråd Terje Aasland [14:18:07]: Jeg går ut fra at Rødt også er opptatt av – og at representanten er opptatt av – at man følger det regelverket som faktisk gjelder. Det å bo permanent i en fritidsbolig uten at en har dispensasjon til å bruke den som bolig, er i strid med plan- og bygningsloven. Det er den viktigste forutsetningen, og det er viktig at reguleringsmyndigheten – også når den deler ut strømstøtte – følger dette regelverket, slik at det ikke blir noen tvil. Ingen av oss ønsker at en skal kunne utnytte strømstøtteordningen, noe som fort kan skje hvis en åpner opp for gråsoner i tilknytning til fritidseiendomsmarkedet. Det har vært grunnlaget hele tiden, også under forarbeidene til strømstøtteordningen.

Så er det slik at en skal følge matrikkelen, og at det er husholdningene som skal innrettes for mottak av strømstøttestøtten. Hvis man bor permanent på hytta og får bruksendringstillatelse av kommunen, får en rett på strømstøtte. Det er egentlig en grei ordning, akkurat det.

Sofie Marhaug (R) [14:19:10]: Takk for et svar som ikke er et svar på det jeg spurte om, nemlig hvor denne endringen er hjemlet. Jeg tenker at det er på sin plass å referere en samlet komité som sto bak denne merkningen:

«Komiteen har merket seg at hovedprinsippet i ordningen er at den skal omfatte alle husholdningskunder.»

Når nettselskapene har delt ut strømstøtte, er det basert på hvor folk har vært folkeregistrert, og ikke på plan- og bygningsloven. Det er ikke plan- og bygningsloven vi har vedtatt når vi har vedtatt strømstøttestøtten; det er strømstøttestøtten vi har vedtatt. Da synes jeg det er veldig spesielt å gå etter mange innbyggere som nå går en knalltøff vinter i møte med null strømstøtte – null strømstøtte. Det er realiteten for disse menneskene, og da er det minste statsråden bør svare på, hvor denne endringen er hjemlet.

Statsråd Terje Aasland [14:20:06]: Jeg tror det er viktig at vi følger det regelverket som faktisk gjelder. I strømstøttestøtten § 4 står det at nettkunder «med egen strømmåler og som er rettmessig registrert som husholdningskunde hos nettselskapet, har rett til støtte etter ordningen». I forarbeidene, i Prop. 44 L for 2021–2022, punkt 3.2.2, står det bl.a. at departementet

foreslår at loven skal omfatte de samme husholdningskunder som følger av gjeldende praksis og definisjoner hos nettselskapene.

Etter hva vi er kjent med, er det matrikkelen som gir det beste grunnlaget for informasjon om hva eiendommer brukes til, selv om det også kan forekomme feil her. At matrikkelen er førende, vil bety at alle behandles likt, uavhengig av nettselskap og kommune. Reguleringsmyndigheten for energi, RME, opplyser om at praksisen nå har vært noe ulik, men at vi får dette inn under det regelverket som gjelder, mener jeg er riktig. Løsningen her er at de som bor permanent i sin fritidseiendom, egentlig burde få en bruksendringstillatelse fra kommunen, slik at de kommer inn under strømsstøtteordningen, for det mener jeg er riktig – og viktig – for veldig mange, at de faktisk kommer inn under denne ordningen.

Spørsmål 34

Mari Holm Lønseth (H) [14:21:21]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kommunal- og distriktsministeren:

«Kommunene er i perioder avhengig av å kunne bruke bemanningsbyrå og innleie i perioder for å kunne gi alle gode tjenester. KS har vært kritiske til regjeringens forslag til innstramminger på arbeidslivsområdet. De peker blant annet på behovet de kan ha under en flyktningkrise der situasjonen er uoversiktlig knyttet til bemanningsbehov og varighet.

Er statsråden bekymret for hvordan forslaget vil gå ut over kommunesektoren, og hvorfor har ikke regjeringen lyttet til kommunesektoren?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [14:21:57]: Eg takkar for spørsmålet. I Hurdalsplattforma har Senterpartiet og Arbeidarpartiet vore tydelege på at vi vil styrkje arbeidstakarane sine rettar. Blant anna sa vi at vi ville setje i gang eit lovarbeid for å avgrense bemanningsbransjen når det gjeld både omfang og rolle. Dette har regjeringa følgt opp med lovforslag, som no er til behandling i Stortinget.

Eit arbeidsliv prega av trygge, faste arbeidsforhold gagnar både arbeidstakarane, bedriftene og samfunnet i det heile. Det gjeld òg for kommunane. Eg vil understreke at det er arbeids- og inkluderingsministeren som har ansvaret for arbeidsmiljølova, og dermed òg det konstitusjonelle ansvaret på dette området. Det vil difor ikkje vere riktig av meg å gå inn i dei konkrete detaljane i lovforslaget som er lagt fram, og som no er til behandling i arbeids- og sosialkomiteen.

Spørsmålsstillaren framhevar at KS var kritisk til lovforslaget då saka var på høyring. Slik kan det ofte vere, at det kjem ulike innspel i ein høyringsrunde. I vårt

demokrati har alle moglegheit til å gje innspel til høyringar i forbindelse med forslag frå regjeringa. Deretter skal regjeringa gjere nokre heilskaplege vurderingar, som vi sjølvsagt òg har gjort i denne saka. Eg har elles tilitt til at kommunane vil handtere og følgje opp det regelverket som heile tida er gjeldande på området.

Regjeringa arbeider for at kommunane skal ha tilstrekkeleg kapasitet og kompetanse til å løyse dei oppgåvene dei har ansvar for. Kommunane har etter gjeldande regelverk stor handlefridom til å samarbeide interkommunalt. Det kan òg vere med på å sikre nødvendig bemanning. Mitt departement har sett i gang eit arbeid med ei rettleiing om interkommunalt samarbeid, som skal vere med på å synleggjere kva handlingsrom kommunane har i ein slik type samarbeid.

Mari Holm Lønseth (H) [14:24:06]: Takk for svaret. For Høyre er det også helt grunnleggende at hele, faste stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Men når kommunesektoren er så tydelig på at man i perioder, midlertidig, har et så stort behov for f.eks. bemanningsbyråer og innleie, er det egentlig litt overraskende at regjeringen ikke tar det mer på alvor. Det er selvfølgelig riktig at denne statsråden ikke har ansvar for arbeidsmiljøloven, men statsråden har ansvaret for tilstanden i kommunesektoren. Jeg også har tillit til at kommunene selvfølgelig ikke kommer til å begynne å bryte lover som Stortinget vedtar, men det vil jo gjøre det vanskeligere for kommunene å levere gode tjenester, skal vi tro det kommunene selv sier. Hvilke avbøtende tiltak er det regjeringen vil komme med når de får igjennom et sånt forslag mot kommunenes vilje?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [14:24:58]: Ein skal hugse på at kommunane i si verksemd er veldig opptekne av å kunne ha gode og trygge arbeidsvilkår knytte til sine tilsette. Det er òg den klare hovudregelen innanfor offentleg verksemd. Det er òg viktig fordi ein byggjer kompetanse når ein har eigne tilsette, ein sikrar trygge og gode arbeidsforhold, og ein bidrar òg til ei meir effektiv drift. Det i ein kommune å mangle tilsette som ein har behov for til den ordinære drifta, og anten måtte basere seg på at dei tilsette som er i drifta i dag, må jobbe mykje overtid og ekstra, eller at ein skal leige inn, vil ofte bidra til meir ustabilitet, òg for dei brukarane det gjeld. I tillegg vil det kunne auke kostnadene for kommunane. Difor er det å fokusere på korleis ein kan leggje til rette for god tilgang på arbeidskraft i kommunane, særdeles viktig.

Mari Holm Lønseth (H) [14:26:05]: Tusen takk igjen for svaret. Jeg er helt enig i at det primært skal være fast ansatte i kommunene, som primært også jobber med å følge opp faste arbeidsoppgaver. Men hvis vi

hører på det KS selv f.eks. skriver i sitt høringssvar til regjeringen, tar de opp det problemet de har med å dekke et midlertidig behov, f.eks. under pandemier, naturkatastrofer og flyktningkriser, hvor bemanningsbehovet og varigheten vil være uoversiktlige. Jeg kan være enig i det statsråden tar opp, men man må også møte virkeligheten og løfte blikket fra skrivebordet, hvor man har skrevne regler som er fine, men som kanskje ikke passer helt med det behovet som kommunesektoren har. Da er egentlig mitt spørsmål hvorfor statsråden vil si at han vet bedre enn kommunene hvilket behov de har.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [14:26:59]: Igjen må eg berre presisere at arbeidsmiljølova er det arbeids- og inkluderingsministeren som sit med ansvaret for. Det er viktig å hugse på at arbeidsmiljølova, òg med dei endringane som er føreslått, har betydeleg rom for fleksibilitet, både at ein for det første sjølvsagt kan bruke vikarar når det er behov for det, og òg når det gjeld bruk av overtid eller gjennomsnittsberekning av arbeidstid, bruk av deltid, osv. Det er altså fleksibilitet på mange

område. Viss det skulle oppstå heilt ekstraordinære situasjonar knytte til anten pandemi, flyktningstraumar eller anna, har regjeringa vist at det er mogleg å kome med ekstraordinære tiltak – altså knytte til situasjonsbestemte hendingar. Men det å ha generelle reglar som legg opp til at ein i stor grad har mellombels tilsette, er uklokt både for den enkelte tilsette det gjeld, for dei som tenestene er til for, og for den kommunale verksemda.

Presidenten [14:28:02]: Då er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [14:28:06]

Referat

Presidenten [14:28:06]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdighandsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Det har ikkje skjedd, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 14.29.

